

TRANSILVANIA

Anul 54.

August—Sept. 1923.

Nr. 8—9.

Nr. 1108—1923.

Convocare.

În înțelesul §-ului 23 din statute, membrii „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” se convoacă la

Adunarea generală ordinară,

ce se va ține la Timișoara, în zilele de 28 și 29 August n. 1923.

Programa adunării:

Marti, în 28 August 1923, la orele 11 a. m.

Ședința I., cu următoarea ordine de zi:

1. Deschiderea adunării generale.
2. Înscrierea delegaților prezenți ai despărțămintelor.
3. Raportul general al comitetului central pe anul 1922.
4. Alegerea comisiunilor pentru:
 - a) examinarea raportului general pe anul 1922.
 - b) cenzurarea socotelilor pe anul 1922 și a proiectului de buget pe anul 1924;
 - c) înscrierea membrilor noi.
5. Prezentarea eventualelor propuneri.¹

¹ Eventualele propuneri au să fie înaintate, în scris, prezidiului «Asociațiunii», Sibiu, Strada Șaguna Nr. 6, cu 8 zile înainte de adunarea generală.

Mercuri, în 29 August, la orele 9 a. m.

Ședința II., cu următoarea ordine de zi:

1. Raportul comisiunei alése pentru examinarea raportului general, și propunerile acestei comisiuni.
2. Raportul comisiunei însărcinate cu censurarea socotelilor și a proiectului de buget.
3. Raportul comisiunei pentru înscrierea de membri noi.
4. Alegerea prezidentului, și a unui membru în comitetul central, în locul membrului Gavril Precup, pe un period de doi ani (1923/24—1924/25).
5. Fixarea locului pentru ținerea adunării generale ordinare din anul 1924.
6. Dispoziții pentru verificarea procesului verbal al adunării generale.
7. Închiderea adunării generale.

După prânz la orele 4.

Ședința festivă a secțiilor științifice-literare.

Sibiu, din ședința comitetului central al «Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român», ținută la 4 August 1923.

Dr. Octavian Russu,
vice-președinte.

Romul Simu,
secretar.

Raportul general

al comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român” asupra lucrărilor sale și a situației acestei instituțiuni în anul de gestiune 1922/3.

Onorată adunare generală!

Pentru ca cetitorul să înțeleagă mai bine greutățile cu care e împreună acțiunea culturală a instituțiunii noastre și să-și poată da seama mai exact de situațiunea în care ne aflăm, se impun unele constatări prealabile.

Înainte de războiu, rostul și eforturile «Asociațiunii» noastre pentru progresul cultural și, în parte, și economic al neamului nostru din Dacia superioară au fost recunoscute și sprijinite de toată suflarea românească, pentru că ea era aproape unica societate cu cadre largi și ramificații în toate părțile, precum și cu o reputație bine stabilită, în care Românii din aceste părți au pus ce au avut mai bun în sufletele lor, și în care se concentrău toate dorurile, toate speranțele, toate aspirațiunile lor pentru un viitor mai fericit. Mare merit are în recunoașterea și sprijinirea societății noastre ca a uneia din cele mai de seamă instituții românești și Banatul, și mai ales el. Fiind nevoită în 1895 să-și schimbe titlul și să-și extindă sfera de acțiune asupra întregului pământ locuit de Români, în anul următor (1896) ea a făcut «primul pas» «coborând coasta munților și înaintând spre marginile extreme ale țărâmului ocupat de neamul nostru», cum spuneă președintele nostru *Ioan Micu Moldovanu* în discursul rostit în adunarea generală din Lugoj. Urmașul său în scaunul presidial al «Asociațiunii» inimosul Român și profundul cugetător *Dr. Alexandru Mocsonyi* a declarat chiar categoric, că «prin aceasta se dăruie un zid de despărțire între frații de acelaș neam, setoși de aceeaș cultură. Asociațiunea noastră în această adunare se desbracă de carac-

terul ei provincial și proclamă principiul solidarității naționale pe terenul cultural».

După războiu, situația s'a schimbat radical. Intregirea noastră națională, la înfăptuirea căreia a contribuit mult și instituția noastră, a ridicat alte probleme mai importante la suprafață și, în rândul întâiu, pe aceea a organizării noului nostru stat românesc. A fost nevoie să se creeze o administrație, o justiție, o armată românească și, mai presus de toate, să se inițieze marea operă de refacere economică, temelia oricărui progres cultural. Aceste acțiuni importante au angajat și angajază cele mai de seamă forțe creatoare ale neamului. În consecință, puține forțe mai rămân pentru opera culturală propriu zisă.

Și aceste forțe puține, la început, păreau desorientate. Despărțământul Cluj al «Asociațiunii» noastre, unde s'a limpezit mai întâiu situația culturală în sensul tradițional ardelenesc, deci favorabil instituțiunii noastre, renunțându-se la societățile culturale recente ca la experimentări inutile, scrie în raportul său aceste frumoase și prea adevărate cuvinte: «Necunoscătorii tradițiilor și resorturilor noastre sufletești credeau că «Asociațiunea» noastră este moartă și că este nevoie de noue biserici în care să ne închinăm culturii. Vechii ostași ai culturii din aceste țărâmurii știau însă, că sub cenușă jăratecul este viu și că îndată ce se ivesc zile mai liniștite și s'au recules intelectualii după primii ani de muncă înfrigurată de organizare și descălecare a organizării de stat, jăratecul din nou va da flacări, paserea Phoenix va învia și își va relua sborul măreț».

Și ea și-l va relua, cu siguranță, un ceas mai curând, dacă toate forțele culturale reale se vor grupa în jurul steagului încercat al «Asociațiunii» noastre. Bine înțeles, nu cerem, și nici nu putem cere, desființarea asociațiilor sau a organizațiilor profesionale. Ar fi și absurd așa ceva. Cerem numai înregimentarea, tuturor celor ce simt în sine misiunea răspândirii culturii în masele largi ale poporului, sub steagul și în numele nostru. E interes național primordial să nu se pulverizeze forțele creind cadre și organizații, care există de mult la noi și care așteaptă numai muncitorii harnici să le umple cu demnitate. Rostul societăților de propagandă culturală nouă este, deci, pe care nu-l înțelegem și nu-l apreciem; al celor profesionale, dimpotrivă, îl respectăm și-l încurajăm. Cele dintâi nu urmăresc, de cele

mai multeori, decât interesul și reclama; cele din urmă, însă, servesc binele unor clase sociale importante (Asociația profesorilor, meseriașilor, comercianților, femeilor, învățătorilor, studenților, a clerului ș. a.). Pe cele dintâi, dacă se simt capabile, le chemăm la muncă frățească în mijlocul nostru, fiindcă și la noi își pot câștiga merite neperitoare pentru cultura națională. Meritele vor fi, doar, totdeauna ale muncitorilor harnici, nu ale plănuiturilor sterpi sau ale reclamagiilor înfumurați. Pe cele din urmă le vom chema și le chemăm în ajutor, dupăcum cer nevoile și interesele speciale ale vechii noastre instituțiuni.

Afară de unele dificultăți de ordin general, instituțiunea noastră a avut și are să lupte și cu dificultăți de ordin particular: nestabilitatea multor elemente la spijinul cărora contam, goana după diferite situații și avantagii materiale, un egoism și o indolență necunoscută, înainte de războiu, în proporțiile de acum ș. a.

Spunem toate acestea, Onorată adunare generală, nu ca scuze, ci cum am declarat chiar dela începutul acestei dări de seamă, pentru a înțelege mai bine greutățile acțiunii noastre culturale și a vedea clar situația în care ne aflăm. Cunoașterea și recunoașterea acestor rele e cea dintâiu condiție a îndreptării lor.

Deși am avut de luptat, deci, cu multe și mari greutăți, totuș constatăm și de astădată cu bucurie că, în unele părți, am fost ascultați, înțeleși și sprijiniți cu însuflețire în năzuințele noastre culturale. Organe superioare de stat, înțelegând rostul eminentamente național și cultural al instituției noastre, nu numai că ascultă și îndeplinesc unele cereri ale noastre, ci desfășoară acțiunea lor culturală-națională în părțile grav atinse de culturile străine în cadrele și în numele instituției noastre. În alți prelați, reprezentanți ai ambelor noastre biserici naționale, propoveduesc, în vizitele lor canonice, pe lângă cuvântul lui Dumnezeu, și culful societății noastre, în cadrele căreia înființează biblioteci, organizează agenturi, înscriu membri și creiază atmosfera morală priincioasă desvoltării acestei societăți.

Darnice au fost pentru noi și o seamă din instituttele noastre financiare.

Marele nostru public de pretutindeni se înscrie în număr tot mai considerabil între membrii instituțiunii noastre. Până și frații noștri din America au început să se intereseze de această

instituție, însiruindu-se între membrii ei și ai Casei Naționale centrale.

Corpul didactic în genere: domnii profesori universitari, ai școlilor secundare, ai celor medii, și ai școlilor normale, învățătorimea dela orașe și sate, iar ca întotdeauna, venerabila noastră preoțime, au venit în ajutorul despărțămintelor noastre, înscriindu-se ca membri și ținând conferențe și prelegeri.

Totasemenea și o seamă din corpul nostru medical, unii avocați, judecători, ingineri, silvicultori, nerămânând între cei din urmă nici studențimea noastră universitară.

*

Dar în vreme ce constatăm această parte pozitivă și îmbucurătoare a chestiunii, nu putem retăcea partea umbroasă, care ne inspiră mari îngrijorări. Neștiința și sărăcia, cari le întâlnim pretutindeni în masă, mai ales, în mare parte a regiunilor dela granițele înspre apus-miază-noapte ale țării noastre, relele de tot felul, cari provin din amestecul poporului nostru cu alte neamuri în multe județe ale țării, lipsa de o propagandă bine sistemizată de fiecare zi, cu cuvântul și cu fapta în toate satele și orașele noastre, necesitatea de a susține propagandiști culturali, agricoli și cooperativi în toate părțile, nevoea de a tipări cărți bune și eștine cu cari să se completeze bibliotecile existente și să se înființeze biblioteci nouă în toate locurile unde ele lipsesc și nevoea de a se înființa case naționale și culturale, — toate aceste, ca să nu mai amintim și alte trebuințe nenumărate și neapărate, reclamă ajutoare și sprijin înzecit din toate părțile.

Tocmai de aceea ne ținem nu numai îndreptățiți, dar și datori să apelăm, și cu acest prilej, la sprijinul întregii societăți românești și al statului.

Și condițiile ar fi date, dacă, cum s'a procedat în unele plase și în unele județe, toate comunele s'ar înscrie între membrii fondatori ai societății noastre, dacă aceasta ar face-o toți particularii în stare să o facă, jertfind anual pentru «Asociațiune» măcar valoarea muncii lor de un ceas, dacă, în același timp, statul și-ar impune o subvenție mai de seamă ca până acum pentru instituția, care a dat atâtea dovezi, în tot trecutul ei, că îndeplinește, nu se poate mai bine, o muncă indispensabilă pentru ridicarea și întărirea neamului și a patriei.

Și s'ar putea oare socoti drept utopie, nădejdea de a obține delă mecenaji și «Asociațiunea», pentru înaltele ei scopuri, daruri de proporția măcar a suta parte din recentul dar pus la dispoziția Academiei Române?

Aceste spuse în genere, vom trece, rând pe rând, la lucrările îndeplinite de comitetul central, de organele despărțămintelor și agenturilor și de secțiunile științifice-literare, în anul de gestiune din urmă, prezentând onor. adunări generale rezultatele activității acestora și situația instituției noastre.

I. Despărțămintele (filiale sau secții). Cătră aceste organe principale ale «Asociațiunii» se îndreaptă, ca întotdeauna, în primul rând toate stăruințele noastre pentrucă, cu conlucrarea lor, organizăm și munca culturală și economică a satelor și orașelor noastre.

Din *anexa I* a acestei dări de seamă, asupra activității despărțămintelor în cursul anului 1922/23, rezultă, că până la data de față avem *reconstituite* 82 despărțăminte (cu 4 mai multe decât în anul de gestiune 1921/22), anume, *pe lângă cele 78 despărțăminte, reconstituite de mal înainte:*

1. Abrud-Câmpeni; 2. Agnita; 3. Aiud; 4. Alba-Iulia; 5. Almaș; 6. Baia-mare; 7. Bandul-de-Câmpie (Râciul de Câmpie); 8. Băsești; 9. Beclean; 10. Beiuș; 11. Beliu; 12. Bistrița; 13. Blaj; 14. Bocșa; 15. Boroș-Ineu; 16. Brad; 17. Brașov; 18. Ceica; 19. Chioar; 20. Ciachi-Gârbău; 21. Cincul-mare; 22. Cluj; 23. Cohalm; 24. Copalnic-Mănăștur; 25. Dej; 26. Deva; 27. Dicio-Sân-Mărtin; 28. Dobra; 29. Făgăraș; 30. Geoagiu; 31. Gherla; 32. Giurgeu; 33. Gurghiu; 34. Hațeg; 35. Huedin; 36. Hunedoara; 37. Iara-de-jos (Indol); 38. Ibașfalău; 39. Iliia-mureșană; 40. Jibou. 41. Jiu; 42. Lăpușul-unguresc; 43. Mărghita; 44. Mediaș; 45. Mercurea-Ciuc; 46. Mociu; 47. Murăș-Ludoș; 48. Murăș-Oșorheiu; 49. Năsăud; 50. Nocrich; 51. Oradea-mare; 52. Orăștie; 53. Oravița; 54. Râșnov; 55. Săcele; 56. Sălciua; 57. Săliște; 58. Salonta-mare; 59. Sân-Nicolaul-mare; 60. Sărmașul-mare; 61. Satu-mare; 62. Sebeș; 63. Seini; 64. Șercaia; 65. Sibiiu; 66. Sighet; 67. Șimleu; 68. Tășnad; 69. Teaca; 70. Teiuș; 71. Timișoara; 72. Tinca; 73. Treiscaune; 74. Turda; 75. Vințul-de jos; 76. Vințul-de sus (Măhaciu); 77. Viștea; 78. Zărnești —

au fost reconstituite următoarele 4 despărțăminte:

1. Bran; 2. Buziaș; 3. Mercurea; 4. Reghin.

S'au constituit de nou în acest an următoarele 5 despărțăminte, anume:

1. Bozovici; 2. Careii-mari; 3. Ileana-mare; 4. Orșova;
5. Zălau.

Deci în total 87 despărțăminte constituite și în funcțiune, în diferitele regiuni, unde «Asociațiunea» a făcut propagandă culturală și înainte de războiu.

Au rămas nereconstituite următoarele 13 despărțăminte:

1. Becicherec; 2. Biserica-albă; 3. Boroș-Sebeș; 4. Bucium; 5. Caransebeș; 6. Ciacova; 7. Crasna; 8. Hălmagiu; 9. Lipova; 10. Lugoj; 11. Murăș-Uioara; 12. Sighișoara; 13. Vișeu-Iza.

Numărul total al despărțămintelor noastre până la data de față este de 100.

Desp. Panciova a rămas în întregime la Jugo-Slavia, iar din desp. Vârșeț, orașul Vârșeț cu câteva comune.

Proiectate a se înființa sunt următoarele 28 despărțăminte:

1. Bega; 2. Birchiș; 3. Făget; 4. Murăș; 5. Timiș; 6. Teregova; 7. Moldova-nouă (în Caraș-Severin); 8. Comloșul-mare; 9. Șeitin; 10. Aradul-nou; 11. Recaș; 12. Vinga (Timiș-Torontal); 13. Cheuchiș (Solnoc-Dobâca); 14. Valea-Streiului; 15. Pui (Hunedoara); 16. Feldioara; 17. Hărman (Brașov); 18. Cefa; 19. Creteș; 20. Torda; 21. Uifalău; 22. Drișca; 23. Săcheihid; 24. Sălard; 25. Aleșd (Bihor); 26. Odorheiu; 27. Ocna-Sibiului și 28. Avrig.

Din vechiul Regat ni s'au cerut și în anul de față din diferite locuri informațiuni asupra felului de organizare a societății noastre. Li s'au dat tuturor informațiunile necesare și, întrucât ne-a fost posibil, și cărți.

Afară de aceste, felul nostru de lucrare sistematică a fost relevat și recomandat cu totdinadinsul, și în anul trecut, de ziare și reviste din vechiul Regat, unele din ele stăruind, ca societatea noastră să înceapă și acolo organizarea culturală pe baza experiențelor câștigate în părțile ardelen.

Nu putem încheia acest capitol, fără a releva cu laudă hărnicia a o seamă de despărțăminte, modul lor priceput de lucrare, jertfele de tot felul ce aduc pentru înaintarea «Asociațiunii» și, prin aceasta la ridicarea culturală și economică a po-

porului nostru, îmbrățișând cu căldură toate sau aproape toate problemele luate în programul de activitate al instituțiunii noastre.

Astfel, cum se poate vedeă din anexa I a acestei dări de seamă, un număr de 70 de despărțăminte și-au ținut adunarea generală, au înscris membri, au înființat agenturi și biblioteci etc., iar 35 din ele s'au distins printr'o activitate din cele mai îmbucurătoare în toate privințele.

Relevăm, îndeosebi, cu bucurie, de astădată, înființarea despărțămintelor bănățene Orșova și Bozovici, prin stăruința laudabilă a dlor Coriolan Buracu și maior i. p. Romulus Boldea, cum și reorganizarea desp. Timișoara, Șân-Nicolaul-mare și Buziaș, prin stăruința dlor I. Petrovici, Dr. Ioan Demian și Ioan Geția.

O bucurie deosebită ne face înființarea desp. dela periferie Careii-mari și Zălau cu concursul binevoitor al dlui Dr. Zenovie Păclișan, dir. general în Ministerul cultelor și Artelor și a desp. Ileanda-mare, prin stăruința dlui Victor Motogna, dir. de liceu în Dej.

O reorganizare, căreia i-a urmat în scurt timp o activitate mult promițătoare vedem cu cea mai mare satisfacție la Cluj, Oradea-mare și Dej.

Ceeace împedecă în mod mai simțitor propaganda culturală, în împrejurările grele de astăzi, este scumpetea călătoriei, atât cu trenul cât și, mai ales, cu trăsura și alte vehicule. Pentru înlăturarea acestei piedeci a găsit un potrivit expedient dl prim-pretor I. Bărbosu din Lăpușul-unguresc, care a intervenit la comunele din plasa dânsului să pună gratuit la dispoziție trăsurile trebuincioase pentru transportarea conferențiarilor și coriștilor. Recomandăm acest mijloc care, credem e bine, să fie practicat pretutindeni în interesul propagandei ce se face pentru luminarea poporului. De acest mijloc au mai făcut us și alți directori de despărțăminte. Inlesniri de călătorie în scopul propagandei s'a făcut, într'un fel sau altul, la Cluj, Oradea-mare, Viștea-de-jos, Făgăraș etc.; iar dl Dr. N. Cristea, Hida, a pus chiar trăsura proprie pentru neîntrecuta propagandă culturală în întreg desp. Almaș.

La sporirea numărului membrilor din despărțăminte au contribuit și în acest an o seamă din căpeteniile prefecturilor, plaselor și notariatelor cercuale și comunale, stăruind ca un

număr cât mai mare de comune să se înscrie în şirul membrilor fondatori şi pe viaţă ai «Asociaţiunii». Pe lângă judeţele Năsăud şi Sibiu şi pe lângă plasele Huedin şi Ciachi-Gârbău, amintite şi în raportul nostru precedent, amintim, de astădată, în locul prim judeţul Arad. Altele sunt relevate la diferitele despărţăminte.

Fie ca cele aici indicate să servească tuturor drept exemple asupra felului cum trebuie să lucreze, prin «Asociaţiune», la ridicarea neamului nostru la treapta cea mai înaltă de cultură şi bună stare.

II. Agenturile şi bibliotecile populare ale „Asociaţiunii”. Conform §-ului 46 din statute, «Asociaţiunea» are îndatorirea de a înfiinţa, cu ajutorul despărţămintelor, în fiecare comună câte o *agentură*, care este organul său şi se compune din toţi membrii acestei instituţii, locuitori în comună, în frunte cu un comitet, constătat din un prezident, un secretar, un casier şi un bibliotecar.

Agentura, în înţelesul §-ului 47 din statute, are să stăruie pentru înfiinţarea unei *case naţionale (culturale)*, în care se adăposteşte *biblioteca populară* şi în care membrii agenturii se adună, cetesc şi discută chestiuni de cultură, de economie şi peste tot de progres.

La sfârşitul anului 1921 «Asociaţiunea» avea *1594 biblioteci*, date în grija *a tot atâtea agenturi*. În anul de gestiune 1922/23 s'au mai dat *613 biblioteci*, ridicându-se acum numărul lor total *la 2207*.

Deocamdată aceste biblioteci sunt adăpostite, mai ales la şcoală, fiind învăţătorul, în cele mai multe cazuri, secretarul şi bibliotecarul agenturii. Numai în puţine comune agentura îşi are dulapul necesar pentru bibliotecă. Inventarierea şi manipularea cărţilor încă lasă mult de dorit. Biblioteca îşi aşteaptă mentorul aproape pretutindeni; acela care să îngrijească cărţile, să le compacteze, să le distribue pentru cetit, să le primească dela cetitori, să sporiască numărul lor, să facă o statistică a cetitorilor şi cărţilor cetite etc.

În acest an s'au distribuit biblioteci populare în număr mai mare următoarelor despărţăminte: Almaş, Bozovici, Cluj, Dej, Deva, Dobra, Haşeg, Huedin, Ibaşfalău, Orade, Orşova, Reghin, Teiuş, Timişoara şi Turda.

Nu se poate mai îmbucurătoare este împrejurarea, că la înființarea agenturilor și la plasarea în ele a bibliotecilor populare au binevoit a contribui, din nemărginita dragoste ce nu trespășesc în suflet pentru propagarea culturii în masele poporului, înalții prelați ai Bisericilor noastre: P. S. Lor domnii *Dr. Iuliu Hossu, Nicolae Ivan și Dr. Valeriu Tr. Frențiu*, cărora li s'au pus la dispoziție, în acest scop, 200 astfel de biblioteci.

Intre alții s'au trimis biblioteci dlui Aurel Bungărdeanu, preot misionar în Trenton, N. Y., America, care a deschis o școală regulată pentru copii și cursuri pentru adulți în parohiile Trenton și Boebling, N. Y., unde se găesc aproape numai Români sătmăreni, cari vorbesc mai mult ungurește.

La cererea Clubului tineresc român de ajutor «Nicolae Iorga», în Indiana Harbor s'au trimis toate îndrumările necesare pentru înființarea unei agenturi a «Asociațiunii» pentru Românii din acel oraș.

O agentură și Casă Națională model. Ca exemplu vrednic de urmat din partea tuturor agenturilor noastre arătăm la acest loc *laudabila activitate culturală a agenturii «Asociațiunii» din comuna Vereșmort*, jud. Turda-Arieș, plasa Vințul de sus, în anul 1922.

În luna Ianuarie 1922, prin un scurt act constitutiv, dnii *Iuliu Căpâlneanu*, preot, Gheorghe Stoica, Arg. Nemeș, Gheorghe Maior și Vasile Stanislav au înființat în numita comună o «*Casă Națională*» în cadrele «Asociațiunii».

Baza Casei Naționale o formează reprezentațiile aranjate de școlarii din Vereșmort; anume reprezentații teatrale, corale, declamatorice, cetirea zilnică a gazetelor, deschiderea unei biblioteci, ținerea de conferențe, șezători și alte manifestațiuni culturale și sociale.

Mijloacele le câștigă prin taxele dela membri, prin oferte benevole și din venitul reprezentațiilor, cari în anul 1922 s'au ridicat la suma de Lei 7,000.—.

Din această sumă s'a făcut o bină stabilă pentru reprezentații, 20 scaune și 4 mese, s'au abonat și cetit regulat în localul Casei Naționale 12 foi periodice, s'au cumpărat tablouri istorice, s'a sporit biblioteka, s'au dat premii școlarilor la finea anului școlar ș. a. multe.

S'au aranjat **14 reprezentații teatrale, corale și declamatorice** reprezentându-se următoarele piese: 1. «*Irozii*», piesă de Crăciun. 2. «*Despre bundcuvință*», dialog. 3. «*Prietinii și neprietinii țăranului*». 4. «*Țiganul la târg*». 5. «*Poemul Unirii*». 6. «*Țiganul în căruță*», monolog. 7. «*Iubirea meseriilor*», piesă. 8. «*Țiganul la vânat*». 9. «*Păzitorul de noapte*». 10. «*Moise Păcuraru*». 11. «*Ce poate lenevia*». 12. «*In sat la Tânguești*». 13. «*Mana vacilor*». 14. «*Vișelul de aur*». 15. «*O Sâmbătă norocoasă*». 16. «*Ruga dela Chisetău*». 17. «*Despre lăcomie*», patru-log. 20. «*Zorile*». 21. «*Paiațele satelor*». 22. «*Capra cu trei iezi*», comedie. 23. «*Vasilicuță în necaz*», monolog. 24. «*Florin și Florica*», de V. Alecsandri. 25. «*Insurățelul*» monolog. 26. «*Vlăduțul mamei*». 27. «*Teatru familiar*». 28. «*Piatra din casă*», de V. Alecsandri. 29. «*Rezervă Căpitan*», monolog. 30. «*Micul ostaș*». 31. «*Toana nebuniei*». 32. «*Povestea vorbii*». 33. «*Cinel-Cinel*», de V. Alecsandri.

Poezii s'au declamat la cele 14 reprezentații 19 bucăți.

Bucăți corale s'au executat: 1. «*Imnul Regal*». 2. «*Pe-al nostru steag*». 3. «*Tunurile bubuie*». 4. «*Trei culori*». 5. «*Ardealul*». 6. «*Așa-i Românul*». 7. «*Oșteanul român*». 8. «*Imnul Astrei*». 9. «*Cântecul lui Horia*». 10. «*Marșul lui Tudor*». 11. «*Colo-n Munții Țebeii*», duet. 12. «*Iată ziua triumfală*». 13. «*Marșul lui Iancu*». 14. «*Marseilesa*». 15. «*Gloria de altădată*», în 2 voci. 16. «*Cucușor*», cu solo.

S'au aranjat și **2 tablouri vii**, la Crăciun reprezentându-se Nașterea Domnului Isus, iar la Anul-nou; anul vechiu și anul nou, care urează și toate lucrările Românului în cele 4 anotimpuri.

Cu chipul acesta succesul moral-cultural este evident. Casa Națională, mai ales Dumineca și în serbători, e plină. Analfabetismul decrește cu pași repezi, tineretul devine mai decent, mai bun și o atmosferă de înviorare și regenerare se produce pe toate terenele vieții și la întreagă populația satului.

Dorind ca în toate satele noastre să se pornească un asemenea apostolat, mulțumim, și pe această cale, din toată inima, dlui I. Căpâleanu și tovarășilor săi pentru nobilele străduințe ce fac pentru progresul neamului nostru.

III. Casele Naționale. În raportul nostru pentru anul de gestiune 1921/22 am fost arătat, în cadre largi, situația acestei

chestiuni de mare importanță pentru progresul satelor și orașelor noastre.

De astădată accentuăm, că propaganda făcută de «Asociațiune» în acest scop nu a fost o lucrare zădarnică; deoarece în multe orașe și sate s'a inițiat o acțiune pentru câștigarea terenului necesar și pentru adunarea mijloacelor trebuincioase Casei Naționale. Așa: în Sibiiu, Cluj, Năsăud, Șomcuta-mare, Sibiel, Roșia, Vurpăr, Turnișor, Călnic (lângă Sibiiu), Someș, Guruslău, Salonta-mare ș. a. În Bistrița și Porcești (lângă Sibiiu) s'au inaugurat câte o Casă Națională.

Casine s'au deschis, cum am mai arătat, în cadrele «Asociațiunii», în: Baia-mare, Ciachi-Gârbău, Hida, Hunedoara, Zărnești ș. a.

Dupăce timp de doi ani comitetul central a stăruit neîntrerupt, fără rezultat, la toate forurile pentru expropriere și împroprietărire în scopul de a pune teren în mod gratuit pe seama tuturor Caselor Naționale, ce ar fi să se înființeze în satele și orașele noastre și dupăce, în sfârșit, Ministerul Agriculturii și Domeniilor, Dir. generală Cluj, ne-a făcut cunoscut, că *cererile pentru teren pe seama Caselor Naționale* au să se trimită Comisiilor de ocol pentru expropriere competente, *pentru fiecare comună separat*, indicând precis: *a) cine cerem să fie proprietarul și b) cine se obligă să plătiască prețul pământului*, — și dupăce ne-a încunoștiințat, că imprimatele trimise de noi cu destinația pentru comisiile județene le-a trimis acestora pentru a se aveă în vedere cu ocazia lucrărilor de expropriere, — după toate aceste Comitetul central a trimis o circulară, cu toate îndrumările necesare, în acest scop, tuturor despărțămintelor «Asociațiunii» și deosebit tuturor primăriilor comunale din părțile ardelenene în număr de 4000. În aceste circulare stăruim, ca însăși primăriile comunale să ceară terenul pentru Casele Naționale, comunele obligându-se să-l și achite și să se invoiască ca terenul să fie întabulat pe numele agenturii «Asociațiunii», acolo unde există o asemenea agentură.

În urma intervențiilor noastre neîntrerupte dl V. Petrescu, președintele comisiei de ocol pentru expropriere și împroprietărire Sibiiu, a luat măsuri, ca în comunele aparținătoare acestei plase să se deă teren pentru Casele Naționale. Ceeace se face la Sibiiu, avem nădejde să se facă și în alte plase, deoarece

un interes pentru Casele Naționale, constatăm, că s'a produs în toate părțile.

Pentru Casa Națională, proiectată a se ridica în Vidra-de-sus și pentru Muzeul istoric al anilor 1848—1849 în legătură cu casa părintească a eroului *Avram Iancu*, a dăruit până acum *Centrala Caselor Naționale* din București suma de Lei 60,000.—, dl și dna T. Doboiu, Sibiiu, Lei 5000.—; următorii câte Lei 1000.—: dna vād. Catinca A. Bărseanu, capitulul mitropolitan, Blaj, I. P. S. Lor, Dr. Vasile Suciū, mitropolit, Blaj, Dr. Nicolae Bălan, mitropolit, Sibiiu, Dr. Iuliu Hossu, episcop, Gherla, Toma Iancovici, comerciant, Sibiiu, Ioan Petri, proprietar, Sibiiu și Sindicatul Avram Iancu, Brașov. Alții au contribuit cu sume sub o mie. Consemnarea acestora se va publica mai târziu în întregime.

Invităm, și de astădată, la acest loc, marea obște românească să contribuie cu obolul său pentru acest nobil scop, ca adunându-șe mijloacele necesare, să putem inaugura acest monument istoric în timpul cel mai apropiat. Amintim totodată, că *numele persoanelor*, cari contribuie cu sume dela Lei 1000.— în sus, se gravează în incinta numitei case.

IV. Cursurile de analfabeți au început de nou să pre-ocupe, mai ales, pe conducătorii satelor noastre, în cari cetitul și scrisul sunt și acum mai puțin cunoscute. Comitetul central a procurat 1000 abecedare pentru analfabeți, din cari a distribuit gratuit tuturor celor ce ni-au cerut, iar prin o circulară, publicată în revista «Transilvania» și în câteva ziare și trimisă despărțămintelor instituțiunii noastre, a recomandat cu căldură ținerea acestor cursuri și a făcut cunoscut, că «Asociațiunea» împarte celor ce țin cu succes asemenea cursuri 10 premii de câte Lei 250.—. Avem nădejdea, că vor intra până la sfârșitul an. crt. rapoarte despre cursurile ținute pentruca comitetul să distribuie premiile anunțate.

V. Conferențiarul și propagandiștii culturali și economici. Pentru o propagandă intensivă și de fapt folositoare în toate despărțămintele sale «Asociațiunea» a avut și are neapărată nevoie de propagandiști zeloși și pricepuți. De aceea înainte de războiu a fost angajat, în serviciul său, doi conferențiarul harnici, unul agronomic și altul cooperatist, cari începușeră o frumoasă propagandă; neputându-o însă continua

această propagandă în timpul războiului, dnii conferențieri au eșit din serviciul «Asociațiunii». După războiu, nedispunând de mijloace bănești, instituțiunea noastră nu a mai putut angaja asemenea conferențieri.

Dl conferențiar *Aurel Nistor*, ne făcuse cele mai bune servicii aproape numai în contul unui permis de liber parcurs pe C. F. R., ce am isbutit să-l obținem dela stat pe timp de un singur an; încetând acest ajutor dela stat, a trebuit să înceteze și activitatea dânsului.

Bune servicii, în mod gratuit, ne-a făcut dl *Miron Benchea*, care a fost numit conferențiar-propagandist al nostru pentru America.

Deasemenea dl *Andrelu Popovici*, șef-redactorul ziarului «America», care în coloanele acestui ziar a stăruit mult în interesul «Asociațiunii». Insuși a înscris membri, atât la «Asociațiune», cât și la «Casa Națională» centrală a acesteia, trimitându-ne sume destul de considerabile.

O seamă din frații noștri din America, în urma propagandei făcute, mai ales, în ziarul «America», au trimis direct «Asociațiunii», cum se va vedea la alt loc, parte taxe de membri ai instituției noastre, parte taxe de membri ai Casei Naționale centrale, parte prețul unui număr mai mare sau mai mic de lozuri de ale loteriei noastre și parte abonamente la «Transilvania» sau Biblioteca poporală.

În părțile Moldovei ne face bune servicii dl *Gh. Ponetti*, îndeosebi, prin desfacerea lozurilor și a publicațiilor «Asociațiunii».

Cu data de 15 Maiu 1923 și-a început activitatea la «Asociațiune» dl *Ioan Neagoe*, nou ales conferențiar propagandist al acestei instituțiuni, cu următoarele îndatoriri: *a)* să reorganizeze despărțămintele și agenturile neactive; *b)* să organizeze desp. și agenturi noi, precum și biblioteci populare și case naționale; *c)* să înscrie membri noi de toate categoriile și să desfacă publicațiunile și lozurile «Asociațiunii»; *d)* să țină și să publice prelegeri populare, îndeosebi în scopul popularizării a tot felul de însoțiri culturale, financiare și comerciale (cooperative); *e)* să înființeze astfel de însoțiri și cooperative; *f)* lucrări de birou în legătură cu problemele pentru cari face propagandă.

Avem toată nădejdea, că dl Neagoe, prin râvna care-l caracterizează și prin experiențele sale va aduce bune servicii «Asociațiunii», pornind suflu nou de viață prin locurile pe unde își va face apostolia.

Dl *Petre Dejeu*, profesor la școala normală de băieți a statului în Oradea-mare, numit de curând *consilier cultural* al municipiului Orade, ne face cunoscut, că în chestiuni de propagandă culturală ne putem adresa și d-sale. Comitetul central a decis să ne adresăm dlui consilier în chestiunile de propagandă culturală și să căutăm contact și cu alți consilieri culturali ai statului.

VI. Contactul cu despărțămintele și agenturile. Afară de corespondența aparte cu fiecare despărțământ în chestiunile ce-i aparțin și afară de corespondența cu o seamă din agenturile «Asociațiunii», comitetul central a adresat despărțămintelor, presei și în parte primăriilor comunale următoarele circulare:

a) Circulara cu Nr. 1675/1922 de data 28 Noemvrie 1922, trimisă în peste 2000 de exemplare, în care li se atrage atențiunea asupra îndatoririlor față de propaganda culturală în timpul iernii: ținerea de prelegeri, șezători culturale și cursuri de analfabeți; înființarea agenturilor, bibliotecilor populare și caselor de citire; propaganda pentru loterie, pentru răspândirea calendarului, a Bibliotecii populare și a revistei «Transilvania». Mai departe li-se atrage atențiunea asupra armonizării activității lor cu activitatea altor societăți culturale și economice, asupra propagandei cooperative și, în același timp, să lucreze după îndrumările date de comitet pentru obținerea terenului necesar pe seama unei Case Naționale în fiecare comună. (Pentru obținerea acestui teren s'a dat, cum amintim și în alt loc, o circulară în 4000 de ex.);

b) Altă circulară cu Nr. 710 de data 20 Maiu 1923, în care li se cere despărțămintelor darea de seamă obicinuită asupra activității dezvoltate în anul de gestiune trecut, li se arată activitatea unei agenturi și Case Naționale model a «Asociațiunii» (cea din Vereșmort, desp. Vințul-de-sus), li se anunță angajarea conferențiarului propagandist al «Asociațiunii», dl Ioan Neagoe, care pe viitor stă la dispoziția despărțămintelor și agenturilor noastre;

c) A treia circulară a fost dată în scopul serbătorii semicentenarului dela moartea eroului Avram Iancu;

d) A patra circulară s'a dat în scopul serbătorii pretutindeni a semicentenarului dela moartea Marelui Mitropolit Andreiu Șaguna, primul prezident al «Asociațiunii»;

e) S'a trimis un apel și liste de subscripții în 500 ex. pentru contribuiri la augmentarea fondului cultural «Andreiu Bârseanu» și alt apel și liste de subscripții pentru colectarea de abonamente la publicațiunea asupra vieții și activității lui Simeon Bărnuțiu, de dl Gh. Bogdan-Duică.

VII. Propaganda noastră teatrală. Dupăcum am arătat și în raportul nostru asupra anului trecut, simțindu-se tot mai mult nevoia unui teatru românesc bine organizat, serios și în măsură de a face educația artistică și națională a publicului nostru, dupăce multe trupe din vechiul Regat nu satisfăceau nici ca repertoriu nici ca artă dramatică, instituțiunea noastră s'a cugetat și la această problemă, cercând mai întâi să vină în ajutor școlărilor, îndeosebi celor din seminariile teologice și școalele normale, meseriașilor și diletanților noștri de tot felul, cari ne cereau sfatul și sprijinul la reprezentațiile lor. De aceea încă în vara anului 1921 a angajat pe dl *Nicolae Băilă*, artist dramatic în Sibiiu, să țină cursuri de dicțiune elevilor, meseriașilor și altor persoane dornice de a juca teatru. Activitatea dezvoltată de dl Băilă în anul 1921/22 a fost trecută în raportul comitetului pe acel an. În anul de gestiune 1922/23, din lipsa de mijloace materiale, dar mai ales din cauza desinteresării publicului nostru sibian pentru artele frumoase, activitatea dlui Băilă pe terenul teatral nu a fost prea rodnică. Deabia a putut înjgheba cu elevii și elevele școalelor noastre 2 reprezentații teatrale și anume: *Feeria «Ileana»* de I. Borgia, din prilejul adunării generale și a «*Fetiței orfane»* de A. Melin (Alexandru Lupcan). Este adevărat, că acestea având și părți muzicale au reclamat mai mult timp pentru studiarea lor decât piezele în proză. Pe lângă câștigul material și moral al acestor reprezentații s'a putut constata dezvoltarea gustului la elevii școalelor noastre pentru studiarea cantului și dorința de a deveni cântăreți-soliști. E un nou îndemn pentru generația mai tânără, care în anii din urmă au neglijat aproape cu totul acest ram al artei.

Cursul de dicțiune, ținut întreg anul școlar cu elevii claselor I—VI dela Școala Normală «Andrieu Șaguna» a adus rezultate, cari se vor putea vedea și aprecia mai bine atunci, când acești viitori învățători vor pune în praxă ceea ce au învățat în aceste cursuri: dezvoltarea vocii, intonația corectă a poeziilor, curajul și tainele regisoratului, ceea ce pentru învățătorul de mâine constituie un capitol important pentru activitatea extrașcolară.

În legătură cu aceste cursuri dl Băilă le-a arătat elevilor însemnătatea «Asociațiunii» și scopurile ei.

Pentru încurajarea elevilor a aranjat în ziua de 25 Martie 1923 un concurs de dicțiune și declamație, cu care ocazie s'au distribuit la cei mai buni 4 elevi premii în cărți din Biblioteca poporală a instituțiunii noastre. Pentru dezvoltarea simțului critic al elevilor și pentru controlul acestuia a instituit o comisie compusă din 2 elevi și 2 profesori, cari au avut să clasifice pe concurenți după următoarele criterii: a) voce, b) dicțiune, c) înțelegerea poeziei, d) intonația, e) memoria, f) curajul.

Ministerul Cultelor și Artelor, socotind că acțiunea inițiată de «Asociațiune» pentru educația națională și artistică prin teatru, în părțile ardelenne poate să fie de mult folos, ne-a pus la dispoziție pe anul 1922/23 o subvenție de Lei 400,000— cu care dl Băilă va începe dela Octomvrie 1923 a da reprezentații de teatru sub auspiciile «Asociațiunii» în Sibiu și o seamă de orașe și orașele din părțile noastre.

Planul de acțiune prezentat de dl Băilă a fost aprobat de comitetul central, încredințându-se problema repertoriului unei comisii numite anume, iar problema financiară comisiei financiare a «Asociațiunii» în frunte cu prezidentul.

XIII. „Biblioteca poporală a Asociațiunii“ în anul 1922 s'a îmbogățit cu următoarele cărți: Nr. 105. *Avram Iancu*, crâmpeie din viața și din vremea lui, de *Ioan Georgescu*; Nr. 106. *Învățătură și petrecere*, carte de cetire întocmită de I. Georgescu; Nr. 107. *Ion Constantin Brătianu* de *O. Sumea*; Nr. 108. *Calendarul «Asociațiunii» pe 1923*; Nr. 110. *Sămânța înțelepciunii* de *M. Sa Regina României Maria*.

Dacă adăugăm la aceste șase broșuri tipărite în 1922—1923 și pe cele 17 tipărite în anii 1920 și 1921, avem în total 23 (douăzeci și trei) broșuri tipărite de «Asociațiunea» noastră în seria din urmă a bibliotecii sale populare.

Precum se poate vedeă și din înșirarea broșurilor de mai sus, *această bibliotecă e onorată cu înalta colaborare a M. Sale Regina României Maria, care a publicat în Nr. 110 o frumoasă poveste populară de un adânc înțeles simbolic: «Sămânța înțelepciunii». Se cuvine, deci, să aducem și la acest loc omagiile noastre de cea mai profundă grațitudine și recunoștință Augustei Autoare pentru această distincțiune.*

Din ce în ce crește și interesul cetitorilor pentru această bibliotecă. La începutul lui Iulie a. c. librăria Pavel Suru din București cumpără câte 1000 (una mie) exemplare din Nrele 92, 93, 94, 96, 97, 98, 99, 101, 102, 104, 105 și 107. — *Biblioteca Curții Regale* din București încă a onorat biblioteca noastră populară în mai multe rânduri cu comande de cărți. Astfel din Nrii 92 (Satul meu, un sat din Ardeal de I. Georgescu) și 98 (Istoria lui Tudor Vladimirescu) a comandat câte 15 exemplare și 105 (Avram Iancu) de acelaș autor 30 ex.

Ni se fac însă o mulțime de cereri de a gratifica colecții din biblioteca noastră populară în nenumărate centre rurale și urbane, cereri la care abia putem răspunde în lipsă de mijloace materiale. Scumpetea cea mare de hârtie și de tipar ne împiedică să vindem aceste broșuri pentru prețurile bagatele dinainte de războiu (20 bani exemplarul). Cu toate prețurile urcate de astăzi (3—6 Lei), această bibliotecă este mai ieftină decât alte biblioteci similare, fiindcă «Asociațiunea» nu vrea să realizeze nici un beneficiu din vânzarea ei, ci numai să-și scoată cheltuelile avute cu hârtia și tiparul.

Facem, deci, *un călduros apel către toți membrii instituției noastre și către toți oamenii de bine să sprijinească* instituția noastră, între altele, *cumpărând cât mai multe exemplare din cărțile, tipărite în biblioteca noastră populară și aflate bune și corăspunzătoare nevoilor noastre culturale, atât din partea secțiilor noastre științifice-literare, cât și din partea presei înțelegătoare. Urmând acestui apel al nostru, ei vor urma augustul exemplu oferit de iubita noastră dinastie care sprijinește,*

atât moral cât și material, biblioteca populară a instituțiunei noastre, care se află, ea însăși, sub președinția de onoare a M. Sale Regelui Ferdinand I.

IX. Revista „Transilvania“ a continuat să apară lunar și în 1922, ținând seamă, ca și în trecutul apropiat, de nevoile speciale ale vieții noastre românești, bine înțeles în limitele posibilității date. Astfel, fiindcă în adunarea gen., ținută la 28 și 29 August 1921 în Sighetul Maramureșului, la propunerea reprezentanților societății de folk-lore din Anglia («The Folk-Lore Society») dd. A. R. Wright și W. A. Craigie, s'a primit ideea de a se da o mai mare atențiune produselor literaturii populare, în cursul a. 1922 revista noastră a publicat o mulțime de versuri, legende, tradiții și alte însemnări populare. Cu prilejul împlinirii celei dintâi jumătăți de veac dela întemeierea institutului de credit și economii «Albina» (1872—1922), revista noastră nu putea să rămână indiferentă; a închinat, deci, în întregime Nr. 3, acestui vechiu și binemeritat institut de credit și economii care, ori de câteori s'a ivit vre-o lipsă de ordin material în viața publică a Ardealului și în special a «Asociațiunii» noastre, refugiul nostru obișnuit a fost și este el, aflând totdeauna ascultare, înțelegere și sprijin. — În Septemvrie 1922, împlinindu-se 50 de ani dela moartea eroului nostru național Avram Iancu, am dedicat Nr. 9 din revistă memoriei lui scumpe, aducând nu numai amintiri, documente, scrisori și însemnări despre el, ci și cântece pentru cor mixt cu solo de bariton «Iancu și murgu», muzica de N. Oancea (în suplimentul muzical al revistei) și arătând ce mai e de făcut pentru eternizarea demnă a memoriei lui. — Nr. 10 al revistei «Transilvania» a fost închinat amintirii neuitatului nostru fost președinte Andreiu Bârseanu, care timp de 30 de ani și mai bine a ilustrat deopotrivă: școala, literatura, economia și cultura și-a condus timp de 11 ani cu tact și prudență deosebită «Asociațiunea» noastră până în clipa din urmă a vieții sale binecuvântate. — Pe lângă aceste mari evenimente naționale, revista noastră a semnalat, după cuviință, la răbojul cronicilor sale: centenarul nașterii lui Gustave Flaubert, tricentenarul nașterii lui Molière; semicentenarul morții lui Giuseppe Mazzini; jubileul de 60 de ani al abatelui Metodiū Zavoral; serbările centenare Petöfi ș. a.

Ca și biblioteca noastră populară, e cerută și revista «Transilvania» gratuit de foarte multe societăți, casinouri, biblioteci, case de cetire ș. a., deși, între toate publicațiile similare, *această revistă are abonamentul anual cel mai redus: 50 Lei pentru membrii «Asociațiunii» și 70 Lei pentru nemembri.*

În consecință, facem și aici *apel către toți membrii* instituției noastre și către toți ceice doresc să urmărească fazele importante ale evoluției culturale din țară și străinătate *să sprijinască această publicație, făcând cât mai multe abonamente.* Pe măsură ce se vor sporii abonamentele, se vor face și îmbunătățirile dorite la această publicație: apariție mai regulată, schimbarea formatului și a caracterului ei actual într-o revistă ilustrată pentru familiile noastre românești, în care fiecare să-și găsească paginile ce-l interesează. Acest ideal de publicație, fără sprijinul devotat și statornic al unei mulțimi din ce în ce mai mari de cetitori, nu se poate ajunge. Lozinca binevoitorilor și sprijinitorilor noștri trebuie să fie, deci: *abonamente, abonamente și iarăși abonamente!*

X. Biblioteca „Astra” s'a sporit cu trei fascicule valoroase: Nr. 6. Viitorul tehnic-economic al României întregite, cu deosebită privire la exploatarea gazului natural și a forțelor hidraulice de inginerul Francisc Neugebauer și tradusă de I. Georgescu à 10 Lei; Nr. 7. Jertfele Românilor din Ardeal, Banat, Crișana, Sătmar și Maramureș, aduse în războiul mondial din anii 1914—1918 de Teodor V. Păcățian à 10 Lei și Nr. 8. Pictori francezi prin țara noastră (1828—1856) de Ioan C. Băcilă, cu numeroase ilustrațiuni în text, à 20 Lei. Nrele anterioare ale acestei biblioteci sunt: Nr. 1. Istoria literaturii române, epoca veche, vol. I, de Sextil Pușcariu, à 25 Lei. Nr. 2. Tudor Vladimirescu, dramă în cinci acte de N. Iorga, à 15 Lei; Nr. 3. Prin România, Partea I, Ardealul de Ioan Georgescu, à 30 Lei; Nr. 4. Istoria Românilor până la întemeierea principatelor vol. I de Ștefan Meteș, à 30 Lei și Nr. 5. Cântece Poporale românești pentru cor mixt de N. Oancea, à 25 Lei.

Cu toate cererile atât de numeroase de a pune în comerț Nr. 3 și Nr. 4 din această bibliotecă, deocamdată ele sunt rezervate exclusiv pentru a se distribui ca premii de loterie la tragerile ce au fost și vor mai fi încă. Cine dorește să aibă

aceste prețioase lucrări, să cumpere cât mai multe bilete dela loteria «Asociațiunii» noastre.

Neavând nici această bibliotecă țiragiul cuvenit, facem și pentru lansarea ei un călduros apel către toți membrii noștri, precum și către toți oamenii de bine, dornici a cunoaște istoria, literatura și pământul cu bogățiile și frumusețile neamului nostru.

Dorind dl *Dr. Cornel Diaconovici*, membru de onoare al «Asociațiunii» și fost prim-secretar al acesteia, să reediteze, eventual, opera îngrijită de d-sa «Enciclopedia Română», cere 20 exemplare dela «Asociațiunea» noastră. Având în vedere meritele neperitoare, ce d-sa și le-a câștigat pentru această instituție, comitetul central îi donează ultimele 5 (cinci) exemplare ce mai posedă. Mulțumind comitetului central pentru această atențiune, dl *Dr. Diaconovici* anunță că a încredințat pe dl *Iuliu Moisil* cu organizarea reeditării «Enciclopediei Române», care și în viitor va apărea tot sub auspiciile «Asociațiunii» noastre.

XI. Secțiile științifice-literare s'au întrunit în obișnuita ședință plenară la 13 Iulie 1923 în Sibiu. După cuvântul de deschidere al domnului vice-președinte, secretarul literar dl *Ioan Georgescu* își cetește raportul către ședința plenară, făcând propunerile cuvenite, care se iau la cunoștință și se admit ca bază de discuție. Cele dintâi trei propuneri (de a se adresa telegrame omagiale M. Sale Regelui și A. S. R. Principelui moștenitor, de a se mulțumi dlui T. V. Păcățian pentru lucrarea statistică «Jertfele Românilor», precum și inst. «Albina» pentru ajutorul anual de 50,000 Lei), făcute de dl secretar literar, se primesc fără discuție. Celelalte propuneri se discută în ședințele singuraticelor secții. Reîntrunindu-se după amiază la ora 4 în ședință plenară, raportorii singuraticelor secții își cetesec rapoartele, pe urmă se deschide discuția generală. Se ia act de noua constituire a secției literare-artistice, precum și de aceea a secției de științe sociale. Biuroul și comitetul central e invitat să ia măsuri pentru reorganizarea secției industriale-tehnice. Publicațiile «Asociațiunii» sunt aflate corespunzătoare posibilităților momentului. Secția literară-artistică, grație străduințelor dlui *Dr. H. P. Petrescu*, a organizat, înainte de serbătorile Crăciunului o expoziție de cărți pentru tinerime în localurile instituției noastre. Secția istorică-etnografică propune să se cen-

sureze prealabil orice lucrare, ce urmează a se tipări de «Asociațiune». D. Al. Lapădatu, membru în secția istorică, exprimă dorința de a se retipări în ediții nouă numerele epuizate din «Biblioteca populară a Asociațiunii», de a se publica în Biblioteca «Astra» numai cărți privitoare la literatura, istoria și geografia României și de a se preface «Transilvania» în revistă ilustrată pentru familii. Majoritatea secțiilor recunoaște necesitatea lansării publicațiilor, a loteriei și a apărării «Asociațiunii», așa cum le înfățișează domnul secretar literar. Dl Silviu Dragomir, membru în secția istorică, anunță ținerea unei conferințe despre coloniările străine pe pământul românesc al Banatului, cu prilejul adunării generale din Timișoara. Ședința plenară acordă premiul Scotus Viator de 2000 Lei dlui Ion Clopoțel pentru lucrarea sa despre «Revoluția din 1918 și unirea Ardealului cu România», purtând ca motto cuvintele: «Prin democrație la progres», asemenea premiul de 10,000 Lei pentru lucrarea privitoare la anii 1848—9 și faptele de arme ale lui Avram Iancu dlui Teodor V. Păcățian. Pe lângă propuneri de amănunte secția medicală cere încuviințarea unui budget de 15,000 Lei pentru o lucrare de geografie medicală, ce proiectează sub conducerea președintelui ei, a dlui Dr. Gheorghe Preda. Secția economică cere să se rezerve locuri de case naționale cu prilejul reformei agrare în fiecare comună românească, să se aranjeze expoziție de industrie casnică în Avrig, cu prilejul serbării centenare G. Lazăr și să se angajeze maestrul împletitor Karl Schrodț pentru a fi trimis în lunile de iarnă în trei regiuni deosebite (Câmpia Ardealului, Bihor și Maramureș) pentru a organiza cursuri de împletit și lucru manual. În ședința sa din 9 Octomvrie 1922 secția economică a cooptat cu unanimitate ca membru și secretar al acestei secții pe dl *Nic. Frâncu*, funcționar la «Banca Centrală», sucursala Sibiiu și a stabilit programa expoziției de vite din Sebeșul-săsesc, pentru care comitetul central a votat suma de 3000 Lei. Din raportul asupra expoziției și a anexelor lui rezultă, că expoziția s'a ținut la data fixată în Sebeșul-săsesc. Ca delegați ai secției economice pentru conducerea lucrărilor expoziției au fost: dl D. Comșa ca președinte al juriului și dl *Nic. Frâncu* ca secretar, împreună cu dnii Florian Sonea și I. S. Ordean, profesori la școala economică din Geoagiu și membri în această secție. Afară de

aceștia au fost aleși 12 reprezentanți de ai expozanților. S'au prezentat 48 proprietari cu 66 vite cornute și 71 oi, toate din Sebeșul-săsesc, Șugag și Călnic. Dl președinte al juriului a ținut înainte de premieră o cuvântare despre însemnătatea creșterii vitelor și a expozițiilor. În total s'au distribuit 29 premii în suma de 2310 Lei. Alte cheltueli de plasare, imprimate etc. 988 Lei. În total 3298 Lei. Pe lângă suma acordată de comitetul nostru central, a donat în acest scop și inst. «Sebeșana» 200 Lei. Biouroul central a stăruit apoi să se aranjeze o expoziție de poame în Orăștie. Din pricina recoltei slabe secția a renunțat la această idee. Secția școlară care a discutat în mai multe ședințe anterioare modalitățile serbătoririi lui Gheorghe Lazăr, fixând un vast program, după înțelegerea prealabilă cu Ministerul instrucțiunii publice și cu alți factori, comunică programul definitiv al acestor serbări. Ședința plenară proclamă aleși următorii cinci membri corespondenți în secția literară-artistică: dnii *Ioan Bușiția*, profesor de liceu în Beiuș; *Dr. Jindra Flajshans*, lectoră de limba română la universitatea din Bratislava, *Francisc Hubic-Vertileanu*, profesor de liceu în Beiuș; *Antoniu Kudrnač*, atașat la legătuinea cehoslovacă din București și *Leca Morariu*, profesor și redactor în Cernăuți, — iar pe dl *Dr. Ioan Coltor*, profesor de teologie în Blaj, membru activ în secția școlară. Conform proiectului de regulament al secțiilor științifico-literare alegerea acestor membri trebuie aprobată de adunarea generală proximă. Procesul verbal al ședinței plenare a secțiilor îl dăm în anexa II.

XII. Conferențe, prelegeri, șezători culturale, aparținând programului primordial de acțiune culturală a «Asociațiunii», au format una din problemele noastre de căpetenie. Astfel remarcăm cele 9 discursuri funebre, cu prilejul morții regretatului nostru președinte Andreiu Bârseanu; cuvântul de deschidere, rostit de I. P. S. S. Dr. Vasile Suciu la 8 Noemvrie 1922 în Sibiu despre regretatul nostru președinte Andreiu Bârseanu, precum și despre nouele probleme culturale ale «Asociațiunii» noastre, apoi Conferința despre testamentele noastre corporale și sufletești, rostită tot cu acest prilej de domnul Dr. George Preda, iar în seara zilei a doua șezătoarea organizată de unii reprezentanți ai Societății Scriitorilor Români, membri și în secția noastră literară-artistică. Tot între conferențele rostite:

la centru e de notat conferența despre «Trei-Mihai» (Mihai Vi-teazul, Mihai Kogălniceanu și Mihai Eminescu), de dl Mihai Eliescu, profesor în Brașov, cea despre Cehoslovăcia, ținută și la Făgăraș, cu proiecțiuni de schiopicton de dl Dr. H. P. Petrescu; conferențele despre Louis Pasteur ale domnilor Dr. G. Preda și I. P. S. S. Dr. Nicolae Bălan; ciclul de 3 conferențe despre arta românească și probleme artistice de dl I. D. Stefanescu, precum și conferența despre însemnătatea culturală și literară a Sibiului, rostită de secretarul nostru literar, dl Ioan Georgescu, cu prilejul șezătorii S. S. R., ca cuvânt de deschidere, în 17-Maiu 1923. Deosebit, pentru meseriașii din localitate, au ținut conferențe de interes social și religios d-nii Trandafir Scorobeț, I. Dăncilă și Dr. V. Lăzărescu. Ce s'a făcut în comunele din împrejurimi, se poate citi la despărțământul Sibiului, unde sunt trecute în revistă și conferențele învățătoresți, ținute în cadrele instituțiunii noastre.

In fruntea tuturor despărțământelor stă Clujul prin trumoasa serie de 24 conferențe organizate la centru, cu subiecte din cele mai variate și interesante domenii (sociologie, religie, filosofie, istorie, literatură, științe naturale, economie, medicină, jurisprudență ș. a.), precum și cu număroase prelegeri, împreunate cu alte reprezentații artistice în comunele rurale aparținătoare despărțământului Cluj al «Asociațiunii».

Sunt vrednice de toată lauda pentru activitatea lor dezvoltată pe acest teren și o seamă de alte harnice despărțăminte, cum se poate vedea în anexa I a acestei dări de seamă.

Pentru înviorarea conferențelor e de dorit, de o parte, înmulțirea schiopictonanelor existente astăzi în diferitele noastre despărțăminte și înzestrarea lor cu diapozitive nouă din domeniul geografiei, istoriei și industriei naționale, apoi din acela al științelor naturale, iar de altă parte chiar procurarea unui cinematograf ambulant care încă ar fi de mare însemnătate pentru educația poporului nostru.

Cu ocazia seratelor dansante organizate de «Asociațiunea» noastră în diferitele centre, dar mai ales la Sibiiu, s'a stăruit pentru păstrarea porturilor și a jocurilor neaoșe românești, cu evitarea costumelor și a dansurilor străine (shimy, foxtrot, tango și alte năzbătii internaționale). E de datoria unei instituții

românești, cum este «Asociațiunea» noastră să cultive în rândul întâiu ce este românesc, lăsând ce este străin în seama străinilor.

XIII. Muzeul central a fost aranjat din nou în vara a. 1922. Îndeosebi secția etnografică a acestui muzeu, care cuprinde atâtea comori de artă, s'a așezat în dulapuri nouă cu geamuri de sticlă pentru a putea fi mai ferită de acțiunea dăunătoare a razelor solare, precum și a altor agenți externi. Ne mai putându-se păstra pânzele și cartoanele marelui nostru pictor Octavian Smighelschi, cumpărate de «Asociațiunea» noastră dela familia acestuia cu suma de 200,000 (două sute mii) Lei, în lăzi și legături cum s'au păstrat până acum, din cauza deteriorării la care erau expuse, ne-am văzut necesitați a desființa sala noastră de solemnități din edificiul muzeului nostru central și a o destina pentru expunerea picturilor Smighelschi. Cu noul aranjament al muzeului (mobilier, cadre de tablouri etc.), am cheltuit suma de 149,031 Lei 41 bani. — În cursul anului trecut muzeul nostru central s'a îmbogățit cu 18 obiecte. Remarcăm aici generoasa donațiune de trei busturi (Horia, Cloșca și Crișan) a dlui librar din București *George Sfetea*; donațiunea de trei părechi de panglici dela drapelul fostului Regiment 64 Orăștie a dlui *Col. D. Florian* care, în numele ofițerilor acestui Regiment, ne-a mai pus în vedere și donațiunea unui tablou de mare interes istoric; dl *Dr. Zos. Chirtop*, avocat în Câmpeni a donat 6 sigile oficiale ale Consiliului Dirigent, resortul afacerilor interne, ca să se păstreze în muzeul nostru ca amintiri istorice. S'a cumpărat apoi și un tablou al marelui patriot Take Ionescu.

Muzeul nostru central atrage din an în an tot mai mulți vizitatori. În anul expirat a fost vizitat de 3509 persoane (foarte număroase licee, școli normale, medii ș. a.) Remarcăm dintre vizitatorii străini pe d-na și dl Henri Focillon, profesor la universitatea Lyon; d-na și dl Alfred E. Zimmern; «admiratorul frances» Peroux; Dr. Giorgio Florida; Dr. Renault.

Se sporesc și membrii fondatori ai muzeului nostru central (à 1000 Lei), mai ales între frații noștri din America. Astfel dl *Andrei Popovici*, redactorul ziarului «America» ne-a trimis 2000 Lei taxă dela dl Dr. Horia Ropcia din Cleveland-Ohio și 200 Lei dela dl Const. Dian, student la univ. Detroit-Mich. Dl Ilie Androne din New-Duluth Minn 1400 Lei. Dl *Miron Benchea*, Martins Ferry, Ohio, ne-a trimis odată 3530 Lei și altă dată

2000 Lei abonamente, taxe de membri, prețuri de bilete de loterie ș. a. Tot dl Andrei Popovici ne-a trimis apoi un cec de 10,000 Lei ca taxe de membri fondatori ai muzeului și «Asociațiunii» dela 7 domni (à 1400 Lei) și 600 Lei pentru bilete de loterie, dimpreună cu o inimoasă scrisoare către secretarul nostru literar dl I. Georgescu. Acești 7 domni sunt: A. Popovici, Gh. Stănculescu, Harry Rikh, Il. Hēprian, Maria Bogăcianu, I. Gașpar și I. V. Nestorescu.

Ne-au mai trimis însemnate sume de bani d-nii *G. Matioc* din Buffalo N. Y. 1400 Lei; *G. Velican*, Detroit Mich. 2000 Lei; *Nic. Duța*, Stenloenville-Ohio 1000 Lei; *Bobby Domitroff* un dolar pentru 8 lozuri; *Salomia Baciu* Detroit Ave, Cleveland-Ohio, 1400 Lei și *Ioan Pușcașiu* în Kokomo Indiana P. B. 1500 Lei.

Pe lângă aceștia s'au mai înscris: Primăria orașului Hunedoara; Lic. S. Sava București; Fabrica de mobile Baciu et Comp., Sibiiu și Ministerul Cultelor și Artelor București.

E nevoie absolută de colecte și donațiuni din ce în ce mai mari și mai număroase, deoarece apartamentele existente ale muzeului nostru central sunt neîncăpătoare pentru colecțiile acestui muzeu care astfel sunt expuse deteriorării.

XIV. Biblioteca centrală e menită să ia o dezvoltare din ce în ce mai îmbucurătoare. Conform noiei legi pentru completarea art. I. al legii din 19 Martie 1904, publicată în «*Monitorul Oficial*» Nr. 265 din 19 Decembrie 1922: «Proprietarul oricărui atelier de arte grafice: tipografie, litografie sau orice procedeu de arte grafice este obligat să trimită din orice carte, broșură, revistă, ziar, note muzicale, hartă geografică, planuri, stampe, portrete, tablouri, foae volantă și orice altă reproducere ... câte 1 (un) exemplar bibliotecii centrale a «Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român» (Astra), Sibiiu. (Vezi «*Monitorul Oficial*» Nr. 205 din 19 Dec. 1922 pag. 1). Legea aceasta e de capitală importanță pentru dezvoltarea ulterioară a bibliotecii noastre. Se cuvine, deci, să aducem și la acest loc convenitele mulțumiri dlui ministru al instrucțiunii Dr. C. Anghelescu și dlui ministru de justiție Ioan Th. Florescu pentru neprețuitele servicii aduse prin această lege.

D. Antoniu Kudrnáč, atașat la legațiunea cehoslovacă din București, a donat 26 publicațiuni în franțuzește privitoare la

noua Republică cehoslovacă, aliata, vecina și amica noastră. — Banca «Albina» a cumpărat cu 25,000 Lei pe seama acestei biblioteci volumul «La Roumanie» publicat la Paris de dna Maria Ionescu sub auspiciile M. Sale Regina României Maria. Marinimoșilor donatori li se aduc cuvenitele mulțumiri.

Pentru aranjarea colecțiilor din ce în ce mai numeroase de cărți, reviste, ziare etc. e nevoie absolută nu numai de dulapuri, ci și de încăperi nouă. În consecință, trebuie stăruit să se evacueze casele «Asociațiunii» din Sibiu de chiriași și să se folosească pentru scopurile speciale ale acestei instituțiuni, în deosebi pentru bibliotecă și muzeu.

XV. Arhiva „Asociațiunii“ s'a sporit în 2 Ianuarie 1923 cu arhiva fostului corp 12 de armată austro-ungar, donată instituțiunii noastre de Ministerul de războiu. Neavând, deocamdată, încăperi disponibile, secretarul nostru literar dl *Ioan Georgescu* și custodele muzeului nostru central dl *Ioan Banciu* au așezat această arhivă în suteranele muzeului central, pe rafturile unde se aflau pachetele cu colecțiunile bibliotecilor noastre populare. Cele peste 1000 de convolute, dosare, indice, registre, procese verbale ș. a. ni s'au predat pe lângă acte în regulă. Comandamentul corp. 7 armată a rezervat pentru moment dosarele și registrele din 1784/5 și anii 1848/9 pentru a studia actele de interes pur militar. Sperăm că toate aceste acte de mare interes istoric vor ajunge în timpul cel mai scurt în proprietatea instituțiunii noastre. Se cuvine să exprimăm și la acest loc sincere mulțumiri Ministerului de războiu pentru că a salvat de pieire atâtea acte și documente importante relative la istoria Transilvaniei din ultimii 200 ani. — Arhiva noastră s'a mai îmbogățit și cu *compoziția «Imnul Astrel» de Iacob Mureșianu* text de A. Bârseanu, partitură generală: orhestră, cor bărbătesc, vocile de orhestră, împreună cu partea de violoncel, cumpărată pentru suma de 5000 Lei dela văduva dna Otilia Iacob Mureșianu.

XVI. Loteria „Asociațiunii“ a fost organizată, precum se știe, pentru înfăptuirea unor mari probleme culturale-naționale, cu încuviințarea autorităților în drept.

Resultatul propagandei și vânzărilor din anul al doilea de loterie e încă și mai puțin mulțumitor decât în anul dintâiu, deși nici acela n'a fost cel așteptat de noi.

În anul dintâiu ne-au sprijinit simțitor câteva institute financiare românești («Banca Românească», «Banca Națională a României», «Albina» ș. a.) *In anul acesta însă singură adunarea deputaților a înțeles să sprijinească scopurile loteriei noastre, renunțând la diurna de pe o zi pentru scopurile acestei loterii.* Reținem din frumoasa propunere făcută de dl. deputat *I. Simionescu*, prof. univ. Iași, următoarele: «Pentru toate aceste scopuri laudabile, unele mai mărețe decât altele, «Asociațiunea» are nevoie de bani. O loterie ce i s'a îngăduit să lanseze, nu merge cum ar trebui, dacă la noi ar mai fi sădită conștiința actelor întâmplate.

«Pentru deferența datorită de orice bun Român față de «Asociațiunea» care a luptat din greu pe vremurile atât de vitrege neamului;

«Pentru a o încuraja în înlăptuirea scopurilor ce și le-a pus, atrăgând asupra lor atenția tuturor bunilor Români, dar mai ales ca semn că pe deasupra desbinărilor politice, vremelnice, oricât de acute ar fi, stă dorința tuturor de a statornici unitatea sufletească a Românilor pe temeiul culturii naționale și a evlaviei ce datorăm faptelor înaintașilor noștri.

«Subsemnații propunem ca diurna deputaților pe ziua de azi să fie donată Asociațiunii transilvănene din Sibiiu, spre a i se mări fondul destinat întemeierii muzeului lui Avram Iancu dela Vidra și a ridicării monumentului (pe Câmpia libertății) dela Blaj» *I. Simionescu, Iosif Popovici, Al. Iteanu, C. Alimăneștilanu, Ioan Florescu ș. a.* (Vezi «*Monitorul Oficial*» din 23 Ianuarie 1923, Nr. 16, Adunarea deputaților, sesiune ordinară 1922—1923, ședința de Joi, 28 Decembrie 1922 pag. 432—3).

Dl. Dimitrie D. Holban profesor în Buzău, str. Sculpturei 8, încă ne-a făcut excelente servicii, vânzând 400 bilete de loterie elevilor dela liceu pentru suma de 6381 Lei și 75 bani.

Pentru a dovedi serioșitatea întreprinderilor noastre, am ținut și **tragerea a doua a loteriei.** Ea a început în 31 Martie 1923 ora 4 $\frac{1}{2}$ p. m. și a durat până la 30 Aprilie 1923 ora 9 dimineața. În acest timp s'au sortat 54,818 câștiguri în valoare de 1,500,000 Lei în prezența următorilor reprezentanți de autorități: dd. I. Iliescu și Dr. Cornel Cărpinișan dela procuratura de stat; Ștefan Capătă și D. Faur dela prefectura poliției de Stat; Oprea Șteflea dela prefectura județantă și dl. Emil Episco-

pescu dela administrația financiară din Sibiu. Din partea comitetului și biuroului central al «Asociațiunii» au asistat dd. *General Ioan Boeriu, Dr. I. Bunea și Dr. Vasile Bologna*, precum și funcționarii *Ioan Banciu, Romul Simu și Const. Simtion*.

Ar trebui să se vândă încă cel puțin de cinci ori atâtea bilete pentru a epuiza stocul de *un milion de bilete*, à 20 Lei, și pentru a pune «Asociațiunea» noastră în posesiunea mijloacelor financiare necesare înfăptuirii nouelor ei probleme culturale.

Facem deci și la acest loc un însuflețit apel către toți membrii și oamenii noștri de bine să sprijinească din toate puterile lor această mare întreprindere a noastră care, dacă izbuțește, precum sperăm, schimbă în spre mai bine atâtea aspecte din viața noastră publică. Când ne întâlnim unii cu alții, după binețele obișnuite să ne întrebăm și: «Câte bilete ai cumpărat dela loteria Astei?»

Ne facem o plăcere și o datorie reproducând și la acest loc frumoasa și folositoarea propunere făcută de entusiastul nostru sprijinitor d. *I. Simionescu*, prof. univ. Iași, în ziarul «*Viitorul*» Nr. 4342 din 4 Septembrie 1922. D-sa scrie:

«În Anglia se obișnuiește a se serba amintirea morților căzuți în războiu prin câteva clipe de nemișcare. În ziua aniversării, la anumit ceas, câteva minute încetează orice activitate. Oamenii se opresc din mers, unde i-au prins clipa. E o pauză de reculegere în forfota vieții, e rugăciunea mută a fiecăruia pentru sufletele celor dispăruți. Chiar și indicațiunile ce ar însemna o grevă generală se obișnuiește acum a se arăta prin încetatea lucrului pentru câteva momente. Să facem cu toții un gest analog, ca semn al solidarității etnice. Gândul tuturoră, numai într'o singură zi să fie a sacrifică chiar din nevoile curente cei 20 Lei pentru cumpărarea unui bilet al Asociațiunii din Sibiu. Ca din pământ ar răsări Muzeul lui Avram Iancu, mărețul monument de pe Câmpia Libertății, acel de lângă Turda ca și Casele Naționale din centrele înstrăinate. Nu numai că am căpăta încredere în noi, dar am stărni și fiorii îngrijorării în acei care se bizuesc mult în reușita uneltirilor lor ascunse, pe lipsa noastră de solidaritate ca și pe nesocotirea însemnătății, pentru viitorul nostru, a împrejurărilor prin care trăim ca niște orbi».

Să urmăm cu toții acest sfat frumos și folositor, cumpărând cât mai multe bilete dela loteria «Asociațiunii».

XVII. Averele „Asociațiunii“ în 1922. Cum se vede din anexa III venitele fondului general au fost în anul 1922 de Lei 650,123·75, iar cheltuelile generale de Lei 531,696·67. Escedentul de Lei 118,527·08 s'a folosit ca amortizări și dotații pentru anul viitor.

XVIII. Fondurile și fundațiunile administrate de «Asociațiune» au crescut în mod normal. Specificarea acestora, starea lor la sfârșitul anului 1922 și întrebuințarea veniturilor se pot vedea în darea de seamă, publicată ca *anexă* la acest raport.

Fondurile și fundațiunile de care, mai ales, s'a ocupat comitetul central în anul 1922, sunt în număr de 15. Lucrările reclamate de prietnica lor dezvoltare au fost: distribuirea burselor și ajutoarelor, darea în arândă a imobiliilor de care dispun, vânzarea și prefacerea în bani a altor imobilități greu de administrat, subscrierea de acții din emisiunea nouă pe seama lor ș. a. Numărul total al fundațiunilor și fondurilor administrate de instituțiunea noastră se ridică la 60, dintre cari o mare parte sunt create de însași «Asociațiunea».

Dupăcum am arătat cu alt prilej, comitetul central a decretat întemeierea unui *fond*, prin subscripție publică, deschisă de această instituție cu suma de Lei 10,000— întru amintirea fostului ei prezident *Andrei Bârseanu*. Adunarea generală trecută, aprobând această dispoziție a comitetului, familia decedatului a contribuit la acest fond cu suma de Lei 50,000—, instit. «Albina» Sibiu, cu Lei 10,000—, Centrala Caselor Naționale, prin președintele ei dl Colonel I. Manolescu cu Lei 9,000—, familia Eremia cu Lei 5,000—, Reuniunea femeilor române, Sibiu cu Lei 1,335—, laolaltă Lei 85,335—. Lansându-se liste de subscripții, s'au scris până la data de față, pe această cale suma de Lei 24,394—. Deci în total până acum Lei 109,729—. Subscrierile se continuă și la timpul său comitetul va face o dare de seamă amănunțită cu privire la această colectă.

Afară de aceste comitetul central a confecționat 300 ilustrate-fotografii ale defunctului prezident, cari se desfac în beneficiul fondului.

Dupăce s'a fost hotărât de mai înainte ca imobilele *fundațiunii Ioan Petran* din Cluj să se parceleze și să se vândă, în cursul anului 1922 s'a făcut un nou plan de parcelare, care a fost aprobat de organele competente, așa că vinderea lor

s'ar fi putut face. Interesându-se de aceste imobiliti și Universitatea din Cluj, vânzarea nu s'a făcut până la data acestui raport, rămânând ca soluționarea să se facă, înainte de toate, în conglăsuire cu interesele fundațiunii, fixate în testament și li-terele fundaționale. Pentru anul 1923 numitele imobiliti ale fundațiunii sunt date, ca și până acum în arândă.

În cursul anului 1922 s'au mai adăus la efectele în numărare de Lei 95,378— ale *fundațiunii Doctorului Corneliu Păcuraru Bianu* Lei 165,000—, din vânzarea locului viran din București, aparținător acestei fundațiuni, iar din vânzarea caselor din Cernavoda Lei 72.000—, ridicându-se astfel fundațiunea în total la suma de Lei 332,378—, și rămânând să se mai încasseze câteva sume mai mici, pentruca, apoi, fundațiunea să se poată inactivă.

Mai amintim, că Academia Română împreună cu «Asociațiunea», ambele legate ale defunctului, au luat dispoziții, ca rămășițele pământești ale dânsului să fie transportate dela Pireu (Grecia), unde au fost înmormântate, la Făget (județul Târnava-mică) în Transilvania, locul său de naștere, unde odihnesc și osemintele scumpilor săi părinți.

Iscălindu-se în 4 August 1922 contractul prin care moștenitorii dsoarei *Tereza Pipoș* au vândut casele din Sibiiu, str. Honterus, s'a depus la banca «Albina» în libelul C. 61. Nr. 57737 pag. 383 din an. 1922 pe numele *Fundațiunii Tereza Pipoș*, administrată de «Asociațiune», Lei 50,000—, vinculându-se depunerea în modul următor: Capitalul se poate ridica de «Asociațiune numai după moartea dsoarei Ida Pipoș, care cât timp trăește are dreptul de a ridica interesele... Libelul a rămas la dsoara Ida Pipoș, care a dat «Asociațiunii» o chitanță despre primirea libelului.

Din vinderea imobiliilor fundațiunii *Mihail Albon*, din Blajova (jud. Timiș-Torontal), s'a realizat suma de Lei 61,000—. După vinderea și întabularea în regulă a acestor imobiliti pe numele cumpărătorilor, ni s'a raportat, că comisia de ocol pentru expropriere și improprietărare a expropriat atât terenul din câmp, cât și intravilanul, pe seama altor locuitori și pe seama școalei, fără să fi fost prenotată improprietărarea. Comisiunea județeană a aprobat această hotărâre, fără ca la prima pertractare sau la locul apelatoric să fi fost încunoștiințat reprezentantul «Asocia-

țiunii» sau Insași «Asociațiunea». Cu data de 1 Maiu 1923 s'a înaintat cerere de revizuire la Consiliul superior agricol, pentruca să nu aprobe exproprierea făcută fără știrea noastră și a scuti imobiliile din chestiune de expropriere.

La pertractarea în afacerea de moștenire după *fondatoarea Iohanna Moldovan n. Farkas*, reprezentantul «Asociațiunii» a declarat în numele acesteia, că primește legatele testate de decedata și recunoaște de valid testamentul și codicilele. Dintre erezi și legatari numai dl Dr. Zoltan Vereș și minorii Iudita și Ladislau Finna nu au recunoscut testamentul de valid. Aceștia au fost îndrumați la proces.

În 10 Februarie 1923 s'a desbătut chestia lăsamântului *fondatorului Ioan Oncescu* și «Asociațiunea» a fost împărțită, în înțelesul testamentului, cu 50 acțiuni dela banca «Sebeșana» din Sebeșul-săsesc.

S'au luat dispoziții pentru aranjarea în definitiv a *fondului Nicolae Densușianu*. În deosebi s'a tratat chestia traducerii și tipăririi în limba franceză a «Daciei preistorice», monumentala operă a fondatorului și a tipăririi, la timp potrivit, a «Revoluției lui Horea» în Biblioteca «Astra».

În urma dorinței dlui *fondator Nicolae Matora*, i s'a îngăduit să-și refacă literile fondationale în conformitate cu nouile împrejurări actuale, radical schimbate.

Prezentându-ni-se sentința de expropriere, adusă în chestia imobiliilor aparținătoare *fond. Ioan Pop Maior* din Reghin, se vor lua măsuri ca partea expropriată pentru stat să fie eventual cedată «Asociațiunii».

Decedatul *Gheorghe Tomoșoiu*, în testamentul său, deșus la notariatul public din Brașov, a lăsat o donațiune de Lei 10,000—pe numele «Asociațiunii». În contra acestei donațiuni, la desbaterea ei, nu s'au ridicat excepțiuni de cătră moștenitori.

Fericitul *Pantaleon Lucaș*, căpitan în pens., Sibiu, a lăsat «Asociațiunii» o parte din Biblioteca sa. Cărțile au fost primite și încorporate la Biblioteca «Asociațiunii».

Judecătoria de ocol urbană din Cluj ne-a adus la cunoștință, că «Asociațiunea» este cuprinsă între legatarii *fer. Gavril Precup*, fost membru al comitetului nostru central.

Aranjarea fond. Dr. Gheorghe Anca și soția sa Ana născ. Stepan, din Oravița, este aproape de finalizare spre a se putea apoi înactivă în conformitate cu dispozițiile fondatorilor.

Mai multe bănci, — dela cari o seamă a fondurilor și fundațiilor administrate de «Asociațiune» au un număr oare care de acții, — ridicându-și capitalul de fondare, — au invitat instituțiunea noastră să opteze acții; unele din aceste fonduri și fundațiuni nedispunând însă de numărare, nu s'a putut opta și pentru înlesnirea administrației s'a hotărât vinderea acțiilor.

Din acțiile mai număroase, optate dela o seamă a institutelor financiare, s'au distribuit fondurilor și fundațiilor, cari au dispus de numărare.

La aranjarea chestiunilor referitoare la fonduri și fundațiuni «Asociațiunea» a fost ajutată în mod binevoitor și cu totul gratuit de următorii domni: Ioan Bianu, prof. univ., membru al Academiei Române, București, Dr. Lucian Borcia și Dr. Nicolae Petra, avocați, Sibiiu, Dr. Ioan Moldovan, adv. și judecător, Beclean, Ing. Ioan F. Negruțiu și Dr. Elie Dăianu, Cluj, Dr. Valer Gaiția, adv. și senator și Ioan Geția, protopop, Buziaș, Dr. Ionel Onițiu, adv., Sebeșul-săsesc, Dr. Const. Moga, adv., Brașov, Dr. Ioan Nedelcu, avocat, Oravița, Nicolae Hințescu, farmacist, București. Tuturor acestor domni le exprimăm călduroase mulțumiri pentru prețioasele servicii făcute fondurilor și fundațiilor noastre, create de generoșii fondatori, pentru scopuri culturale și de binefacere.

Averea totală administrată de «Asociațiune» se urcă la suma de Lei 1.980,896.20.

Pentru anul 1924 comitetul prezintă onor. adunări generale, în anexa IV proiectul de buget cu Lei 839,785.—.

Bursele și bursierii. La concursurile pentru burse și ajutoare, ce «Asociațiunea» publică înainte de războiu, chiar și pentru cele de câte 40 coroane, întotdeauna se prezentau cereri în număr mare. La concursurile pentru bursele și ajutoarele ce publicăm acum, adesea nu se prezintă de loc cereri. Cu 100, 200, 300 și chiar 500 de Lei anual, nici cel mai sărac elev nu se ține ajutat. Astfel multe burse și ajutoare nu s'au putut distribui, în lipsă de cereri la concurs, și ele au trebuit și trebuie să se capitalizeze, până la vremuri mai bune, când valuta se va ameliora. Totuși concursurile pentru burse și ajutoare se vor

publică, cum s'au publicat și până acum, an de an, și acele la cari se vor prezenta concurenți, se vor distribui.

Consemnarea bursierilor, cari au beneficiat în anul școlar 1922/23 din veniturile fondurilor și fundațiilor, administrate de societatea noastră, o prezentăm în *anexa V*.

XIX. Internatul de fete al „Asociațiunii“. În acest Internat, administrat de «Asociațiune», au fost adăpostite, conform înțelegerii făcute în 1919 cu Resortul cultelor și instrucțiunii publice al fostului Consiliu Dirigent Român, elevele cari au urmat, în anul școlar 1922/23, liceul de fete al Statului, în număr de 156.

Veniturile Internatului, în anul școlar 1922/23, au fost de Lei 1.340,172·03, iar cheltuielile pentru întreținerea elevelor de Lei 1.186,422·— . Restul de Lei 153,750·03 se folosește pentru reparaturile necesare la edificiul Internatului.

În anul școlar 1922/23 s'au făcut înlesniri la 3 eleve sâr-guincioase la învățătură și sărace, adăpostite în Internat, în suma de Lei 3700.

Bugetul Internatului pe anul școlar 1923/24 s'a proiectat cu suma de Lei 1.630,000·— , iar numărul elevelor cu 120—125.

XX. Membrii „Asociațiunii“. La încheierea an. de gestiune, asupra căruia facem această dare de seamă, instituția noastră a avut: 20 membri onorari, 402 membri ai secțiilor științifice literare, 82 membri fondatori ai Casei Naționale centrale, 591 membri fondatori ai «Asociațiunii», 2099 membri pe viață, 5603 membri activi, 6407 membri ajutători, în total 15214 membri.

Constatăm și de astădată cu bucurie, că numărul membrilor «Asociațiunii» a crescut treptat în anul 1922/23.

Din considerații de economie, în timpul acesta de scumpe extraordinară a hârtiei și tiparului, nici de astădată nu am mai putut publică ca anexă în revista «Transilvania» *consemnarea nominală* a membrilor; dăm însă *consemnarea lor sumară*, după despărțăminte, în anexa VI.

Dintre membrii și binefăcătorii mai de seamă ai instituției noastre, decedați în timpul din urmă, afară de regretatul prezident al ei, despre a căruia trecere din viață comitetul a fost raportat în darea sa de seamă pe anul 1921/22, — avem

durerea a aminti pe P. S. Sa *Arhiereul Dr. Ilarion Pușcariu*, membru de onoare, membru fondator și timp îndelungat vice-prezident al «Asociațiunii», care a încetat din viață în 8 Septembrie 1922, în etate de 80 de ani. Din acest trist prilej comitetul central și-a exprimat adâncile sale păreri de rău; pe edificiul Muzeului «Asociațiunii» s'a arborat drapelul de doliu, s'a depus o coroană din flori naturale pe sicriul defunctului, cu inscripția: «Asociațiunea: distinsului său vice-prezident»; s'a trimis familiei, pe adresa dlui Iosif Pușcariu, avocat, fratele decedatului, o adresă de condolență; comitetul central, împreună cu funcționarii, au luat parte în corpore la serviciul religios, care s'a oficiat în Biserica catedrală din Sibiu în 9 Septembrie 1922, și au însoțit sicriul cu rămășițele pământești ale defunctului până la gara Sibiu, de unde a fost transportat la Bran; pentru a se așeza spre vecinică odihnă în cripta familiară; iar pe dl Iosif Blaga, dir. de liceu, membru al comitetului nostru central, împreună cu dl Dr. Tiberiu Brediceanu, dirig. succursalei «Albina», Brașov, membru al Secției literare-artistice a instituțiunii noastre, i-a delegat să reprezinte «Asociațiunea» la înmormântare în Bran și a luat act de deces și în «Transilvania» Nr. 10 din 1922.

În 28 Noembrie 1922 a decedat dl *Dr. Vasile Lucaciu*, protopop în Satu-mare. Decedatul a fost vechiu membru al «Asociațiunii», organizatorul și primul director al desp. Baia-mare al instituției noastre, cum și luptător neînfrânt pentru cele mai nobile interese ale neamului nostru. Din acest trist prilej s'a trimis dlui Dr. Epaminonda Lucaciu, fiul defunctului, o depeșă de condolență, s'a arborat flamura de doliu pe edificiul Muzeului «Asociațiunii» și dl Dr. Mihaiu Papp, dir. desp. Satu-mare, a fost rugat să reprezinte societatea noastră la înmormântare.

În 12 Ianuarie 1923 a încetat din viață marele savant ceh și cunoscut filoromân, membru de onoare al instituțiunii noastre, profesor universitar în Praga, *Dr. Ion Urban Iarnik*. Din acest trist prilej însoțirea noastră a arborat drapelul de doliu, a publicat un articol de pomenire ca și despre Dr. V. Lucaciu în Nr. 1—2 din 1923 al rev. «Transilvania», a trimis fiului defunctului filoromân, dlui Dr. Hertwig Iarnik, dir. Bibliotecii Naționale din Brno (Cehoslovacia) o telegramă de condoleanță în l. franceză.

Din prilejul decedării dlui *Dimitrie Onciul*, prof. univ., ilustrul președinte al Academiei Române, comitetul a trimis la 27/III 1923 o adresă de condoleanță acestei înalte instituțiuni.

Amintim între membrii decedați; pe dl *Nicolae Petra-Petrescu*, Sibiu, membru activ al Secției noastre economice, mult timp harnic dir. al desp. Nocrich al «Asociațiunii», colaborator la rev. «Transilvania» și la Biblioteca populară, unul dintre Români cei mai devotați tuturor acțiunilor folositoare binelui obștesc, întru amintirea căruia comitetul a creat un fond cu suma de Lei 1000.—, a arborat drapelul de doliu și s'a reprezentat la înmormântare, dl I. Georgescu, secretar literar al «Asoc.» ținând un discurs la mormânt, — pe dl *Dr. Vasile Preda*, avocat Sibiu, membru pe viață al «Asociațiunii» și pe vremuri dir. al desp. Abrud-Câmpeni, — pe dl *I. E. Țieranu*, librar, mai mult timp dir. al desp. Oravița, — pe dl *Ion Simu*, harnic învățător, Arad, vechiu membru al «Asociațiunii» și întemeietorul unui fond, dat în administrarea instituției noastre, — pe dl *Dr. Petre Bucșan*, medic Sibiu, membru al Secției medicale a «Asociațiunii» și pe dl *Dr. Aurel Nilvan*, adv. în Șomcuta-mare, membru fond. al Asoc., fost dir. al desp. Chioar.

Deasemenea amintim între ceilalți membri decedați pe dl *Ștefan Pop*, canonic în Blaj, membru pe viață, — pe dl *General Romulus A. Moga*, staționat în Oradea-mare și înmormântat în Sibiu, membru pe viață, — pe dl *V. Gr. Borgovan*, prof. în r., senator, vechiu membru al «Asociațiunii» și colaborator la Bibl. populară a acesteia, — pe *Dr. Octavian Filipan*, avocat, fost prefect al jud. Solnoc-Dobâca, membru pe viață și pe dl *Nicolae Hențiu*, prim notar, Săliște, fost membru pe viață.

«Asociațiunea» a suferit o pierdere mult simțită în anul 1923 și prin încetarea din viață a d-șoarei *Ana Broșteanu*, timp îndelungat harnică guvernantă în Internatul de fete al instituției noastre, iar după războiu devotată directoară a acestuia. Din acest dureros prilej, pe edificiul Internatului și al Muzeului s'au arborat drapele de doliu. La înmormântare a luat parte vice-prezidentul «Asociațiunii» cu o parte a comitetului și cu funcționarii, personalul internatului, împreună cu fetele adăpostite în Internat și un număr public din localitate. Dl *Dr. V. Bologna*, directorul Internatului și al liceului de fete a

rostit un mișcător discurs, arătând neperitoarele merite ale defunctei pe terenul educației ficelor neamului nostru. Inmormântarea defunctei s'a făcut pe cheltuiala «Asociațiunii».

Consemnarea membrilor decedați, despre cari ni s'a raportat din partea despărțămintelor, ori despre a căroră trecere din vieață am aflat, până la data de față, pe altă cale, o prezentăm ca *anexa VII* la acest raport.

XXI. Ca momente de importanță deosebită amintim, că comitetul central a luat parte din tot sufletul la însemnatele evenimente, petrecute în timpul din urmă în sânul familiei noastre Domnitoare și în vieața noastră națională-culturală, anume:

a) Întru amintirea *marelui eveniment al Incoronării* ce a avut loc la Alba-Iulia și București: la 15, 16 și 17 Octomvrie 1922, instituțiunea noastră a pus baza unui fond cu menire culturală, în suma de Lei 10,000.—, cu numele: *Fondul Incoronării primului Rege al României întregite Ferdinand I.*

b) Din acest fericit prilej biroul a trimis următoarea *telegramă de felicitare Cancelariei civile a Maiestății Sale Regelui în București*: «Asociațiunea pentru literatura și cultura poporului român», cu reședința în Sibiu, pătrunsă de fiorul momentului istoric al Incoronării Maiestății Voastre, înaltul ei protector și președinte de onoare, pe lângă expresiunea supunerii omagiale, Vă urează stăpânire glorioasă într-o lungime de zile. Trăiți Maiestate, împreună cu grațioasa noastră Regină și întreaga Dinastie a României noastre mare, una și nedespărțită. Nicolae Togan, președinte».

c) La Tedeum-ul dela Mitropolie, la defilarea trupelor și la recepțiile din 15 Oct. 1922, «Asociațiunea» a fost reprezentată prin dl Dr. Gh. Preda, membru al comitetului central.

d) În ziua de 1/14 Sept. 1922 s'au împlinit *50 de ani dela înmormântarea marelui nostru erou Avram Iancu*. Neputându-se inaugura Muzeul istoric al anilor 1848/49, proiectat în legătură cu casa lui Avram Iancu în Vidra-de-sus, conform hotărârei ședinței plenare a secțiilor noastre științifice-literare, s'a hotărât ca deocamdată să se facă cel puțin un *parastas la mormântul lui și să se aranjeze festivaluri corespunzătoare pentru pomenirea lui în întreaga țară*. În acest sens s'a redactat și expediat și circulara Nr. 1163 din 1922 către despărțăminte și agenturi, ti-

părită în Nr. 9 al revistei «Transilvania», care e închinat în întregime memoriei lui A. Iancu.

Despre parastas biroul a avizat și pe I. P. S. Sa păr. Mitropolit Dr. Nicolae Bălan, rugându-l să ia măsurile necesare, precum și pe dl prefect al județului Hunedoara, pe al cărui teritor se află mormântul eroului dela Țebea.

I. P. S. Sa Mitropolitul Dr. N. Bălan a luat dispoziții din partea bisericii pentru oficiarea părăstasului, care s'a făcut la 1/14 Septembrie 1922, cu solemnitate, pentru odihna sufletului eroului A. Iancu, în biserica din Țebea, unde afară de protopopul dl Perian a vorbit dl I. Georgescu, secretarul «Asociațiunii» și dl Vasile Goldiș, făcând aceste cuvântări o profundă impresie asupra publicului destul de numeros.

D-nii I. Banciu și I. Georgescu, funcționari ai «Asociațiunii», au depus, din încredințarea Comitetului, pe mormântul eroului o coroană de flori naturale, decorată cu brad și cu o frumoasă fundă tricoloră, purtând inscripția: «Asociațiunea»: «Regelui Munților și inimilor românești».

În urma apelului făcut de «Asociațiune», comemorarea semicentenarului dela moartea eroului A. Iancu s'a mai serbat și în alte centre, între cari amintim în locul prim orașul Deva, unde desp. nostru de acolo a făcut serbarea după un program ales și bogat, vorbind în liniamente largi despre însemnătatea eroului dl adv. *Dr. Iustin Pop* și dl *Dr. Sim. Câmpean*, directorul despărțământului Deva.

Conform frumosului obicei introdus de regretatul nostru președinte A. Bârseanu, «Asociațiunea» serbătoriă an de an *aniversarea Unirii tuturor Românilor la 1 Decembrie*. Comitetul crede că e bine să se mențină acest obicei. Cum însă în anul 1922, deoparte din cauza decedării președintelui, de altă parte din cauza ținerii adunării generale numai în Noembrie, nepuțându-se face pregătirile necesare, dl Dr. Gheorghe Preda, care a fost invitat de comitetul Convenirilor sociale din Sibiu, să țină o conferință în această zi, a făcut din încredințarea comitetului central, amintirea cuvenită de această frumoasă tradiție națională de a serbători ziua de 1 Decembrie, ca ziua Unirii tuturor Românilor.

În 27 August 1922 din prilejul jubileului de 60 ani al Prea Cuvioșiei Sale *Metodiu Zavoral*, membru de onoare al Socie-

tății noastre în Praga, biroul i-a trimis o telegramă, în care îi dorește în numele instituției noastre ani mulți și fericiți.

În 1 Octombrie 1922, a avut loc o frumoasă întrunire în sala festivă a «Asociațiunii», din prilejul venirii la noi a d-nei *Caribol*, reprezentanta Analelor din Paris, la care «Asociațiunea» a fost reprezentată prin dl Dr. Gh. Preda, membru al comitetului central.

Dl Preda a arătat însemnătatea Analelor franceze, care voește să intre în legături cu instituția noastră. Cu această ocazie s'a constituit în Sibiu o Secție a Analelor, care va avea să lucreze în cadrele Secției literare a instituției noastre.

În 27 Decembrie 1922, împlinindu-se *100 de ani dela nașterea lui L. Pasteur*, întregă omenirea a comemorat centenarul acestui mare fiu al Franței. L-am comemorat și noi, precum s'a arătat mai înainte.

În zilele de 26 și 27 Martie 1923 școala comercială a statului din Sibiu a dat sub egida «Asociațiunii» un *festival*, din care a rezultat un beneficiu de Lei 5000—, care s'a adăugat la fondul școlii comerciale pentru ajutorarea elevilor săraci, excursiuni etc.

În 30 Aprilie 1923 a *cercetat Muzeul și birourile «Asociațiunii»* dl *Ministru de justiție Ioan Th. Florescu* cu suita sa. D-sa a fost primit și condus pretutindeni de dl Dr. O. Russu, vice-prezidentul «Asociațiunii».

Tot în 30 Aprilie 1923 a vizitat «Asociațiunea»: *Societatea «Graul românesc»*, în număr de aproape 40 persoane, domni și doamne, sub conducerea prezidentului ei, dl Sim. Măndrescu, prof. univ. și a dlui General Broșteanu. Această societate a fost condusă deasemenea de dl vice-prezident în Muzeu, bibliotecă și birouri.

La comemorarea zilei de 3/15 Maiu 1848 în Blaj, au reprezentat «Asociațiunea» în 3/15 Maiu 1923, domnii membri ai comitetului central Ioan F. Negruțiu și Dr. Alexandru Rusu.

În 6 Maiu 1923, din prilejul ridicării unei *cruce la mormântul lui Gheorghe Pop de Băsești*, fost membru fondator al «Asociațiunii» și mare binefăcător al neamului nostru, dl I. Georgescu, secretarul nostru literar a rostit o cuvântare în numele «Asociațiunii».

În Maiu 1923 dl *General Le Rond și doamna ne-au vizitat Muzeul*, însoțiți de domnul comandant al Corp. VII. Arm., de prefectul județului, primarul orașului și alți domni și doamne, fiind primiți de domnul viceprezident al «Asociațiunii».

În 16 Maiu 1923 a avut loc *Șezătoarea literară a «Societății Scriitorilor Români»*. La această șezătoare și-au dat concursul, alături de primărie și celelalte autorități din localitate, și «Asociațiunea» noastră. În gară «Soc. S. R.» a fost întâmpinată de dl vice-președinte Dr. Octavian Russu, însoțit de membrii comitetului și biuroului central, salutându-o cu o cuvântare de bun sosît. La banchetul dat de primărie, după toastul I. P. S. Sale Dlui Dr. Nicolae Bălan și al dlui primar, a spus și dl secretar literar I. Georgescu câteva cuvinte de salutare la adresa «S. S. R.». Asemenea i-a întrodus d-sa și la Teatrul orășenesc, prezentând publicului pe fiecare scriitor în particular. D-nii I. Georgescu și N. Băilă au fost invitați de «S. S. R.» să participe și la șezătoarea din Sighișoara, unde cel dintâi le-a făcut aceleași servicii, fiind proclamat cu această ocazie membru al «S. S. R.»

Din prilejul împlinirii a 50 de ani dela moartea marelui bărbat al bisericii și neamului nostru Andreiu Șaguna, întemeietorul «Asociațiunii», întâiul ei președinte și organizator, biurul instituțiunii noastre a trimis, din vreme, o circulară către despărțăminte și către marele public românesc în chestia serbărilor, ce au fost a se aranja la această dată importantă în anele «Asociațiunii». În serbătoarea SS. Apostoli Petru și Pavel a participat și «Asociațiunea» noastră la comemorarea semicentenară a morții providențialului bărbat. Fiind la ora 8 dimineața primirea M. S. Regelui la gară, «Asociațiunea» a participat la această primire, prin vice-președintele ei, dl Dr. Oct. Russu, precum și prin majoritatea covârșitoare a membrilor comitetului nostru central. Asemenea a fost reprezentată corporativ instituția noastră și la parastasul oficiat la mormântul lui Șaguna din Rășinari. Cu acest prilej dl Dr. Valer Braniște, membru în secția noastră literară-artistică a rostit un mult apreciat cuvânt omagial în numele «Asociațiunii». Tot corporativ s'a înfățișat instituțiunea noastră și la festivalul dat la ora 6 d. a. în catedrala din localitate. Dl vice-președinte a participat apoi și la masa dată în cinstea MM. LL., seara la ora 9. Nr. 6—7

din 1923 al revistei «Transilvania» a fost închinat în întregime memoriei lui Șaguna.

La 17 Decembrie 1922 dl Dr. V. Bologa, membru al comitetului nostru central, împreună cu dl N. Băilă, propagandistul de teatru al «Asociațiunii» au luat parte, ca delegați la *serbarea centenară dela nașterea poetului maghiar Alexandru Petöfi*.

Din prilejul venirii la Cluj a dlui *Scotus Viator* (R. W. Seton Watson) comitetul a procurat pe seama d-sale «Cartea de aur» a dlui Teodor V. Păcățian (8 tomuri) frumos legată, pe care cu o dedicație și deosebit cu o adresă în limba franceză i-a dat-o în semn de omagiu, pe care, în lipsa dlor delegați ai comitetului I. Agârbiceanu și M. Ștefănescu, — i-au predat-o dl Dr. A. Vaida-Voevod și dl V. V. Tilea.

XXII. Modificarea statutelor „Asociațiunii”. Două motive ponderoase au îndemnat comitetul central să numiască din sânul său o comisiune, care să se ocupe de eventuala modificare a statutelor și regulamentelor «Asociațiunii». Unul din aceste motive este și starea anormală, care dupăcum am arătat și la începutul acestei dări de seamă, pare a se manifesta tot mai mult și mai păgubitor în propaganda noastră culturală, în lipsa unei armonizări înțelepte a activității numeroaselor asociații culturale, cari toate, fără îndoială, tind să realizeze un progres pe seama neamului.

Al doilea motiv a fost două adrese, în scris, ce instituțiunea noastră a primit, în scopul colaborării ori chiar fusionării, anume: *una dela comitetul central al Ligei culturale*, iar alta *dela Centrala Caselor Naționale*, amândouă cu sediul în București.

În ședința plenară a comitetului, convocată anume, pe ziua de 12 Maiu 1923, pentru a se ponunța asupra colaborării «Asociațiunii» cu societățile culturale și asupra modificării statutelor, comisia din chestiune a raportat, că s'a ocupat în 5 ședințe cu chestia modificării statutelor și regulamentelor, și că în proiectele de modificare a fixat principiile de căpetenie pentru colaborarea eventual fusionarea ce ni s'a propus din partea Ligei culturale și a Centralei Caselor Naționale, eventual și cu alte societăți culturale românești.

Modificările principale propuse de comisie sunt următoarele:

§ 2 al statutelor «Asociațiunii» să se întregiască astfel:

«Asociației» i se va putea alipi orice însoțire culturală națională din cuprinsul României-mari, care urmărește scopul prevăzut la § 2, și care se obligă a lucra în cadrele statutelor și regulamentelor existente ale «Asociației».

«Pentru dezvoltarea inițiativei și ușurarea administrației interne fiecare însoțire culturală alipită se va putea administra independent (autonom).

«Un for superior ales din sinul comitetelor centrale va armoniza interesele tehnice și administrative, regulând cercul și terenul de activitate a fiecărei din aceste însoțiri culturale alipite «Asociației».

Conform propunerii comisiei comitetul central ar fi fost să se compună din 50 membri. El ar fi avut să țină ședințe plenare și ordinare. Ședințelor plenare li s'ar fi rezervat, între altele, alegerea prezidentului și vice-prezidentului etc.

S'a mai propus urcarea taxelor ș. a. modificări de mai puțină însemnătate.

După debateri îndelungate și serioase toți membrii comitetului s'au declarat pentru o colaborare cât mai strânsă cu numitele două societăți, cum și cu alte societăți culturale românești. Incât privește însă modificarea statutelor, cei mai mulți membri au exprimat convingerea, că statutele actuale ale societății noastre admit o colaborare cât de strânsă cu alte societăți. Punându-se în sfârșit la vot, mai întâi, chestiunea colaborării și apoi aceea a modificării statutelor, comitetul a hotărât cu majoritate de voturi:

a) o colaborare cât mai strânsă, dacă se poate, cu toate societățile culturale similare românești;

b) să nu se modifice deocamdată statutele «Asociațiunii».

În baza învitării Ligei culturale Nr. 92 dela 4 Maiu 1923, comitetul a delegat pentru congresul acesteia, care avea să se țină la Galați, în zilele de 27 și 28 Maiu 1923, pe d-nii membri Dr. Zenovie Păclișanu și Dr. Onisifor Ghibu, cari, în spiritul debaterilor și hotărârilor luate în ședința plenară a comitetului cu privire la colaborarea cu alte societăți culturale, să discute mai deaproape chestiunea colaborării cu «Liga Culturală», fără însă de a lua hotărâri definitive, cari și-le rezervă comitetul.

DI Dr. Ghibu a accentuat, atât în ședința plenară a comitetului «Asociațiunii», cât și în congresul «Ligei», cam următoarele:

1. «Asociația» și «Liga» având scopuri diferite nu pot fusiona. Liga trebuie să rămână și mai departe ce a fost dela înființarea ei: o societate menită a se ocupa de unitatea culturală a Românilor din afară de granițele Regatului liber, de propaganda în străinătate, precum și de acele probleme naționale interne, pe cari organele vieții publice oficiale nu le pot îmbrățișa totdeauna așa cum ar cere-o interesele noastre naționale mai înalte.

2. Rămânând fiecare societate credincioasă scopurilor ei, este de dorit ca «Liga Culturală» să-și întindă organizația și în provinciile nouă.

3. În ce privește colaborarea dintre «Asociație» și «Ligă», ea se face dela sine prin faptul, că ambele servesc scopuri naționale înalte, cari nu numai că nu se contrazic, dar se completează reciproc, și prin faptul că aceia cari conduc cele două instituții păstrează legături cât mai strânse unii cu alții. Pe calea aceasta timpul va aduce dela sine, în mod normal și natural, o coordonare și consolidare a operei săvârșite pe căi paralele pentru acelaș scop.

Aceste păreri au aflat aprobarea Congresului «Ligei» și în deosebi a dlui Iorga, care a declarat că «Liga», rămânând ce a fost în trecut, își va întinde organizația ei și în noile provincii și deci și în Transilvania, fără a încerca, bine înțeles, să se substituie «Asociației» sau să-i facă concurență în vr'un chip oarecare.

A rămas nediscutată în congres, spune dl Ghibu, revenirea «Ligei» dela activitatea ei general-culturală din ultimii patru ani la vechea ei tradiție și la eventuala trecere și a «Asociației» noastre în vechiul Regat.

XXIII. Colaborarea cu „Liga” și alte societăți culturale.

Ca și în trecutul apropiat am căutat să întreținem cele mai frățești raporturi de colaborare cu principalele societăți culturale din țară și în special cu «Liga Culturală», care ne-a propus cea dintâiu o asemenea colaborare. În punctul precedent am amintit de propunerea de apropiere, eventual chiar de contopire ce ni s'a făcut din partea acestei societăți. Am amintit și de schimbul de scrisori și de idei întâmplare în timpul din urmă. La congresul din urmă al «Ligei», deși unele puncte din pro-

gramul de acțiune au rămas nediscutate, totuș s'a lămurit gândul de a păstră rostul cel vechiu al acestei societăți ca o societate de propagandă națională-culturală pentru frații rămași afară de confiniile actuale ale patriei și de a se organiza ca atare în întreg cuprinsul țării, deci și în provinciile cele nouă. În provinciile unde «Asociațiunea» noastră posedă organizații proprii, acestea vor sprijini din toate puterile acțiunea «Ligei Culturale». Timpul și împrejurările vor aduce în legături de colaborare din ce în ce mai frățească aceste două vechi și încercate societăți culturale românești.

Legături din ce în ce mai strânse începem a înfiripă cu *Centrala Caselor Naționale* din București, ai cărei reprezentanți au onorat cu prezența și cu darurile lor adunările noastre generale din anii din urmă și care ne-au invitat să asistăm la două șezători ale lor, organizate la Breaza și Câmpina. «Asociațiunea» noastră, prin delegați, a și participat la aceste șezători în zilele de 23 și 24 Decembrie 1922. După acest întâiu contact, a urmat, la invitațiunea specială a comitetului nostru central, șezătoarea și vizita de înfrățire culturală a C. C. N. cu instituțiunea noastră în zilele de 17, 18 și 19 Februarie 1923, zile ce vor rămâne memorabile atât prin manifestațiunile artistice valoroase cât și prin declarațiile importante făcute de ambele instituțiuni. (O descripție amănunțită a acestor momente neuitate s'a publicat în «*Transilvania*» Nr. 3 din Martie 1923 (a. 54) pag. 137—9). Dl președinte al C. C. N. din București mulțumind, din însărcinarea adunării generale din 11 Martie 1923, pentru primirea frățească, pe care «Asociațiunea» a făcut-o în Sibiiu, delegaților acestei centrale în zilele amintite, ne aduce la cunoștință că adunarea generală și-a exprimat dorința unei conlucrări mai de aproape între aceste două instituțiuni, autorizând comitetul de conducere să lucreze în acest sens. În acest scop propune: a) fiecare instituție să-și păstreze organizarea ei; b) asupra punctelor comune fiecare instituție să facă apel la cealaltă, în măsura nevoilor și a putinței; c) Casele Naționale nu se vor ocupa în special ca «Asociațiunea» de literatura și cultura poporului, ele vor sprijini orice manifestare a «Asociațiunii» în această direcțiune și va solicita dela ea concursul pentru această activitate; d) pentru întărirea legăturilor de conlucrare, adunarea generală și-a exprimat dorința unei vizite cu

șezătoare din partea «Asociațiunii» la București. Această vizită cu șezătoare e proiectată în toamna a. c.

Academia Română cu adresa sa din 28 Martie 1923 Nr. 725, confirmând primirea Nr. 7 din «Biblioteca Astra», cuprinzând «Jertfele Românilor» făcută din inițiativa și cu cheltuiala «Asociațiunii» noastre de dl T. V. Păcățian, precum și o copie de pe procesul verbal al ședinței secției istorice a instituției noastre, ținută la Cluj în ziua de 10 Ianuarie 1923, aduce la cunoștință că Academia a dat frumoasei și importantei lucrări atențiunea cuvenită și, ținând seamă de propunerea făcută prin menționatul proces verbal, a aprobat în principiu, continuarea lucrării în vechiul regat, în Basarabia și în Bucovina, hotărând să se intervină la Ministerul de interne pentru sprijinul moral și material necesar. Pentruca lucrarea să se alcătuiască exact, după aceleași norme, înaltul nostru așezământ cultural a cerut încă 10 (zece) exemplare, precum și formularele întrebuițate de instituția noastră pentru strângerea datelor necesare. Cererea Academiei Române a fost satisfăcută din partea biuroului nostru central.

Asociația învățătorilor, secția județeană, Sibiiu, a prezentat raportul despre activitatea extrașcolară a învățătorilor, pentru a putea fi cuprins în raportul nostru general, cerând și unele înlesniri (de a se da revista «Transilvania» gratuit), pe care, deocamdată, din lipsă de mijloace, nu le-am putut îndeplini.

Asociația clerului «Andrei Șaguna» a invitat instituțiunea noastră la al 3-lea congres al clerului din Sibiiu în 15 și 16 Noemvrie 1922. Instituția noastră a fost reprezentată în congres prin dd. Dr. V. Bologa și Dr. I. Bunea.

La începutul a. c. dl profesor *Dr. P. Oprișă* din Brad ne-a scris dela Caransebeș că, luând contact cu factorii culturali de acolo, la 31/XII 1922, a obținut o declarație a d-lor *Dr. Corneanu, Sabin Evuțianu și Dr. Nic. Ionescu* despre posibilitatea unei cooperări, eventual chiar contopiri între Astra și *Asociația Culturală Bănățeană* «pe lângă menținerea unei secțiuni speciale pentru trebuințele culturale ale Banatului (teritoriul ocupat de Sârbi»). În interesul armoniei și eficacității propagandei noastre culturale e de dorit să se îndeplinească mai curând acest desiderat. — Dl *Gh. Ponetti*, conferențiarul nostru propagandist din Moldova, a făcut propunere ca «Asociațiunea»

noastră să intre în legături cu *Ateneul Popular* din Iași. Deocamdată i s'au trimis acestui Ateneu publicațiunile recente ale instituției noastre. — Dl *G. Bogdan Dulcă*, membru în secția noastră literară ne solicită sprijinul, în sensul de a-i procura mai multe abonamente pentru lucrarea sa «*Vieța și ideile lui Simeon Bărnuțiu*» prin organizațiile noastre. Facem apel și la acest loc către toți membrii și binevoitorii noștri să sprijinească această importantă lucrare științifică și națională. O mulțime de *cercuri studențești* ne cer sprijinul în propaganda culturală la sate. Am răspuns tuturor să ia contact cu despărțămintele noastre prin care înființăm biblioteci, agenturi, înscriem membri, organizăm serbări ș. a. Sperăm că, precum în trecutul apropiat, studenții au fost cei mai însuflețiți propagandiști ai noștri așa vor fi și în viitor.

Societatea Națiunilor, Comisiunea de cooperatie intelectuală din Geneva, ne-a trimis chestionarul pentru societățile savante C. L. 138 (a) 1922. V. cu următoarele întrebări: *I. Organizarea*. 1. Care sunt principalele fapte istorice de notat în dezvoltarea societății? 2. Care e organizația actuală (sediul și localuri; obiect; direcțiune, organe administrative, ședințe; condițiuni de admitere și categorii de membri; secțiuni, organizațiuni afiliate, etc.)? Rugare de a comunica textul statutelor. 3. Societatea posedă ea o bibliotecă (numărul volumelor și a revistelor), a arhivelor, a muzeelor, laboratoriiilor, etc.? *II. Dezvoltarea în ultimii zece ani și planurile de viitor*. 4. Care eră în fiecare categorie, numărul membrilor societății în cursul anilor 1913—1922 (cu indicarea membrilor străini de țară)? 5. Rugare a comunica lista publicărilor societății mai ales dela 1913. 6. Ce alte lucrări (conferențe, cursuri și congrese; expoziții, premii și concursuri, expedițiuni, etc.) au fost făcute de societate, mai ales între anii 1913—1922? 7. Care eră bugetul anual al societății în cursul anilor 1913—1922? Rugare de a indica principalele daruri obținute de societate. 8. Cari sunt cauzele schimbărilor intervenite în aceste domenii dela 1913? 9. Care sunt proiectele de dezvoltare a societății, noile publicări sau alte lucrări? 10. Care sunt principalele greutăți, materiale sau altele, de care se izbește dezvoltarea societății? *III. Cooperatie națională și internațională*. 11. Cu ce asociațiuni, naționale sau străine, colaborează societatea sau schimbă ea publicațiuni?

12. Face ea parte din vre-o uniune sau o federație de asociații sau din vre-o organizare internațională? 13. La ce congrese naționale sau internaționale a participat ea?

La acest chestionar a răspuns biroul nostru central prin memoriul redactat în franțuzește Nr. 1088 din 30 Iulie 1923.

XXIV. De deosebită însemnătate pentru înlesnirea și accelerarea lucrărilor «Asociațiunii» au fost, și în acest an, pe lângă cotizațiile membrilor, *ajutoarele acordate* în bani sau de altă natură, *din partea Statului, a câtorva societăți, institute financiare, etc.*, asupra cărora am insistat la diferite capitole ale acestei dări de seamă.

În legătură cu ajutoarele primite dela Stat, ținem să amintim, și cu această ocazie, că «Asociațiunea» a dat încă din anul 1919 în folosință liceului de fete al Statului din Sibiu, întreg mobilierul și toate rechizitele de învățământ, ca s. e. aparatele de fizică, colecțiunile de chimie, Muzeul de științe naturale, biblioteca ș. a., — întrebuințate mai înainte de școala civilă de fete a «Asociațiunii», deasemenea i-a pus la dispoziție 13 camere din casele sale, cari echivalează un important ajutor material și cultural.

XXV. Chestia locuințelor din casele „Asociațiunii“. Atât în anii 1920 și 1921, cât și în anii 1922 și 1923 comitetul central a avut nespuse de mult de lucru, și multe neplăceri și neajunsuri din cauza locuințelor din casele proprii, date înainte de războiu cu chirie.

Dupăce, cum am arătat în capitolul precedent, încă din 1919 un etaj întreg dintr'un edificiu al «Asociațiunii» a fost pus la dispoziția Statului pentru liceul de fete, iar un edificiu întreg pentru internatul de fete, în legătură cu liceul, dupăce an de an am ajuns tot mai mult în strâmtoare prin sporirea obiectelor de Muzeu și a Bibliotecii, pentru a cărora aranjare ne lipsesc localurile necesare și dupăce prin aranjarea loteriei am ajuns, și în lipsă de localuri potrivite pentru birouri, ca să nici nu mai amintim de lipsa de locuințe pentru funcționarii societății noastre, — comitetul nu a putut isbuti, pe lângă toate străfurile, să satisfacă multele trebuințe neapărate pentru bunul mers al societății noastre, nici în cazurile, când vechii locuitori s'au strămuțat din Sibiu sau au decedat. Iar într'un caz, birourile

me-au fost evacuate cu poliția. Situația nici de prezent nu s'a schimbat înspre mai bine.

Pentru îndeplinirea agendelor sale comitetul central a ținut, în cursul anului 1922, 26 ședințe, rezolvind în aceste 768 de chestiuni, a pregătit ședințele plenare ale Secțiunilor științifice-literare, ținute în 14 și 15 Iulie și adunarea generală, ținută în 8 și 9 Noemvrie 1922, executând hotărârile aduse în numitele ședințe și în adunarea generală.

XXVI. De încheiere rugăm Onor. adunare generală:

1. Se ia act cu aprobare de cuprinsul raportului general pe anul 1922/23.

2. Să dea expresiune durerii sale pentru pierderea membrilor și binefăcătorilor decedați ai «Asociațiunii».

3. Să mulțumească tuturor binefăcătorilor, cari au făcut donațiuni, în acest an, pentru așezămintele «Asociațiunii».

4. Să aprobe darea de seamă a comitetului central despre gestiunea anului 1922 și să-l desărcineze pentru această gestiune.

5. Să aprobe proiectul de buget pe anul 1924.

6. Să aleagă prezidentul și un membru al comitetului central pe timp de doi ani (1923/4 — 1924/5), ce au rămas nealeși în adunarea din 8 și 9 Noemvrie 1922.

7. Să fixeze ca loc pentru ținerea adunării generale viitoare Baia-mare, de unde ni s'au făcut repeșite invitări.

8. Să ia dispoziții pentru verificarea procesului verbal al adunării.

Din ședința comitetului central al «Asociațiunii», ținută în Sibiu, la 9 August 1923.

Dr. Octavian Russu,
vice-prezident.

Romul Simu,
secretar.

Anexa I.

Activitatea despărțămintelor în cursul anului 1922/3.

1. Abrud-Câmpeni (jud. Alba-de-jos și Turda-Arieș).

I. Numărul comunelor: 18.

II. Numărul agenturilor: 6.

III. Numărul bibliotecilor: 8.

IV. În anul 1922 desp. a ținut 2 ședințe de comitet, iar adunarea de reorganizare s'a ținut în Câmpeni, la 2 August 1922. S'a înscris un număr frumos de membri și s'au încasat taxe.

O ședință de comitet s'a ținut și în 11 Februarie 1923, în care acesta s'a constituit și a luat dispoziții pentru reorganizarea agenturilor și bibliotecilor populare înființate înainte de războiu și pentru înființarea de nouă agenturi și biblioteci.

Dl prim-pretor din Roșia-montană a înscris 12 membri activi, dela cari a trimis taxele cassei centrale.

Dr. Candin David, avocat, director.

2. Agnita (jud. Târnava-mare).

I. Numărul comunelor: 22.

II. Numărul agenturilor: 4.

III. Numărul bibliotecilor: 12.

IV. Trecând dl prim-pretor V. Cotruș, director al acestui despărțământ, ca procuror la Tribunalul din Tg.-Mureș, a fost încredințat cu reorganizarea despărțământului dl Eugen Muntean, prim-pretor în Agnita. — Adunarea generală a despărțământului s'a ținut la 9 Februarie 1923 în Agnita și s'a ales comitetul în frunte cu dl Ioachim Muntean, protopop, ca director.

Cu această ocaziune dl Eugen Muntean cetește o disertație, ascultată cu viu interes, asupra edificărilor și a curățeniei edificiilor. Tot atunci s'au înscris 3 membri fondatori, 6 membri pe viață, 46 membri activi și 3 ajutători, în total 58 membri, solvind Lei 2866 ca taxe.

Ioachim Muntean, protopop, director.

3. Aiud (jud. Alba-de-jos).

I. Numărul comunelor: 30.

II. Numărul agenturilor: reorganizate 7 din 15, câte avuse desp. înainte de războiu.

III. Numărul bibliotecilor: 7, cari se află în comunele cu agenturi reorganizate și adecă în: Aiudul-de-sus, Gârbovița, Gârbova-de-sus, Ciurbrud, Leorinț, Asinip și Cacova.

IV. Acest despărțământ s'a despărțit în două, anume desp. Aiud și desp. Teiuș și a isbutit să-și armonizeze lucrările cu celelalte societăți culturale, înființate acolo după războiu. Astfel s'a ajuns să se pornească un început de viață românească în Aiud și să se facă un început de propagandă culturală și în sate. A organizat între altele, un ciclu de 12 conferențe, învrăstate cu recitări, cântări și alte puncte artistice. Conferențele ținute în acest ciclu sunt: *Ovidiu Hulea*: Partea Ardealului în cultura și desrobirea neamului; *Acelaș*: Octavian Goga; *Eugen Hulea*: Intemeierea principatelor; *Acelaș*: Teoria materialistă a istoriei; *Vincentiu Ardelean*: Naționalismul; *Acelaș*: Despre omul genial; *Alexandru Sighișorean*: Invățământul român în școlile primare; *Octavian Lupean*: Din literatura sanscrită; *Bubi Pop*: Despre gazul metan; *Dr. Victor Fodor*: Higiena organelor de respirație; *N. Halarievici*: Despre orbi.

Fiecare conferență a fost urmată de un schimb de idei între cei prezenți. Tot în cadrele despărțământului e a se menționa șezătoarea organizată de directorul liceului T. Maiorescu, dl O. Hulea cu profesorii și elevii acestui liceu în comuna Teiuș, unde d-sa a cuvântat despre însemnătatea cărții. Desp. a contribuit la colecta soc. «România Jună» din Viena pentru monumentul M. Eminescu venitul curat de 10,000 Lei al unui mare festival «M. Eminescu» cu conferențe de domnii *O. Hulea* și *V. Ardelean*, serbări populare etc. Despărțământul a organizat șezătoarea S. S. R. și a primit 4 trupe de artiști dela Teatrul și Opera Națională din Cluj și București.

V. Desp. a trimis casei centrale taxe în suma de Lei 2011.

Dr. Emil Pop, avocat, director.

4. Alba-Iulia (jud. Alba-de-jos).

I. Numărul comunelor: 42.

II. Numărul agențiilor: 12.

III. Numărul bibliotecilor: 9.

IV. În anul 1920 acest despărțământ reorganizându-se, a desvoltat o activitate frumoasă. Pentru anii 1921 și 1922 nu ni s'a înaintat raport despre activitatea desvoltată.

V. Notăm cu mulțumită și recunoștință, că dl Fărcășan, notar cercual în Zlatna, a înscris 3 membri fondatori, 2 pe viață, 17 activi și 16 ajutători, dela care a trimis casei centrale suma de Lei 1,812.—

I. Teculescu, episcop militar, director.

5. Almaș (jud. Cojocna).

I. Numărul comunelor: 36.

II. Numărul agențiilor: 26, dintre cari 12 agenții au fost înființate anul trecut, iar 14 au fost înființate în anul acesta

1922/23 în comunele: Adalin, Drag, Ugruț, Miloan, Ticu, Dânc, Arghiș, Zutor, Cuzăplac, Nireș, Cuteiuș, Tăud, Bercea și Sântămăria.

III. Numărul bibliotecilor: 26, anume pe lângă cele 12 biblioteci din anul trecut s'au mai înființat în fiecare agentură din cele 14 comune amintite mai sus câte o bibliotecă constătătoare din 50 cărți, primite dela comitetul central. În total cele 26 biblioteci populare de pe teritoriul despărțământului Almaș, au 1420 cărți.

Despărțământul mai are și o bibliotecă centrală, așezată în Casa de cetire din Hida, care dela ultima adunare generală s'a sporit cu 62 cărți de valoare.

Din acestea 12 cărți au fost donate de d-șoara Ver. Muradin, conducătoarea grădinei de copii din Hida, iar celelalte au fost procurate de dl Dr. N. Cristea, directorul despărțământului, din venitul petrecerilor aranjate în favorul bibliotecii. Au mai contribuit la sporirea bibliotecii și următorii oameni de inimă: dl Tiberiu Brediceanu a pus la dispoziția Casei de cetire *in mod gratuit* caetele sale de colecțiuni de cântece și doine naționale și jocurile românești; domni Dr. Nicodim Cristea și Inv. Leontin Terec au donat mai multe serii de tablouri ale eroilor naționali, cari împodobesc sala de cetire. De remarcat e, că pe lângă gazetele și revistele: «Foaia plugarilor», «Cosânzeana», «Câmpul», «Lumina satelor», «Dacia nouă» și «Lamura», cari au fost abonate, s'au primit gratuit următoarele: «Patria», «Tribuna», «Cele trei Crișuri», «Infrățirea» și «Invățătorul român».

În total biblioteca despărțământului conține până la data adunării generale 373 cărți, 15 colecții de reviste, 25 colecții gazete și 150 tablouri artistice. Cetirea cărților se face conform regulamentului «Asociațiunii».

IV. Pe lângă *Casa Națională* din Hida, care este centrul mișcărilor culturale din despărțământ și pe lângă *Casele de cetire* înființate în anul precedent s'au mai înființat în anul acesta Case de cetire în comunele: Cutiș, Drag și Miloan.

V. Comitetul desp. a ținut în acest an 4 ședințe, în cari pe lângă o mulțime de chestii mărunte, s'au hotărât 3 lucruri mari, anume:

1. În toate comunele mai de seamă, să se înființeze agenturi și unde se va putea case de cetire;

2. Să se țină conferențe din sat în sat pentru luminarea poporului;

3. Să se facă o vie propagandă pentru cumpărarea lozurilor «Asociațiunei» și pentru înființarea de cooperative sătești.

În baza acestor hotărâri comitetul a lucrat cu multă stăruință și mulțămită dlui Dr. N. Cristea, dir. desp., — care precum în anul trecut asemenea și în acest an *și-a pus la dispoziția comitetului trăsura sa* și care însuși a condus propaganda cul-

turală nepregetând a-și jertfi odihna din Dumineci și serbători, — apoi mulțămită factorilor și intelectualilor înțelegători, în-deosebi d-lor Vasile Nossa, secretarul desp., Ioan Terec, cassierul desp., Leontin Terec, bibliotecarul desp., cari au fost totdeauna la culmea chemării, urmând pe vrednicul și neobositul director al desp. în calea sa de luminător, — s'au obținut rezultate din cele mai îmbucurătoare. Astfel și în anul acesta s'au înființat agenturi, case de cetire și s'au ținut conferențe și prelegeri populare în diferite comune.

VI. Conferențe și prelegeri au ținut: la 15 Octomvrie 1922 în Casa Națională din *Hida* în fața unui public număros dl învățător V. Nossa despre: «Incoronare», iar dl învățător Ioan Terec despre: «Patriotism», cântându-se cu elevii școlii din loc și câteva cântări frumoase; în *Cutiș* dl Dr. N. Cristea despre: «Rostul Asociațiunii» și dl V. Nossa despre: «Relele cari bântue în poporul român». În această comună s'a înființat pe lângă agentură și o casă de cetire. În *Nireș*: Dl Dr. N. Cristea: «Ce vrea să facă «Asociațiunea», iar dl Vas. Nossa: «Care este rostul cărții», înființându-se și o agentură. În *Drag*: Dl Dr. N. Cristea: «Imbrățișarea învățaturii», iar dl V. Nossa: «Lipsa de învățătură la poporul nostru». S'a înființat agentură și casă de cetire. În *Adalin*: Dl Dr. N. Cristea: «Roadele învățaturii», dl Gavril Pop, învățător în Drag: «Dragostea de patrie» și secretarul desp. dl V. Nossa despre: «Beție și superstiții». Cu această ocazie s'a înființat și o agentură. În *Ugruț*: Dl Dr. N. Cristea despre: «Foloasele învățaturii» și despre «Asociațiune», dl I. Terec despre: «Păcatele neamului nostru». La urmă s'a înființat și aici o agentură, dându-se o bibliotecă constătătoare din 50 cărți, ca și la celelalte agenturi. În *Milooan*: Dl I. Terec despre: «Muncă și cruțare» și dl dir. al desp. Dr. N. Cristea despre: «Scopurile Asociațiunii». S'a înființat apoi agentură și casă de cetire. Cu bucurie notăm, că poporul din această comună este dornic de știință și a făcut o primire sărbătorească trimișilor despărțământului. Se observă, că dintre toate comunele din despărțământ comuna Milooan a dat cei mai mulți oameni învățați. În comuna *Baica*, la producțiunea teatrală aranjată de dl învățător I. Terec, au ținut conferențe: Dl V. Nossa: «Ce este școala» și dl N. Cristea despre: «Învățătură și știință». În urma acestor conferențe această comună mică a luat frumoasa hotărâre de a zidi școală nouă. În *Sâncraiu*, cu ocaziunea frumoasei producțiuni teatrale sub egida «Asociațiunii», unde s'au predat «Vlăduțul mamei», «Florin și Florica» și «Țiganul la târg de vite», cari au reușit foarte bine, datorită zelului și stăruințelor d-lui secretar comunal Emil Moldovan și dlui învățător din Cubleş I. Conca. Dl Dr. Cristea a ținut o conferență despre: «Ce este și ce ar putea fi țara românească?» având circa 400 de ascultători. În comuna *Jimborul-mare*, unde

este agentură și casă de cetire din anul trecut, a vorbit părintele Gavril Murășan despre: «Asociațiune», dl învățător Alex. Ghiurișan despre: «Muncă» și notarul Vasiliu Pop despre: «Scopul și însemnătatea administrației». În 25 Februarie 1923 s'a înființat agentură în comuna *Ticu*, unde conducătorii despărțământului au aflat oameni înțelegători, darnici și conducători vrednici de toată lauda. Aici a vorbit dl Dr. N. Cristea despre: «Propaganda «Asociațiunii» pentru școală și meserii» și dl învățător V. Nossa despre: «Trecutul neamului și relele cari rod viitorul lui». Aici s'au înscris nu mai puțin de 89 de membri, între cari unul fondator, 6 pe vieață, mai mulți membri activi pe câte 5 și 10 ani consecutivi, solvind la moment taxele pe toți anii înainte. Laudă se cuvine preotului local, părintelui Emil Marcu, care a premers cu exemplu, înscriindu-se pe sine de membru fondator și pe toți membrii din familia sa de membri pe vieață. În comuna *Dânc* a vorbit Dl Dr. N. Cristea despre: «Rolul «Asociațiunii» în viața poporului român» și dl V. Nossa despre: «Câțiva bărbați vrednici din istoria neamului românesc. S'a înființat agentură, înscriindu-se 55 membri. În comuna *Fizeș* a vorbit dl Ioan Terec, învățător despre: «Activitatea «Asociațiunii», dl V. Pop, membru în comitet despre: «Menirea administrației» și dl G. Pop, învățător despre: «Iubirea de patrie». În puternica comună *Sânmihaiul-deșert* s'au ținut 3 conferențe. Erau de față peste 400 țărani și țărănce în frunte cu preotul I. Andreiu și învățătorul V. Dumitraș. Dl Dr. N. Cristea vorbește despre: «Școală și îmbrățișarea meseriilor», dl V. Pop, notar comunal despre: «Administrație» și dl V. Nossa despre: «Viitorul neamului românesc». Cu ocaziunea înființării agenturii în comuna *Zutor* a vorbit dl învățător V. Nossa despre: «Ce vrea Asociațiunea» și dl V. Dumitraș despre: «Inceputul neamului românesc». În *Cuzăplac* unde încă s'a înființat agentură a vorbit dl Dr. N. Cristea despre: «Asociațiunea ca școala poporului» și dl V. Pop despre: «Ce este administrația și cum trebuie ea înțeleasă»? În ziua de 12 Martie s'au ținut conferențe populare la agentura din comuna *Fizeșânpetru*; aici a vorbit directorul școlii din Hida dl I. Terec despre: «Trecutul, prezentul și viitorul «Asociațiunii», preotul Emil Miclea despre: «Bolșevismul din Rusia», s'au cântat apoi câteva cântări frumoase din partea corului din comuna Baica, sub conducerea d-lui învățător I. Terec. În comuna *Arghiș* a vorbit înființarea agenturii dl Dr. N. Cristea despre: «Asociațiune» și dl V. Nossa despre: «Cum ar trebui să fie țăranel român».

În ziua de 1 Iulie a. c. s'au înființat 3 agenturi. Una în comuna *Tăud*, unde a vorbit dl Dr. N. Cristea despre: «Asociațiune în trecut și viitor» și dl V. Nossa despre: «Școală și meserii». A doua în comuna *Bercea*, unde dl învățător I. Terec a vorbit despre: «Faptele «Asociațiunii» și dl învățător V. Du-

mitraș despre: «Trecutul neamului românesc». A treia în comuna *Sântămăria*, unde au vorbit tot conferențiarii I. Terec și V. Dumitraș.

S'au mai ținut conferențe în comuna *Almașul-mare*, anume dl Dr. N. Cristea despre: «Conștiința națională» și dl V. Nossa despre: «Datinele și portul românesc».

VII. Numărul membrilor: 4 fondatori, 25 pe viață, 483 activi și 118 ajutători, în total: 630.

VIII. Ce privește propaganda pe sate pentru cumpărarea lozurilor «Asociațiunii» se constată cu bucurie, că la stăruința de fier a dlui director al desp., s'au putut vinde 500 lozuri, câștigând prin aceasta suma de 10 000 Lei, care înseamnă o prețioasă contribuție la ridicarea monumentelor și caselor naționale proiectate de «Asociațiune».

IX. Avera în bani a despărțământului, conform raportului cassierului este de Lei 6863.35, din care sumă Lei 444.60 sunt depuși cu libel la filiala «Vlădeasa». La centru s'au trimis din taxe dela membri suma de Lei 5826.—. Mai are desp. un fond al bibliotecii în sumă de Lei 69.13.

X. Adunarea generală a despărțământului «Almaș» s'a ținut la 15 Iulie 1923, în casa de cetire din comuna *Hida*. La această serbare culturală dl Nicolae Nistor, sub-revizor școlar în Zălau a ținut o prelegere poporală: «Despre țara și neamul românesc», iar dl Grațian Capătă, profesor în Zălau: «Despre creșterea în familie». Ambele prelegeri au fost ascultate de adunare cu atențiune și plăcere.

La rândul propunerilor, dl V. Dumitraș propune să se pregătească un istoric al activității dlui Dr. N. Cristea, președintele despărțământului, care istoric să se păstreze la arhivă pentru posteritate. Adunarea primește propunerea și încredințează pe dl secretar V. Nossa și pe dl L. Terec cu scrierea istoricului.

În fine dl președinte Dr. N. Cristea, anunță, că după ce d-sa și-a strămutat domiciliul la Zălau, ales fiind director al despărțământului Zălau, abize de distincția de director al despărțământului Almaș și mulțumind tuturor sprijinitorilor săi, în-vită adunarea să aleagă alt director în locul d-sale. Adunarea alege de director al despărțământului pe actualul prim-pretor dl Nicolae Borbely din Hida, care mulțumește pentru încrederea pusă în d-sa și promite, că va face totul în interesul cauzei «Asociațiunii».

Din cele arătate se evidențiază frumoasa și rodnică activitate desvoltată de vrednicii conducători ai despărțământului Almaș în frunte cu dl Dr. Nicodim Cristea. Această activitate atât de bogată în rezultate și atât de binefăcătoare, laudă îndeajuns pe muncitorii destoinici și desinteresați, cari au săvârșit-o cu atâta dragoste în scopul înaintării poporului nostru din acele

părți în toate cele bune. Această muncă nobilă își găsește răsplata în ea însăși. Centrele luminoase, vetrele calde, primitoare, cari s'au întemeiat prin înființarea agenturilor, a caselor de cetit, cari mâne-poimâne se vor desăvârși devenind totatătea «*Casa Națională*», una dintre cele mai însemnate *probleme* ale «*Asociațiunii*», care așteaptă deslegare și realizare în viitorul apropiat, pentru adăpostirea culturii noastre naționale în fiecare oraș și sat, — vor întruni pe toți fiii buni ai neamului, dornici de cultură și vor încălzi și luminează prin graiul dulce, povățuitor al preoților, învățătorilor și al tuturor cărturarilor de inimă în Dumineci, în serbători și în serile lungi de iarnă, ferindu-i în acelaș timp de influințele și curentele stricăcioase, păgubitoare a localurilor rele. — Biblioteca regională din Hida și bibliotecile populare trimise de «*Asociațiune*» și distribuite agenturilor din comunele pe unde au ajuns și au poposit conducătorii însuflețiți ai acestui despărțământ în drumul lor de deșteptare și îndrumare, sunt totatătea izvoare pentru luminarea minții și nobilitarea inimii. Aceste biblioteci, duse și răspândite prin comunele despărțământului Almaș de către mănunchiul de cărturari înțelegători a nevoilor neamului nostru, fiind sporite din zi în zi cu scrieri de valoare potrivite, vor fi comoara prețioasă, inepuizabilă în care vor găsi toți cei dornici de înaintare cunoștințele necesare pentru o viață frumoasă, demnă și corespunzătoare nizuințelor superioare ale poporului nostru, ca popor cu rol conducător în aceste părți. În fine frumoasele învățături, prețioasele cunoștințe de cari a fost împărțășit poporul prin numeroasele prelegeri populare și conferențe, ținute cu ocazia înființării agenturilor «*Asociațiunii*» și la alte serbări culturale în comunele de pe teritoriul acestui despărțământ, sunt tot atâtea semințe sănătoase, cari ajungând în pământul cel rodnic și însetat de știință și învățatură, cum sunt bunii și harnicii noștri români din jud. Cojocna, vor aduce roduri însutite și înmiite spre folosul neamului nostru și al omenirii întregi.

Toate aceste lucrări amintite mai sus se datoresc în rândul întâiu vrednicilor apostoli din fruntea despărțământului Almaș, cari n'au pregetat a cutreeră satele răspândind lumină, îndrumând și întărind prin munca frumoasă de propagandă săvârșită din îndemn curat, din dragoste de neam și fără de plată, ba chiar cu jertfe, ceea ce ridică valoarea acestei lucrări; iar în rândul al doilea se datorește reușita frumoaselor lucrări, factorilor înțelegători, cari au venit în ajutor, pregătind poporul și premergând cu exemplu bun.

În felul arătat s'a pus bază solidă și trainică muncii culturale în acest despărțământ al «*Asociațiunii*». Munca săvârșită va rămânea, ea va spori și va crește și va asigura dreptul de existență și desvoltarea în viitor a instituțiunii noastre, iar muncitorii zeloși și pricepuți vor trăi prin faptele lor în amintirea

locuitorilor din aceste părți din neam în neam meritând cu prisosință mulțămirea și recunoștința noastră și a tuturor oamenilor de bine. Fericit poporul, care are astel de conducători!

Când în toate despărțămintele «Asociațiunii» noastre astfel se va înțelege și se va îndeplini rolul nespus de frumos, rolul ideal de răspândirea luminei și culturii, atunci această veche instituție, — care în vremurile grele ale trecutului a susținut și întărit conștiința națională, pregătind poporul nostru pentru primirea vremurilor înălțătoare de astăzi și pentru realizarea idealului național — va putea lucra cu izbândă la desăvârșirea idealului nostru național, care este unificarea sufletească prin cultura națională.

În acest senz și activitatea despărțământului Almaș este un pas însemnat spre ideal și astfel rămâne pentru toți și pentru totdeauna pildă vrednică de urmat.

Cu regret am aflat din raportul despărțământului, că unii conducători de agenturi — pentru a nu supăra nu amintim de astădată nume — n'au înaintat taxele de membri până la încheierea raportului, îngreunând bunul mers al lucrurilor. Rugăm și pe această cale pe toți, cari au sarcini onorifice în cadrele «Asociațiunii», să ne ajute în stăruințele noastre pentru binele și cultura poporului.

Dr. Nicodim Cristea, prim-pretor, director.

6. Baia-mare (jud. Sătmar).

I. Numărul comunelor: 38.

II. Numărul agenturilor: 11, în comunele: Săsari, Firizade-joș, Ciocârlău, Bușag, Tăuții-de-joș, Satu-nou-de-sus, Tămaia, Ardușat, Groși și Băița.

III. Numărul prelegerilor: 9, anume: Dr. Gh. Hetco în Seini: despre rolul «Asociațiunii»; Aurel Cora, prof. de liceu: despre «Avram Iancu»; Aurel Demian, dir. de școală primară: despre «Cultura pomilor»; Alexandru Manu, dir. de școală primară, a ținut 6 conferențe: despre «Rolul Asociațiunii» și «Folosele învățaturii».

Di Dr. Camil Pop, primarul orașului a pus la dispoziția despărțământului trăsura orașului în două rânduri, asemenea și di Pompei Dragomir, șeful ocolului silvic din Băița a dat odată trăsura. D-nii preoți și învățători din comunele amintite au dat tot sprijinul moral, îndemnând poporul să participe la adunare și să se înscrie de membri. Relevăm cu mulțumită aceste fapte frumoase, ca exemple vrednice de urmat.

IV. Numărul membrilor: fondatori 25, pe viață 51, activi 159, ajutători 163. În total 398 membri.

Despărțământul a ținut adunarea cercuală la 26 Nov. 1922 în Baia-mare. În cuvântul de deschidere, președintele di Dr.

Gh. Hetco, după parentarea președintelui decedat al «Astrei» Andrei Bârseanu și a membrului Andrei Pop, arată pe scurt activitatea desfășurată de comitetul despărțământului și cere concursul tuturor forțelor intelectuale românești din localitate și jur pentru a da o înfățișare românească orașului Baia-mare. Combate concepția falsă și greșită că numai membrii corpului didactic au datoria să facă propagandă culturală. Au dreptul și datoria să o facă aceasta și primarii și pretorii și preoții și medicii și avocații și toți ceilalți intelectuali români. Toți au dreptul și datoria să lămurească publicul românesc, că nu e destul să simțеști românește, trebuie să și vorbești românește în familie, pe stradă, în oficiu, în prăvălie, dacă dorești să meriți numele de român.

În această adunare, după ce comitetul vechiu și-a dat demisia irevocabil, se alege un nou comitet în frunte cu dl Al. Breban, protopop, ca președinte.;

Se constată, că desp. a dezvoltat o activitate frumoasă în cursul anului 1921/22, atât ce privește sporirea numărului membrilor, cât și a prelegerilor populare și a înființării de agenturi comunale, etc. Comitetul desp. a ținut 4 ședințe în cari se constată: că la 10 Maiu 1922 s'a deschis Casina română, în al cărei local se află și «Tipografia Dacia», cari au luat ființă prin stăruința membrilor acestui despărțământ; la 1 Oct. 1922 s'a serbătorit eroul Avram Iancu, deschizându-se o colecție pentru monumentul eroului cu un rezultat de Lei 6,700.—. În aceste ședințe s'a exprimat dorința ca: notariatul Lăpușel și comuna Hideaga, aparținătoare la desp. Șomcuta-mare, să fie atașate la acest desp. fiind în nemijlocită apropiere de Baia-mare; apoi ca desp. Seini să se desființeze și o parte să fie atașată la Satu-mare, iar o parte împreună cu comuna Seini să se atașeze la desp. Baia-mare. Se constată cu mulțămită, că d-nii Dr. Coriolan Bohățiel, avocat și Stefan Mihalca, învățător în Baia-mare, au dăruit câte 100 Lei pentru agenturile înființate.

V. Conform raportului cassarului s'a trimis la centru începând dela 4 Dec. 1921 până la 26 Nov. 1922, suma de Lei 14,665.15. Despărțământul dispune de Lei 1894.50 bani depuși și în numerar și are încă un fond pentru biblioteci populare, care fond la finea lunii Iunie 1922 a fost de Lei 1598.80.

7. Bandul-de-câmpie (odinioară: *Riciu*, jud. Murăș-Turda).

I. Numărul comunelor: 14.

II. Numărul agenturilor: 2.

III. Numărul bibliotecilor: 14.

IV. Desp. s'a reorganizat în anul 1921.

Despre activitatea din anul 1922 nu s'a înaintat raport.

Alexandru Ternovean, protopop, director.

8. Băsești (jud. Selagiu).

I. Numărul comunelor: 48.

II. Numărul bibliotecilor: 2.

III. Desp. și-a ținut adunarea în 8 Iulie 1923, în comuna Șilimeghiu, fiind prezenți la 2000 intelectuali și țărani. Cu această ocaziune s'au înscris 1 membru fondator, 4 membri pe viață, 45 membri activi și 25 membri ajutători. La propunerea prezidentului s'au constituit următoarele agenturi: în comunele Sălsig, Tohat, Asuajul-de-jos, Bârsăul-de-sus, Bârsăul-de-jos, Ardihat, Mânău, Uleac, Vicea și Arduzăl.

IV. În decursul toamnei 1922 și în primăvara anului curent, formându-se cercurile culturale învățătoresți, acestea au ținut prelegeri populare, împreunate cu producțiuni teatrale, declamări și cântări în fiecare comună din plasă cu un efect nemaipomenit. S'a îndemnat poporul la îmbrățișarea meseriilor și comerциului.

La adunarea din Șilimeghiu au abonat 7 inși opul comemorativ despre Simion Bărnuțiu, iar prețul de Lei 280— s'a trimis comitetului central.

Vasile Gavriș, preot, director.

9. Becicherecul-mare (jud. Timiș-Torontal).⁷

Nu s'a putut constată până acum, cari comune din cele 11 ce aparținuseră înainte de război acestui desp., au trecut la Jugo-Slavia, pentruca din cele rămase României, să se poată forma un desp. cu cadre mai reduse. Numărul agenturilor pe vremuri au fost 7 iar al bibliotecilor 3.

10. Beclean (jud. Solnoc-Dobâca).

I. Numărul comunelor: 62.

II. Numărul agenturilor: 36.

III. Numărul bibliotecilor: 13.

IV. Dl. dir. Dr. Ioan Moldovan, judecător, nu ni-a trimis raport nici despre activitatea desp., dezvoltată în an. 1921/22, nici despre cea dezvoltată în 1922/23; a făcut însă, o accentuăm și de astădată cu mulțămită și recunoștință, prețioase servicii «Asociațiunii» noastre prin aranjarea fond., Petru Mureșian din Vireag, care a reclamat multă osteneală și mare bunăvoință din partea d-sale.

11. Beiuș (jud. Bihor).

I. Numărul comunelor: 108.

II. Numărul agenturilor: 4.

III. Numărul bibliotecilor: 5.

Raport despre activitatea despărțământului, în anul 1922, nu ni s'a înaintat.

Camil Selăgeanu, prof. de liceu, director.

12. Beliu (jud. Bihor).

- I. Numărul comunelor 33.
- II. Numărul agenturilor 1.
- III. Numărul bibliotecilor 1.
- IV. Raport despre activitatea acestui despărțământ în anul 1922, nu ni s'a trimis.

Fildan, primpretor, director.

13. Biserica-Albă (jud. Timiș).

- I. Numărul comunelor 31.
 - II. Numărul agenturilor 1.
- Această agentură a înființat-o dl Cornel Mircea, preot în Răcășdia. I s'a trimis o bibliotecă poporală.

III. Numărul bibliotecilor 1.

IV. Înainte de război numai din Răcășdia avea «Asociațiunea» 110 membri ajutători. Acest despărțământ se află pe linia demarcațională între Iugo-Slavia și România. Biserica-Albă și comuna lam au trecut la Iugoslavia; iar din comunele rămase țării noastre din fostul desp. Biserica-Albă s'au luat dispoziții ca să se organizeze un nou despărțământ.

Agentura «Asociațiunii» din comuna Răcășdia, înființată cu 14 membri activi, abonați totdeodată și la Biblioteca poporală, și 19 membri ajutători, a aranjat, împreună cu Reuniunea de lectură, cant și muzică «Voința», 2 șezători culturale. Prima s'a ținut în 17 Decembrie 1922, a doua în 31 Decembrie, ambele cu câte un program bogat și ales. La a doua șezătoare dl Dr. I. Fira, medic de plasă, a ținut o conferință despre sifilis. Public numeros a cercetat ambele șezători.

Gh. Guga, cassarul agenturii.

14. Bistrița (jud. Bistrița-Năsăud).

- I. Numărul comunelor: 62.
- II. Numărul agenturilor: 21.
- III. Numărul bibliotecilor: 20.
- IV. Din procesul verbal al adunării despărțământului ținută la 28 August 1922 în comuna Șielul-mare se constată, că despărțământul s'a reconstituit, alegându-și director pe dl George Curtean. Raport general despre activitatea acestui despărțământ pe anul de gestiune 1922/23 n'a intrat. Despărțământul și-a angajat din sânul său și doi conferențieri, pe dnii: Nicolae Ianul și Gregoriu Șuteu.

În adunarea generală susamintită, dl Leon Scridon, prefect în penziune, a citit o conferință despre viața, activitatea și caracterul integru al fer. Andreiu Bârseanu, fost președinte al «Asociațiunii».

George Curtean, director.

15. Blaj (jud. Alba-de-joș).

- I. Numărul comunelor: 42.
- II. Numărul agenturilor: 14.
- III. Numărul bibliotecilor: 16.
- IV. Numărul prelegerilor: 25.

V. Adunarea desp. s'a ținut în comuna Șoroștin, la 30 Iulie 1922, cu rezultate foarte frumoase, ținându-se prelegeri, înscriindu-se membri și destinându-se diferite premii în interesul înființării de coruri, a îmbrățișerii meseriilor, a înființării societăților de temperanță și pentru înființarea societăților de lectură la sate.

Rev. dl *Dr. Ioan Bălan*, canonic, s'a retras dela conducerea despărțământului, atât din cauza prea numeroaselor d-sale ocupațiuni cât și din cauză că este suferind.

Dr. Ioan Bicnu, avocat, sub-director.

16. Bocșa (jud. Caraș-Severin).

- I. Numărul comunelor: 35.
- II. Numărul agenturilor: 3.
- III. Numărul bibliotecilor: 4.
- IV. Comitetul central a stăruit pentru înființarea unui nou desp. 'al «Asociațiunii», ce ar fi să se compună din comunele plasei Reșița, de prezent aparținătoare desp. Bocșa.

Dl Petru Chejiu, membru fondator al «Asociațiunii», din Târnova, ne face foarte bune servicii, înscriind membri la «Asociațiune» și abonenți la Bibl. popor. etc.

Mihail Gașpar, protopop, director.

17. Boroșineu (jud. Arad).

- I. Numărul comunelor: 34.
- II. În scopul de a-se înființa 25 agenturi, la cererea dlui director Ioan Georgea, protopop, s'au trimis 25 biblioteci populare de ale «Asociațiunii». Despre localitățile unde s'au înființat aceste agenturi, încă n'am primit raport.

Dl director ne informează, că în mai multe comune din acest despărțământ sunt case culturale și societăți populare de lectură.

Ioan Georgea, protopop, director.

18. Boroșebeș (jud. Arad).

- I. Numărul comunelor: 45.
- II. Numărul agenturilor: 4.
- III. Numărul bibliotecilor: 2.
- IV. În urma retragerii dela conducerea acestui despărțământ a dlui Dr. Aurel Grozda, a fost rugat dl Iuliu Bodea,

protopop onorar în Buteni, să-l reorganizeze. Raport încă nu ni s'a trimis. Sperăm că fruntașii noștri cărturari din această parte a țării, nu vor întârziă a reorganiza acest despărțământ, cu menire așa de frumoasă pentru progresul cultural-național și economic al neamului nostru din acele părți.

19. Bozovici (jud. Caraș-Severin).

I. Numărul comunelor: 18:

II. Dl Maior în retragere Romulus Boldea, agricultor în Borlovenii-vechi, a înființat un nou desp. al «Asociațiunii», constător din comunele plasei Bozovici. Adunarea de constituire s'a ținut la 27 Februarie 1923, în orașul Bozovici.

S'au înscris cu aceea ocaziune: 15 membri pe viață, 114 membri activi și 27 membri ajutători, dela cari s'a încasat suma de Lei 4274.—

Director al desp. a fost ales dl Romulus Novacovici, dir. liceului din Bozovici și s'a ales și comitetul desp.

Dl Novacovici a ținut o conferință despre «Menirea Asociațiunii». Un elev și o elevă au declamat.

Direcțiunii desp. i s'au trimis 16 biblioteci populare. Până la 27 Februarie 1923 s'au fost înființat 8 agenturi ale «Asoc.»

20. Brad (jud. Hunedoara).

I. Numărul comunelor: 72 (înainte de războiu).

II. Numărul agenturilor: 8 " " "

III. Numărul bibliotecilor: 27 " " "

IV. Despărțământul s'a reorganizat în adunarea cerc., ținută în Brad, la 10 Septembrie 1922, alegându-se director dl profesor Dr. Pavel Oprea, care până la sfârșitul an. trecut a ținut cu comitetul desp. mai multe ședințe, a înscris un număr însemnat de membri, de toate categoriile, a aranjat mai multe șezători culturale, a pus la cale cursuri de analfabeți, pentru cari comitetul central a trimis 120 abecedare, cum și 12 serii de cărți pentru bibliotecile din agenturi, a inițiat o acțiune pentru a se ridica o statuie ostașului necunoscut și un muzeu regional al desp. Brad. A desfăcut și un număr mai mare de bilete de loterie.

Despărțământul a stăruit mult ca aniversarea a 50-a dela moartea eroului Avram Iancu, inițiată de «Asociațiune», în înțelegere cu I. P. S. S. Dl Dr. N. Bălan, Mitropolit, și care s'a ținut în Tebea la 1/14 Sept. 1922, să reușească cât mai multumitor.

V. Dintre agenturi, între cari se numără și noua agentură din Baia-de-Criș, a dezvoltat o activitate frumoasă agentura

din Ruda-Musariu. Din raportul prezentat asupra activității acestei agenturi dăm următoarele:

1. Biblioteca agenturei dispune de 76 numere.
2. Numărul cetitorilor acestei biblioteci este de 45—50.
3. Până la data de 6 Mai 1923, în fiecare sărbătoare și Duminecă s'au ținut șezători culturale, cu scopul de a combate: beția, superstițiile, lenea și toate moravurile rele; apoi combaterea diferitelor curente sociale (anarhia, bolșevismul etc.); re-infiltrarea simțului național; curățirea limbei de cuvinte străine, precum și a diferitelor obiceiuri introduse de dușmanii popoului român. S'a făcut, apoi și o propagandă aprigă pentru portul național.

Conferențieri au fost dnii: Gheorghe Mihoc, Alexandru Moldovan și Aurel Sida, secretarul Agenturii.

În cadrele agenturei, s'a format din partea dlui A. Sida un cor mixt din 4 voci, cu care în fiecare Duminecă și sărbătoare se dau răspunsurile liturgice la sfta biserică.

Cu ocaziunea conferențelor culturale preoțești și învățăto-rești din acest an, ținute în comunele Podele, Luncoiul-de-sus, Luncoiul-de-jos și Criștior, pentru ridicarea nivelului sărbătoresc al acestor conferențe, acest cor a dat răspunsurile liturgice, ase-menea în cadrul conferențelor a aranjat și câte un concert.

4. În comuna Ruda-Musariu această agentură a aranjat 5 producții teatrale împreunate cu concert.

Venitul acestor producțiuni este destinat pentru fondul «Casei culturale» pe care agentura intenționează a o edifica dacă împrejurările ne vor permite.

Actualmente fondul agenturii este de Lei 3000.—. Preșeședinte al agenturii este dl Gheorghe Mihoc.

În vederea organizării unui despărțământ nou în județul Hunedoara, care să cuprindă cele 38 comune ale plasei «*Baia-de-Criș*», dl Dr. Pavel Oprișă, directorul despărțământului Brad, împreună cu dl Dr. Zoe German, primpretorul plasei au înființat în 24 Decembrie 1922 agentura: «*Baia-de-Criș*» la care s'au înscris ca membri activi toți învățătorii, iar țărani ca membri ajutători.

După știrile, cari le avem, în acest despărțământ, sunt dese manifestațiile culturale, cari au de scop cultivarea popoului dela sate, aranjându-se în continuu serbări populare cu concerte și teatru.

Pe feritorul plasei acesteia funcționează și 3 case culturale.

VI. Desp. a trimis casei centrale taxe dela membri Lei 9,147.—
Petru Rusu, subrevizor școl., vice-președ. desp.

21. Bran (jud. Făgăraș).

I. Numărul comunelor: 10.

II. Despărțământul s'a reorganizat în adunarea ținută în 2 August 1922, alegându-se președinte dl Victor Pușcariu, paroh în Sohodol.

S'a dat o bibliotecă pe seama despărțământului.

22. Brașov (jud. Brașov).

S'au luat dispoziții, ca acest despărțământ să se desfacă în următoarele 5 despărțăminte: 1. Brașov, 2. Săcele, 3. Râșnov, 4. Feldioara, 5. Hărman. — Dintre acestea s'au fost constituit despărțămintele: Brașov, Săcele și Râșnov. Raport pe anul acesta n'avem dela despărțământul Brașov.

23. Bucium (jud. Sălaj).

I. Numărul comunelor: 13.

II. Dl director al despărțământului n'a înaintat raport despre reorganizarea desp. și despre activitatea desvoltată în anul 1922/23.

Vasile L. Pop, protopop, director.

24. Buziaș (jud. Timiș).

I. Numărul comunelor: 33.

II. Numărul bibliotecilor: 5.

III. Despărțământul s'a reorganizat în ședința din 26 August 1922, ținută în Buziaș. Președinte a fost ales Dl Ioan Geția, protopop. Cu această ocaziune s'au înscris 4 membri fondatori, 7 membri pe viață și 12 membri activi. Din taxele de membri s'a trimis la Cassa centrală suma de 3060 Lei.

Despărțământul dispune de un fond în sumă de 661 Lei, depus la banca «Timișana» în libelul Nr. 449.

Ioan Geția, protopop, director.

25. Caransebeș (jud. Caraș-Severin).

I. Numărul comunelor: 53.

II. Numărul agenturilor: 7.

III. Din acest despărțământ, care cuprindea 91 comune s'au desfăcut 2 plase, din cari s'a înființat un nou despărțământ, la 29 Octomvrie 1922, prin dl preot Coriolan Buracu, cuprinzând comunele plasei Orșova și alt despărțământ din comunele plasei Bozovici, înființat de dl maior în retragere Romul Boldea, la 27 Februarie 1923.

Dl ing. silv. P. Fotoc a fost încredințat să organizeze un nou despărțământ la Teregova, iar dl protopop A. Ghidiu să

reorganizeze despărț. Caransebeș din comunele plasei cu acelaș nume. Despre cele efectuate nu am primit raport.

Andrieu Ghidlu, protopop, director.

26. Careii-mari (jud. Sătmar).

În ziua Sf. Apostoli Petru și Pavel (12 Iulie a. c.) a avut loc constituirea noului despărțământ Careii-mari în orașul cu același nume, înscriindu-se un număr mare de membri fondatori, pe viață și activi. Director al despărțământului a fost ales părintele *Gheorghe Mureșan*, paroh, canonic onorar din Moftinul-mic, împreună cu mai mulți harnici frunțași din localitate ca membri ai comitetului cercual și ai biroului desp. Acest desp., la 6 km. de frontiera țării, are de împlinit o mare misiune culturală.

Cu acest prilej în Careii-mari s'a desfășurat o mare serbare culturală. P. S. S. Episcopul Eparhiei unite din Oradea-mare Dr. Valer Traian Frențiu a servit o liturgie solemnă, rostind o frumoasă predică despre însemnătatea sărbătorii. În prezența unui numeros public, pe lângă asistența companiei de onoare a garnizoanei locale și a capelei militare a sfințit 4 clopote noi, rostind o predică despre însemnătatea lor.

La ora 11 a avut loc o serbare festivă școlară; iar la ora 3 după masă propria manifestațiune culturală, după un select program, a fost aranjată de Ministerul Cultelor și, Artelor în înțelegere cu «Asociațiunea», ținând un discurs părintele Gh. Mureșan și o cuvântare însuflețită dl Dr. Zenovie Păclișanu, Directorul General din Ministerul Cultelor, care a adus pe seama desp. și un început de bibliotecă (38 de volume din cei mai buni autori).

Seara la ora 9 a avut loc în teatrul orașenesc Carmen Sylva un concert admirabil al corului maestrului Hubic din Beiuș.

De remarcat este și frumoasa cuvântare, ținută cu ocazia serbărilor de dl arhidiacon Marchiș din Careii-mari.

27. Ceica (jud. Bihor).

I. Numărul comunelor: 49.

II. Numărul agenturilor: 6.

III. Numărul bibliotecilor: 6.

IV. Dl director Ioan Pap, senator nu a înaintat raport despre activitatea despărțământului în anii 1921—1923.

28. Chioar (jud. Sătmar).

I. Numărul comunelor: 40.

II. Numărul agenturilor: 8.

III. Acest despărțământ a ținut o adunare cercuală în Șomcuta-mare la 28 August 1922, în care s'a reales comitetul

În frunte cu dl Dr. Ioan Gherman, primpretor ca director. Cu această ocazie s'au înscris trei membri pe viață și 11 membri activi. S'au luat hotărâri pentru o propagandă vie culturală prin înscrierea de membri, prin plasarea bibliotecilor primite la centru în comunele cu agenturi, prin ținerea de conferințe la sate, prin stăruința de a se obține în fiecare comună teren potrivit pentru «Casa națională» și altele.

La cererea despărțământului, Comitetul central a intervenit la județele Sătmar și Solnoc-Dobâca, pentru cedarea casei fostului județ Chioar de «Casă națională» și se nădăjduiește rezultat favorabil.

IV. Averele despărțământului a fost de 568 Lei 84 bani.

Dr. Ioan German, primpretor, director.

29. Ciachi-Gârbău (jud. Solnoc-Dobâca).

I. Numărul comunelor: 42.

II. Numărul agenturilor: 9 în comunele: Ciachi-Gârbău, Surduc, Solomon, Panticeu, Sotelec, Brighez, Bezded și Cernuc.

III. Numărul bibliotecilor: 11.

Cu concursul agenturii centrale din Ciachi-Gârbău s'a înființat o casină pentru intelectuali, căreia agentura i-a pus la dispoziție biblioteca sa, care numără 246 de opuri. Tot cu concursul agenturii centrale s'au ținut mai multe festivități dintre cari este de remarcat serbarea eroilor la ziua Înălțării Domnului, în anul 1922, cu care ocazie ținându-se și adunarea generală a despărțământului și ancheta primpretorilor au participat mulți intelectuali din județ și țărâni din localitate și jur.

Bibliotecile au fost conzultate în mod îmbucurător.

IV. Averele despărțământului nu are, afară de teritoriul pus în prospect sigur pentru «Casă națională» în comunele Ciachi-Gârbău, Olpret și probabil în Surduc. — Taxe de membri s'au trimis la centru în suma de 900 Lei.

V. Despărțământul a colectat pentru fondul cultural Andrei Bârseanu suma de 146 Lei.

VI. Desp. are 50 membri pe viață, 84 activi și 67 ajutători, în total 201.

VII. Cu ocazia adunării generale dl Dr. Victor Muntean a ținut o disertație despre «Asociațiune».

Virgil Barbolovici, judecător, director.

30. Ciacova (jud. Timiș).

I. Numărul comunelor: 17.

II. Dl *Dr. Iuliu Coste*, dir. desp., rugat încă în anul 1921 să reorganizeze acest despărțământ și să organizeze și un nou desp. al «Asociațiunii» din comunele aparținătoare plasei Deta, nu a prezentat raport asupra chestiunilor ce i-au fost încredințate.

31. Cincul-mare (jud. Târnava-mare).

I. Numărul comunelor: 20.

II. Dl *Dr. Alexandru Vasu*, ales fiind cu ocazia reorganizării acestui despărțământ ca director, nu a înaintat raport despre activitatea dezvoltată în anii 1920—1923.

32. Cluj (jud. Cojocna).

I. Numărul comunelor: 71.

II. Numărul agenților: 25 (înainte de războiu).

III. Numărul bibliotecilor: 25 (înainte de războiu).

IV. Cu scopul de a servi ca exemplu vrednic de urmat despărțămintelor acestei instituțiuni, dăm în extras, o parte a raportului prezentat comitetului central din partea zeloșilor conducători ai despărțământului Cluj asupra activității dezvoltate în timpul din urmă.

Despărțământul Cluj al «Astrei» deși este egal de vechiu cu însași însoțirea mămă, care de 60 ani sintetizează năzuințele culturale ale unui popor, totuși și-a reluat activitatea normală târziu după războiu, din motive binecunoscute de toți.

Înfăptuirea fericită a României tuturor Românilor nu a fost numai un prilej de bucurie pentru un popor desrobit, nu a însemnat numai întâlnirea sub cerul limpede al libertății naționale a fraților, atâtea veacuri despărțiți de vitregia timpurilor, ci a impus greaua sarcină și a marcat începutul unei epoci de organizare a vieții de stat românești pe aceste plaiuri, ce îmbrăcaseră o haină străină sub dominația îndelungată a unui neam străin ce ni s'a suprapus.

Munca a fost grea, întrecând aproape puterile noastre. Și totuși cu satisfacție putem constata, că această muncă titanică a dat rezultate mulțumitoare. În scurtă vreme au răsărit cadrele unei organizațiuni de stat românești, cu toate resorturile ei complicate.

Grație muncii uriașe și însuflețite, pline de abnegații a păturii intelectuale românești din Ardeal, oțelită prin suferințele rezistenței naționale de pe vremuri, și mulțumită mânei de ajutor dată de atâția dintre cei mai buni și mai nobili fii ai românismului din regatul vechiu, s'a înfiripat o administrație românească, justiție și armată, s'a pornit o acțiune economică românească, s'a înfăptuit aproape opera de justiție socială și națională a împrăștiării țăranilor și înainte de toate s'au întemeiat instituțiunile oficiale culturale nenumărate.

Chiar Clujul nostru a fost sediul și martorul celor mai remarcabile înfăptuiri în această privință.

O lungă serie de instituții de cultură a luat aci ființă ca prin vrajă. S'a înființat Universitatea și Academia de Agriculță,

Conservatorul de Muzică și artei dramatice, Opera Română și Teatrul Național, Academia de Comerț, Școala tehnică, 2 licee și 2 școli normale, școala civilă și numeroase școli primare, societăți și asocieri profesionale.

Generația de jertfă — cum cu drept cuvânt se numește generația de azi — și-a făcut datoria către patrie cu vârf și îndesat aproape până la sleirea puterilor de muncă.

Să nu ne mirăm deci, că absorbiți de această muncă oficială, și indispensabilă, n'au mai putut jertfi în primii ani din aurul curat al sufletului lor în măsură convenită pe altarul instituțiilor culturale neoficiale, unde se desfășurase pe vremuri atâta muncă ideală, plină de elan și dragoste pentru limbă și neam.

Necunoscătorii tradițiilor și resorturilor noastre sufletești credeau că «Asociațiunea» noastră este moartă și că este nevoie de noi biserițe în care să ne închinăm culturii. Vechii ostași ai culturii din aceste țărâmurii știau însă, că sub cenușă jăratecul este viu și că îndată ce se ivesc zile mai liniștite și s'au recules intelectualii după primii ani de muncă înfrigurată de organizare și descălecarea a organizării de stat, jăratecul din nou va da flăcări, pasărea Foenix va învia și își va relua sborul măret.

În anii 1918—22 despărțământul nostru a fost aproape inactiv. Din inițiativa inimicilor profesori universitari Marin Ștefănescu și Sextil Pușcariu s'au ținut în iernile 1919/20, 1920/21 și 1921/22 frumoase cicluri de conferințe la Universitate în cadrele «Astrei», cu un succes moral desăvârșit.

La atâta s'a mărginit însă întreaga activitate a «Asociațiunii» în despărțământul Cluj. Încercările regretatului profesor Gavril Precup de a pune în picioare comitetul și de a porni o activitate extensivă, nu a reușit. A împiedecat această reînviere și faptul, că două societăți culturale nou înființate au urmat timp îndelungat tratative de fuzionare ori colaborare cu «Astra», ținând pe vechii noștri membri în expectativă prudentă. Întâiu «Cele Trei Crișuri» doreă să se fixeze în Cluj, figurând ca o secție a «Astrei». După enunțarea programului său s'a retras însă la Oradea-Mare. Pe urmă a venit societatea «Cultura Poporului» cu inițiatorii ei dornici de muncă și propagandă, substituind așazicând «Astra» în orașul Cluj timp îndelungat. După ce și-a împlinit menirea de propagandă națională în timpuri grele, a cedat acum locul probatei noastre «Asociații».

După aceste premise a convocat în sfârșit părintele Ion Agârbiceanu adunarea de reorganizare a despărțământului Cluj, la 15 Ianuarie 1923.

Un număr foarte mare de intelectuali a răspuns la chemarea delegatului comitetului central. Un sentiment de mulțumire și bucurie se putea citi de pe fețele celor adunați, că a

sunat ora redeşteptării, că ne-am recules în sfârşit, că ne-am decis să reluăm firul tradiţional al muncii culturale neoficiale, consfinţit de atâtea jertfe, dar răsplătit de atâtea mulţumiri sufleteşti şi încununat de strălucita biruinţă a neamului românesc, manifestată în actul unirei.

S'a ales, prin aclamare, comitetul Dvoastră, având: ca preşedinte pe dl Marin Ştefănescu; vice-preşedinte N. Bogdan; secretar general Al. Borza; cassier A. Mandeal; controlori A. Ciortea şi I. Agârbiceanu; secretari S. Stanca şi P. S. Simu, membri E. Racoviţă, I. Matei, Al. Ciura, P. Roşca, E. Dăianu, O. Ghibu, S. Dragomir, I. Lupaş, I. Oţoiu, Dr. M. Botez, S. Tămaş, V. Pop, Gilău, I. Mihalca, Aghires.

Acest comitet în răstimpul scurt de 6 luni de zile, a căutat să se achite cât mai complect de îndatoririle ce şi-le-a luat

A ţinut pe lângă numeroase conveniri ale biuroului şi ale comisiilor speciale cinci şedinţe plenare, la care au asistat şi câţiva membri fondatori şi pe vieaţă. În aceste şedinţe s'au discutat apoi toate problemele culturale cari cad în sarcina «Astrei» între împrejurările actuale.

S'a alcătuit *programul acţiunii culturale la sate*, în cele 71 comune ale despărţământului nostru şi *programul cultural de realizat în Cluj*.

I. Înainte de a porni *acţiunea la sate*, a trebuit să ne informăm de starea culturală actuală a comunelor noastre, căutând să facem de o parte legătura cu activitatea din trecut a «Astrei», de altă parte ca să satisfacem nevoile culturale cele mai arzătoare ale prezentului. S'au trimis deci la frunţaşii tuturor comunelor ce se ţin de secţia noastră apeluri tipărite şi chestionare pe cărţi poştale de răspuns.

O altă serie de apeluri a fost adresată către instituţiile culturale, societăţi etc. din Cluj, cerând sprijin în acţiunea culturală. Zece societăţi şi instituţii s'au grăbit să promită ajutorul moral solicitat.

În sfârşit s'a făcut un apel prin jurnalele locale, cerându-se sprijinul moral şi material indispensabil pentru ducerea la bun sfârşit a gândurilor noastre bune.

S'a alcătuit un program amănunţit şi s'a compus lista conferenţiarilor număroşi cari s'au anunţat la biuro.

Prima adunare — şezătoare culturală s'a ţinut sub cele mai bune augurii în comuna frunţaşe Gilău, unde întreg satul în frunte cu intelectualii conduşi de parohul Dr. V. Pop, au ascultat cuvântările şi corurile frumoase. S'a reînfiinţat agentura «Astrei» şi s'a pus începutul unei biblioteci, cu 110 volume, donate de comitetul central din Sibiiu şi de comitetul nostru.

În scurt răstimp au urmat şezătorile populare şi înfiinţarea bibliotecilor populare în comunele: 1. Someş-sat, 2. Feneşul-

săsesc, 3. Apahida, 4. Someșul-rece, 5. Aghireș, 6. Feleac, 7. Baci, 8. Aiton și 9. Măcișașul-unguresc.

Au ținut cuvântări și prelegeri instructive domnii: Marin Ștefănescu, Dr. S. Tămaș, profes. d-na Demetrescu, O. Ghibu, A. Ciorte, P. Roșca, Al. Borza, Șt. Roșian, V. Lazar, I. Oțoiu, Ionel Precup, P. Simu, I. Nicoară, generalii Anastasiu și Petala, P. S. Sa Episcopul N. Ivan, protopopul Dăianu, medicii Dr. Botez și Dr. Gane.

Pretutindenii s'au înființat *biblioteci și agenturi* sub conducerea intelectualilor, cari prezentau mai multe garanții de statornicie și stăruință în munca culturală.

Poporul a ascultat pretutindenea cu sfințenie cuvântările misionarilor noștri; eră fericit că vede intelectuali români cari nu-i cer nimic, cari nu propovăduesc idei ce pot despărți oamenii, ci evanghelia curată a idealurilor culturale ce înfrățesc pe toți, îndreptându-le privirea către bunurile și frumusețile sufletului, către problemele mari ale românismului azi biruitor prin arme, mâne biruitor prin cultură, veșnic merit să stăpânească moșia-și străbună.

Proporții deosebit de mărețe a luat serbarea dela Feleac, unde s'a reînviat memoria unui mare fiu al comunei, profesorul Miclea, care a ajuns pe vremuri rector al Universității din Iași. S'a desvilit portretul acestui vrednic bărbat, s'a însemnat casa lui natală cu o placă comemorativă pe urma cuvântării profesorului Dr. Onisifor Ghibu, și unde s'a pus bază unui fond de Lei 2160 pentru ajutorarea copiilor săraci. La Aiton deasemenea s'a pus bază unui «Fond al meseriașilor români» din inițiativa dlui Roman, fost deputat, avocat în Constanța, care a contribuit cu suma de Lei 1000, iar dl general N. Petala cu Lei 500.

Delegații și conferențiarii comitetului din Cluj ai «Astrei» au fost însoțiți în expedițiile lor culturale de număroși intelectuali din Cluj, printre cari n'au lipsit nici reprezentanții glorioasei noastre armate, domnii generali Anastasiu și Petala.

Corul episcopiei ortodoxe, al studenților, al școlii normale de băieți și fete a contribuit mult la succesul desăvârșit al șezătorilor.

Problema grea a transportului delegaților și corurilor a fost delegată cu concursul primăriei Cluj, prefectura Cojocnei, prefectura poliției, direcția sanitară, direcția grădinii botanice și pretura Gilău.

Trebuie să constatăm însă și la acest loc, că greutatea transportului sunt cea mai serioasă piedecă în calea acțiunii noastre, constituind adesea o adevărată calamitate pentru înaintarea culturală.

II. Partea a doua a activității noastre s'a desfășurat în orașul Cluj.

În cursul iernii și a primăverii s'a urmat regulat cu conferențele inițiate de profesorul Marin Ștefănescu, prezidentul despărțământului. S'au ținut 22 conferențe din partea celor mai de seamă profesori ai universității noastre, tratând diverse subiecte, care de cari mai interesante și probleme de cultură fundamentale, cari au avut darul să adune în sala mare Nr. IV, a Universității un public pe cât de select, pe atât de dornic de lumină și orientări largi ce se desprindeau din conferențele ținute. Rând pe rând au expus câte o chestiune de mare interes d-nii Bogdan Duică, Marin Ștefănescu, Cassiu Maniu, Yves Auger, G. Oprescu, Dr. Botez, I. Agârbiceanu, D. Pompei, A. Lăpădatu, Fl. Șt. Goangă, V. I. Bărbat, Al. Borza, N. Bănescu, V. Bogrea, Dr. Mihail, Romul Boilă, Sextil Pușcariu, I. Ursu, Dr. Minea, V. Stanciu, C. Petran, I. Popescu, D. Theodorescu, = 23 conferențe, urmăriți cu viu interes de public, ce adesea nu mai aveă loc în cea mai încăpătoare sală a Universității.

O altă manifestare culturală a noastră în Cluj a fost reușitul festival, aranjat la ziua eroilor în Teatrul Național. O sală arhiplină a ascultat cuvântările dlor Marin Ștefănescu și Valer Pop, cântecele d-nei Lia Pop și a unei serii întregi de cântăreți și declamatori. Venit material de peste trei mii Lei a servit la acoperirea cheltuelilor avute cu înființarea bibliotecilor la sate.

De o desăvârșită însemnătate pentru viața culturală a Clujului în viitor este acțiunea pornită de comitetul D-voastră pentru ridicarea unui palat cultural, unei mărețe «Case Naționale», care să adăpostească nu numai «Asociațiunea» noastră, ci și toate celelalte societăți și asociații culturale din Cluj, cari tânjesc acum din cauza lipsei de local și a imposibilității, de a-și institui organe proprii pentru o bună organizare și administrare.

Acum ni se pare încă aproape numai ca un vis măreț o clădire pompoasă, în stil românesc, în centrul Clujului, unde își are biurourile și biblioteca despărțământul «Astrei», și mai târziu chiar comitetul central al «Asociațiunii», cu toate organele sale de conducere și administrare.

Alături se înșiră localurile mai mici sau mai mari închiriate de societățile culturale române și chiar minoritare; Sindicatul ziaristilor, Societatea Franco-, anglo- și ceho-română, reuniunile de femei, meseriași, comercianți, profesori, societăți de știință și artă, societăți sportive, vânătorești, casina română, etc. Pe lângă localurile proprii toate aceste societăți și corporațiuni pot folosi în anumită ordine localurile mari comune. O cassierie și serviciu de administrație comun poartă grija unei bune chiverniseli și gospodării. Săli potrivite cuprind muzee, biblioteci și pinacoteci, servind și pentru expoziții temporare. Săli de spectacole, dans și cinema se găsesc în această clădire, din care nu lipsesc un bun restaurant și buffet-uri.

Acest tablou, schițat mai întâiu de marele organizator, profesorul E. Racoviță, nu mai este acum din domeniul viselor ireale și nerealizabile. Pași mari și hotărâți s'au făcut spre înfăptuirea lui. Găsind comitetul D-voastră, că locul viran din dosul poștei este cel mai potrivit pentru clădirea palatului proiectat, — după ce terenele oferite cu multă bunăvoință de primărie s'au dovedit de necorăspunzătoare, — a făcut pașii necesari pentru obținerea lui dela proprietarul actual, Statul. Toți membrii guvernului au apreciat favorabil intențiile noastre; Ministerul de domenii a cedat locul despărțământului Cluj al «Astrei»; acum se fac formalitățile întabulării. Avem deci loc. Urmează clădirea palatului. Lucrările pregătitoare au fost încredințate unei comisiuni, care lucrează cu zor. Primul dar pentru fondul de zidire se datorește Ministerului Instrucțiunii publice, care a vărsat suma de Lei 50,000.— în casa despărțământului nostru. Bineînțeles că suma de câteva zeci de milioane, necesară o așteptăm în primul rând dela guvern. Vom organiza însă și noi o colectă largă, apelând și la prietenii noștri ca aceia dela asociația «Caselor Naționale», cari ne-au și promis tot sprijinul.

Apelăm însă în primul rând la sprijinul de jertfă și de acțiune a tuturor membrilor noștri, dela care atârnă înfăptuirea grabnică a casei proiectate.

«Asociația» mai are în Cluj o proprietate. Este grădina fundațiunii Petran, care în scurt timp va fi dată destinației.

Pentru ca să complectăm tabloul activității noastre în Cluj, trebuie să mai facem amintire de acțiunea pornită pentru înscrierea de noi membri. Această acțiune a fost încununată de frumos succes și avem nădejdea, că în curând nu se va mai găsi român în Cluj, și despărțământ, care să nu fie înregimentat în legiunile glorioase ale «Astrei», care trebuie să dea mare bătălie pentru biruința culturală a neamului nostru.

Numărul membrilor noi este de 625, și anume în Cluj: membri fondatori 8; membri pe viață 53; membri activi 38; membri ajutători 1. În agenturi: Membri pe viață 5; membri activi 500; membri ajutători 20.

Dela acești membri s'a încasat suma de Lei 18,771.41.

Bineînțeles, că taxele statutare, cari au fost ridicate de altfel nu de mult printr'o decizie a comitetului central, se pot întrebuiți numai în infimă parte pentru scopurile despărțământului.

Cerem sprijinul moral efectiv și activ al tuturor membrilor noștri, căci cece se lucrează la «Astra» pentru obște se face, pentru promovarea culturală a tuturor, a neamului întreg.

Adunarea generală s'a ținut la Cojocna, unde a avut loc și o frumoasă șezătoare.

Vineri, 29 Iunie st. n. c. s'a celebrat în Aula Universității aniversarea de 50 de ani dela moartea lui Andreiu Șaguna.

33. Cohalm (jud. Târnava-mare).

I. Numărul comunelor: 27.

II. Despre activitatea despărțământului pe anul 1922/23 nu a înțrat raport.

Dănilă Sasu, preot, director.

34. Copalnic-Mănăștur (jud. Solnoc-Dobâca).

I. Numărul comunelor: 20.

II. Numărul agenturilor: 13.

III. Numărul bibliotecilor: 13.

IV. Numărul membrilor: 9 membri fondatori; 12 membri pe viață; 56 membri activi și 518 ajutători în total deci 595 membri încassându-se suma de Lei 7,596 taxe.

V. Adunarea cercuală a despărțământului s'a ținut la 2 Iulie 1922. Cu această ocazie s'au înscris membri noi, s'a ales comitet nou, cu dl Nicolae Avram, protopop ca director. Tot atunci părintele Ioan Medan a ținut o conferență: despre «imbrățișarea meseriilor și comerțului».

VI. Pentru fiecare agentură nou înființată s'a trimis din centru câte-o bibliotecă populară, precum și calendare pentru membrii înșcriși.

VII. Pentru răspândirea culturii intelectualii de pe teritorul despărțământului s'au aranjat în 7 grupe pentru a ține conferențe în comune. În general, datorită vrednicilor conducători, dlui primpretor Al. Pop și a celorlalți intelectuali, acest tinăr despărțământ a desvoltat activitate laudabilă și în anul 1923.

Nicolae Avram protopop, director.

35. Crasna (jud. Sălaj).

I. Numărul comunelor: 33.

II. Despre reorganizarea și activitatea despărțământului nu s'a înaintat raport.

36. Dej (jud. Solnoc-Dobâca).

I. Numărul comunelor: 52.

II. Numărul agenturilor: 37, în comunele: 1. Bața; 2. Benediug; 3. Bogata-Română; 4. Cășeiu; 5. Cățcău; 6. Cetan; 7. Ciceu-Côrăbia; 8. Ciceu Giurgești; 9. Ciceu-Mihăești; 10. Codor; 11. Coplean; 12. Cremenea; 13. Curtuiușul Dejului; 14. Cuzdrioara; 15. Dej; 16. Gârbău; 17. Gichișul-de-jos; 18. Lelești; 19. Maia; 20. Mănăștur; 21. Mica; 22. Negrilești; 23. Nireș;

24. Ocna-Dejului; 25. Pinticul-român; 26. Reteag; 27. Rugăşeşti; 28. Sănmărghita; 29. Sălişca; 30. Suareş; 31. Suia; 32. Şomcutul-mic; 33. Unguraş; 34. Urişor; 35. Uriul-de-sus; 36. Vad; 37. Zăpârț.

III. Numărul bibliotecilor: 36, cu câte 50 vol. dăruite de comitetul central, afară de 8 comune, cu câte un plus de vol. dăruite de despărțământ, anume: 1. Bața cu 6; 2. Cuzdrioara cu 37; 3. Dejul cu 30; 4. Ciceu-Giurgești cu 20; 5. Ciceu-Mihăești cu 6; 6. Mănăstur cu 10; 7. Reteag și 8. Uriul-de-sus cu câte 6. Agentura din Curtuiuşul-Dejului n'are bibliotecă. Totalul cărților 1921, din cari 1800 dăruite de comitetul central, iar 121 dăruite de despărțământ.

În Dej mai există: Biblioteca Liceului, a Școalei medii de fete, a Casinei, a Bibliotecii școalei primare și a celor 2 biserici românești.

IV. În cele 37 comune, unde s'au înființat agenturi, delegații despărțământului au ținut cu acest prilej 37 prelegeri vorbind despre «Asociațiune», totdeodată în următoarele 15 comune: 26 prelegeri cu următoarele subiecte:

Dej: 1. Vieața și faptele lui Mihaiu Viteazul și 2. Originea poporului român, de V. Motogna, dir. desp.; 3. Foloasele învățătorei, de Dr. I. Șanta, prof.; 4. Plantele medicinale, de N. Șoneriu, prof.; 5. Războiul și credința, de I. Varna, prof.; 6. Școala și familia, de Dr. I. Șanta, prof.; 7. Din trecutul neamului, de E. Patachi, prof.; 8. Animale dispărute și 9. Despre paseri de N. Șoneriu, prof., cu schiopticonul liceului; în *Ocna-Dejului*: 10. Despre credință, de I. Varna, prof.; 11. Sfaturi practice, de O. Cărăgian, prof.; în *Cuzdrioara*: 12. Despre meserii, de N. Șoneriu, prof.; 13. Începutul neamului nostru, de V. Motogna, direct. desp.; în *Mihăești*: 14. Foloasele învățaturii, de Dr. I. Șanta, prof.; în *Suia*: 15. Despre scopurile «Asociațiunii», de O. Cărăgian; în *Maia*: 16. Foloasele învățaturii, de O. Cărăgian; în *Șomcut*: 17. Foloasele învățaturii, de O. Cărăgian; în *Giurgești*: 18. Învățături practice, de N. Șoneriu, prof.; în *Reteag*: 19. Ploi, vânturi, zăpadă etc. de D. Țiganetea, prof.; 20. Războiul de întregire a neamului, de R. Fischer, prof.; în *Cetan*: 21. Creșterea copiilor, de D-șoara Prunduș, institutoară; în *Sălișca*: 22. Învățături din războiul pentru întregirea neamului, de R. Fischer, prof.; în *Urişor*: 23. Despre știința de carte, de Dr. I. Șanta, prof.; în *Bârsău*: 24. Despre alcoolism, de I. Varna, prof.; în *Codor*: 25. Foloasele învățaturii, de Dr. I. Șanta, prof.; în *Gălgău*: 26. Puterea credinței, de I. Stănilă. Deci în total 63 prelegeri.

V. Conferențe și serate pentru intelectuali s'au ținut în Dej 13, anume:

1. Trecutul Românilor din Dej, de George Mânzat, preot, Matineu cu cântări, recitări și teatrul Florin și Florica; 2. Pa-

triotismul și cunoașterea trecutului, de V. Motogna, direct. lic. Dej, Matineu cu program artistic; 3. Răsboaiele lui Traian cu Dacii, de V. Motogna, direct. lic. Dej, Șezătoare cu program artistic; 4. Vechile cetăți românești (cu proiecțiuni), de Dr. Ioan Șanta, profesor, Șezătoare cu program artistic; 5. Avram Iancu, de Dr. I. Șanta, Serbare aniversară; 6. Poetul Vlăhuța și 7. Curente literare, de E. Patachi, Șezătoare; 8. Cutremurul de pământ și 9. Bumbacul și cafeaua, de Nicolae Șoneriu, profesor, Șezătoare cu proiecțiuni; 10. Despre radiu, de G. Popescu, prof. Șezătoare cu experiențe; 11. Razele X., de D. Țiganetea, prof. șezătoare cu experiențe; 12. Cultura și religia și 13. Rolul social al femeii, de I. Varna, profesor, Șezătoare.

VI. a) Despărțământul n'are schiopticon, dar folosește al liceului;

b) Ca rezultat al prelegerilor ținute la sate remarcăm, că s'au înființat mai multe cooperative sătești, țăranii își dau copiii în mai mare măsură la școală, asemenea au început să îmbrățișeze meseriile și negoțul.

VII. Numărul membrilor: fondatori 13, pe viață 24, activi 246 și ajutători 429, total 712.

VIII. Starea actuală a casei: Lei 729·18. La centru s'au trimis din taxele de membri 7425 Lei, iar din venitul petrecerei 500 Lei.

IX. Adunarea generală a despărțământului s'a ținut la 15 Iulie 1923 în comuna Cuzdrioara, fiind de față mulți intelectuali din Dej și popor din Cuzdrioara și comunele învecinate.

După deschiderea adunării, prin cuvântul președintelui, despre însemnătatea operei săvârșite de «Asociațiune» în trecut și despre problemele, pe cari e chemată să le rezolve în viitor, dl Dr. Liviu Micșa, senator, membru în comitetul cercual, comemorează figura măreață a mitropolitului Andreiu Șaguna, primului președinte al «Asociațiunii» noastre.

Pentru câștigarea de membri noi pe 1923 se hotărăște emiterea listelor de înscriere în toate comunele despărțământului.

La rândul propunerilor, membrul pe viață dl Dr. Gheorghe Ciupe, sub-prefectul județului, constată cu cea mai mare bucurie, că actualul comitet, ajutat de profesoreasa din Dej, a dezvoltat o activitate atât de bogată și frumoasă. Aduce elogiul și învățătorimii din Cuzdrioara, care a aranjat o serbare culturală cu ocaziunea adunării despărțământului și propune să se aducă mulțămintă protocolară comitetului și colaboratorilor săi, ceea ce adunarea primește cu unanimitate. După partea oficială urmează frumoasa serbare populară, aranjată de învățătorii din Cuzdrioara și Mănăștur cu elevii școalelor primare. S'au recitat poezii, s'au executat dialoguri și frumoase jocuri naționale.

La serbare și-a dat prețiosul său concurs și muzica regimentului 81 din Dej.

Activitatea desfășurată de acest despărțământ merită toată lauda și recunoștința tuturor oamenilor de bine. Prin această activitate bogată despărțământul Dej și-a asigurat un loc de frunte între cele mai active despărțăminte ale «Asociațiunii» și vrednicii lui conducători pot servi ca model întru răspândirea luminii și culturii în masele poporului.

37. Deva (jud. Hunedoara).

I. Numărul comunelor: 57.

II. Numărul agenților: 14.

III. Numărul bibliotecilor: 16.

IV. Adunarea generală a despărțământului Deva s'a ținut în comuna Bârsău la 13 August 1922. Fiind dl Dr. Ioan Dobre, dir. desp. bolnav de un timp mai îndelungat adunarea a fost prezidată de dl Dr. Iustin Pop, avocat, membru fondator al «Asociațiunii». S'au înscris 6 membri pe viață, 33 activi, 24 ajutători și s'au încasat taxe dela membrii vechi, trimițându-se cassei centrale suma de Lei 1452.— S'au distribuit cărți membrilor noi. S'a reorganizat despărțământul, alegându-se director dl Dr. Simeon Câmpean, avocat.

Cu această ocaziune dl Dr. Victor Jula a ținut o prelegere despre îngrijirea femeilor în timpul gravidității și desore îngrijirea copiilor. S'a aranjat și o expoziție de copii. Din suma de Lei 200, pusă la dispoziție de dl Dr. I. Pop s'au premiat 4 copii cu câte Lei 50. Corul meseriașilor din Deva a cântat mai multe cântări, iar elevii școlii din Bârsău au declamat și executat un trialog.

Comitetul despărțământului a aranjat la 21 Noemvrie 1922 o serbare comemorativă la 50 ani dela moartea eroului național Avram Iancu. Serbarea a reușit peste așteptări. Din venitul curat al serbării în sumă de Lei 3931·50 s'a înființat sub patronajul «Asociațiunii» fondul «Bustul Avram Iancu», pentru ridicarea unui bust în Deva. Domnii Dr. Iustin Pop și Dr. S. Câmpean, avocați, au ținut cu această ocazie frumoase cuvântări pentru preamărirea eroului.

Sub conducerea părintelui Nicolae Duma ca delegat al comitetului despărțământului Deva s'a constituit o agenție în comuna Vărmaga, înscriindu-se mai mulți membri activi și ajutători. În alte comune încă sunt agenții în curs de înființare.

Pentru pomenirea neuitatului președinte A. Bârseanu, direcțiunea Școlii Normale de băieți din Deva a aranjat în ziua Sf. Andrei un festival cu recitări și cântări din poeziile lui.

Acest despărțământ desvoltă activitate îmbucurătoare pentru luminarea poporului român din județul Hunedoarei.

V. Adunarea desp. din anul 1923 s'a ținut în Hărău la 5 August. În cursul anului s'au ținut 20 conferențe.

VI. Numărul membrilor: 7 fond., 33 pe vieață, 97 activi și 185 ajutători. *Dr. Simeon Câmpean*, avocat, director.

38. Diciosânmartin (jud. Târnava-mică).

I. Numărul comunelor: 59.

II. Numărul agenturilor: 41.

III. Numărul bibliotecilor: 42.

IV. Despre activitatea acestui despărțământ în anul 1922/23 nu s'a înaintat raport.

Simion Moldovan, protopop, director.

39. Dobra (jud. Hunedoara).

I. Numărul comunelor: 30.

II. Numărul agenturilor: 2.

III. Numărul bibliotecilor: 2.

IV. La cererea despărțământului s'au trimis 14 biblioteci populare pe seama agenturilor în înființare.

Iosif Morariu, protopop, director.

40. Făgăraș (jud. Făgăraș).

I. Numărul comunelor: 29.

II. Numărul agenturilor: 3 (în anul 1922) în Beclean, Dejani și Dridif. Altele s'au mai înființat în primăvara anului 1923.

III. Biblioteci de ale «Asociațiunii» avem în 27 de comune, toate primite dela Comitetul central. Cărțile din biblioteca dela Dejani au fost cetite în scurtă vreme și li s'au mai împrumutat cărți și din Biblioteca centrală a despărțământului. Cetitorii sunt în deosebi doritori de lectură istorică.

IV. Cursuri de analfabeți nu s'au ținut, pentru că numărul neștiutorilor de carte între tineri e disparent.

V. Conferențe împreunate cu coruri și declamări, s'au ținut în Făgăraș din partea corpului didactic în iarna anului 1922. Și anume:

Romul Ursu, prof.: «Fazele de dezvoltare ale istoriei poporului românesc»; *Dumitru Macoveiu, prof.*: «Structura corpului omenesc»; *Eftimie Pandrea, prof.*: «Din trecutul Făgărașului»; *Teodor Rânea, dir. șc. primare*: «Conlucrarea familiei și a școlii pentru buna creștere a copiilor»; *Profesor Eliescu, Brașov*: «Barbu Ștefănescu Delavrancea»; *Victor Florea, prof.*: «Religie și știință»; *Mihail Novacu, prof.*: «Despre curentul electric»; *Ermil Roșală, prof.*: «Aerul, gimnastica, jocurile și sportul ca mijloace pentru păstrarea sănătății»; *Dr. Ioan Lupu*,

medic: «Boli parazitare animalice»; *Valer Literat, prof.*: «Impresii de călătorie în Franța». Declamațiile și corurile au fost executate de elevii școlii primare și liceului cum și de elevele școlii de fete. În deosebi se menționează cu laudă străduințele prof. E. Roșală, care a dat cel mai mare număr de puncte de cor, cântate cu elevele școlii medii de fete din loc.

Au ținut prelegeri: *Prof. D. Macoveiu* despre: «Drepturile și datorințele cetățeanului» (în Beclean); *prof. V. Literat*: «Despre unitatea sufletească (în Dridif și Beclean), «Munca pentru cultivarea sufletului» (în Dejani), «Despre Spiru Haret» (în Beclean) și «Despre Avram Iancu» (în Făgăraș).

VI. Averele despărțământului Lei 1390'70.

VII. În 1923 desp. a dezvoltat o activitate foarte îmbucurătoare: prin prelegeri, conferințe, înființarea de agenturi și înscrierea a numeroși membri.

41. Geoagiu (jud. Hunedoara).

I. Numărul comunelor: 36.

II. Despărțământul a ținut adunarea cercuală în Geoagiu la 13 Februarie 1923. În această adunare s'a reconstituit comitetul cercual, reelegându-se de director dl Dr. Ioan Marghita, s'au înscris 13 membri pe viață, 58 membri activi și 18 membri ajutători. S'au trimis cassei centrale din taxe de membri Lei 563, rezultatul colectei pentru fondul «Andrieu Barseanu» Lei 645 și abonamentul la revista «Transilvania» pe anul 1923 Lei 50, în total suma de Lei 1258.

Dl Florian Sonea a ținut o instructivă conferință din domeniul agriculturii. Drept concluzie despărțământul roagă comitetul central, să intervină la forurile superioare competente pentru introducerea unor cursuri agronomice de 6—8 săptămâni pentru fiecare județ.

Despre înființarea agenturilor și plasarea bibliotecilor populare trimise din centru nu s'a raportat.

Dr. Ioan Marghita, avocat, director.

42. Gherla (jud. Solnoc-Dobâca).

I. Numărul comunelor: 62.

II. Numărul agenturilor: 17.

III. Numărul bibliotecilor: 17.

IV. Despărțământul a dezvoltat în trecutul apropiat o activitate foarte frumoasă pentru luminarea poporului din acele părți. În deosebi merită recunoștința noastră activitatea de propagandă culturală săvârșită de P. S. S. dl episcop al Gherlei Dr. Iuliu Hossu, cu ocaziunea vizitațiilor canonice, înființând și în acest an agenturi în mai multe zeci de comune și distribuind biblioteci populare.

V. Despre activitatea despărțământului dezvoltată în timpul din urmă nu ni s'a înaintat raport, decât din partea dlui cassier al despărțământului, care a trimis taxele încassate dela unii membri noi și comunicând că în comuna Sânmărtin s'a înființat o agentură.

Grigoriu Pop, canonic, director.

43. Giurgeu (jud. Ciuc).

I. Numărul comunelor: 9.

II. Numărul agenturilor: 2.

III. Numărul bibliotecilor: 2.

IV. Despre continuarea îmbucurătoarei activități a desp., începute în lunile prime ale anului 1922, până la data de față nu s'a înaintat raport.

Aurel I. Nicolescu, comerciant, director.

44. Gurghiu (jud. Murăș-Turda).

I. Numărul comunelor: 28.

II. Numărul bibliotecilor: 8.

III. Numărul agenturilor: 4.

Despărțământul Gurghiu, sub conducerea dlui Simeon Zehan, preot, ca director, a început să dezvolte activitate culturală îmbucurătoare în anul 1922. — S'au ținut prelegeri populare în patru comune. În Cașva: Despre «Asociațiune» și scopurile ei, de dir. desp. Simeon Zehan; Despre combaterea luxului și a beției, de Alex. Donescu; Despre stupărit, de Ioan Cotta. În Ibănești: Despre «Asociațiune» și scopurile ei, de dir. desp. Simeon Zehan; Despre morala creștină, de Alex. Donescu; Despre însemnătatea școlii, de Romul Cătărig; În Hodac: Despre «Asociațiune» și scopurile ei, de dir. desp. Simeon Zehan; Despre școală și însemnătatea ei, de R. Cătărig; Despre combaterea luxului și beției, de Alex. Donescu; Despre meserii, de Ioan Batea. În Gurghiu a cetit dir. desp. unele crâmpie mai însemnate din istoricul Cetății Gurghiului.

Cu ocaziunea ținerii prelegerilor s'au înscris mai mulți membri și s'au constituit agenturi în numitele comune. — S'a compus și un plan de activitate pentru viitor. Totodată s'a cerut desfacerea despărțământului în două despărțăminte.

Simeon Zehan, preot, director.

45. Hălmagiu (jud. Arad).

I. Numărul comunelor: 33.

II. Numărul bibliotecilor: 4.

III. Dl *Cornel Lazar*, protopop și vechiu director al acestui despărțământ a fost rugat încă în Iulie 1921 să reorganizeze

despărțământul. Nu a prezentat însă raport nici despre reorganizarea, nici despre activitatea acestui despărțământ.

46. Hațeg (jud. Hunedoara).

- I. Numărul comunelor: 105.
- II. Numărul agenturilor: 4.
- III. Numărul bibliotecilor: 14.

Despre adunarea despărțământului anunțată pe ziua de 13 August 1922, despre plasarea celor 50 biblioteci populare trimise din centru pentru agenturile «Asociațiunei» ce urmau a se înființa în diferite comune, despre desfacerea acestui vast despărțământ în 3 părți; desp. Hațeg, Pui și Valea Streiului și în general despre activitatea dezvoltată de acest vechiu despărțământ pe anul 1922/23 nu am primit raport.

Dr. Cornel Popescu, protopop, director.

47. Huedin (jud. Cojocna).

- I. Numărul comunelor: 42.
- II. Numărul agenturilor: 8.
- III. Numărul bibliotecilor: 8, în următoarele comune cu agenturi și provăzute cu câte 78 cărți: 1. Mănăsturul-unguresc. 2. Călata-mare. 3. Beliș. 4. Morlaca. 5. Săcuiu. 6. Sebeșul-mare. 7. Ciucea. 8. Butene. Desp. are și o bibliotecă centrală în Huedin cu peste 200 volume. Poporul a început să cetească și a se interesa de cărți.

IV. Cursuri de analfabeți nu s'au ținut din lipsa de învățători, iar preoții au fost siliți să provadă învățământul primar.

V. A) Prelegeri pentru popor s'au ținut în următoarele locuri:

1. Mănăsturul-unguresc: Prelegători: Teodor Toader, preot: Despre creșterea copiilor; Aurel Muntean: Despre calea spre D-zeu și Traian Sava, preot: Despre exemplele bune;

2. Sebeșul-mare: Aurel Muntean: Despre Gheorghe Lazăr;

3. Mănăsturul-romănesc: Victor Giurgiuca: Despre îndreptarea moravurilor. Alte prelegeri: Despre iubirea lui D-zeu și a deaproapelui;

4. Ciucea: Aurel Muntean: Despre Băncile populare. S'a înființat bancă populară;

5. Săcuiu: Aurel Muntean: Despre învățătură și despre cooperative;

6. Dânc: Vasile Ferghete, preot: Despre însemnătatea serbărilor naționale;

7. Nadișul-român: Dumitru Păltinean: Despre îndreptarea moravurilor din popor;

8. Finciu: Aurel Muntean: Despre importanța învățaturii la poporul nostru românesc.

B) Conferențe pentru intelectuali s'au ținut în Huedin la 22 Aprilie, în localul Casei române. Conferențieri: Dr. Vasile Pașca, medic: Despre vaccinare și Aurel Muntean: Despre vieața și opera lui Mihail Eminescu, cu care ocaziune s'a făcut o colectă de 200 Lei pentru monumentul lui M. Eminescu, ce voește să ridice «România Jună» în Cluj. Bani s'au trimis la «Patria» Cluj.

VI. Pentru augmentarea fondului «Andrei Bârseanu» încă s'a făcut colectă care s'a trimis la centru prin secretarul desp. dl Traian Potra din Huedin, iar la 28 Iunie pe calea oficiului presb. s'au mai trimis Lei 102.—

VII. Cooperativele înființate de despărțământ prosperează foarte bine, mai ales cooperativa «Sebeșana» din Sebeșul-mare, «Bologana» din Bologa și «Călățana» din Călata-mare, au progresat bine; cele dintâi au încheiat bilanțul cu un profit net de peste 50,000.— Lei.

VIII. Comitetul despărțământului a ținut 2 ședințe, în cari s'a discutat chestia câștigării de terenuri potrivite pentru «Casele Naționale» și ținerea de prelegeri populare și conferențe pentru intelectuali.

IX. La «Sânziene» în 7 Iulie n. a. c. s'a ținut o mare serbare națională la «Fântânele» după un bogat program publicat în ziare.

O frumoasă adunare a ținut desp. în Huedin, la 5 August a. c., cu concursul Ministerului Cultelor și Artelor.

X. Desp. are: 3 membri fondatori, 52 membri pe vieață, 32 membri activi și 24 membri ajutători, total 111.

Aurel Muntean, protopresbiter, director.

48. Hunedoara (jud. Hunedoara).

I. Numărul comunelor: 50.

II. Membri: fondatori ai Casei naționale 1; fondatori ai «Asociațiunii» 8; pe vieață 19; activi 336; ajutători 301.

III. *Agenturi comunale*: 21, în comunele de sub punct 4 ce urmează.

IV. *Biblioteci populare*: ale «Asociațiunii» în 22 comune: Hunedoara cu 72 vol., Ghelari 61 vol., Nădăștia-inferioară 52 vol., Sâncraiu 52 vol., Nădăștia-superioară 40 vol., Cerișor 52 vol., Alun 40 vol., Vadu-Dobrii 40 vol., Batiz 52 vol., Călanul-mic 40 vol., Cerbăl 40 vol., Cinciș 40 vol., Josani 40 vol., Peștișul-mic 40 vol., Mănierău 40 vol., Răcăștia 40 vol., Nandru 40 vol., Peștișul-mare 40 vol., Buitur 40 vol., Teliuc 40 vol., Zlaști 40 vol. și Govășdia 40 vol. Se utilizează cu interes crescând mai ales iarna.

V. *Muzeul regional*: 28 piese.

VI. *Prelegeri populare* s'au ținut 20 în 8 comune și anume: La 19 Martie 1922 în comuna Zlaști: 1. «Despre necesitatea școlii» de Teodor Popa, directorul școlii medii. 2. «Originea neamului românesc» de O. Teodoru profesor. 3. «Chestiuni de igienă» (boalele) de Dr. Vasile Hâncu, medic. 4. «Educația națională» de protopop A. Ludu. 5. «Coruri și recitări» de școala medie din Hunedoara. La 26 Martie 1922 în Teliuc: 1. «Educația morală» de A. Ludu. 2. «Originea Românilor» de O. Teodoru. 3. «Coruri și recitări» de școala medie. La 5 Iunie 1922 în Ghelar: 1. «Limba, portul și cultura românească» de A. Ludu. Piesa «La șezătoare», icoană din popor de T. Brediceanu, predată de corul Reuniunii femeilor române din Hunedoara, cu concursul orchestrei uzinelor de fier. 3. «Coruri și jocuri naționale». La această reprezentatie culturală a participat poporul în număr mare din toate comunele dimprejur. La 27 August 1922 în Batiz: 1. «Educația morală» de A. Ludu. 2. «Alcoolismul» de Dr. Vasile Hâncu, medic. 3. «Originea Românilor» de Teodor Popa, directorul școlii civile. La 27 August în Sâncrai: 1. «Educația patriotică» de A. Ludu. 2. «Apostolii culturii românești» de Dr. V. Hâncu. 3. «Stupăritul» de Vasile Greavu. La 10 Septembrie 1922 în Nădăștia-inferioară: 1. «Cultura sufletească» de A. Ludu. 2. «Boalele, igiena corpului» de Dr. V. Hâncu. 3. «Testamentele» de Dr. Gh. Dănilă, notar public, oferindu-și sfaturile gratuite în orice zi pentru popor. La 31 Iulie 1922 în Nădăștia superioară: 1. «Credința națională» de A. Ludu. 2. «Insemnătatea învățaturii» de George Rain. La 24 Septembrie 1922 în Călan: 1. «Rostul «Asociațiunii» și despre Andreiu Bârseanu», de A. Ludu. 2. «Cântece naționale» de Ioan Brâncoveanu. 3. «Eroul național Avram Iancu» de Teodor Popa. 4. «Arii naționale» la vioară, de A. Constantinescu. 5. Piesa «Cinel-Cinel». 6. «Țiganul la târg de vite» și 7. «Călușerul», predate de tinerimea adultă din Batiz. Popor la vr'o 2000, din toate satele (6) din jur.

VII. *Conferențe și serate muzicale culturale* în Hunedoara s'au ținut 5 și anume: La 1 Aprilie 1922: «Refacerea morală prin educația sufletească», de protopopul A. Ludu. Coruri și recitări de școala medie. La 1 Decembrie 1922: 1. «Pagini de aur din trecutul neamului românesc», de A. Ludu. 2. «Codrule codruțule» și «La noi sunt codri verzi de brad», solo de voce și pian, de d-na Hortensia Ludu. 3. Coruri naționale și recitări patriotice de școala medie. 4. «La Alba-Iulia», recitare. 5. Doine, de I. Brâncoveanu. 6. «Imnul întregirii», de Marculescu, recitat de d-na Zoe Constantinescu. La 13 Decembrie 1922: 1. «Despre cei 3 mari Andrei ai neamului» (Șaguna, Murășan și Bârseanu), de A. Ludu. 2. «Imnul lui Șaguna», «Deșteaptă-te Române», «Pe-al nostru steag e scris unire», coruri de școala medie. 3. «Sonată», de Beethoven, pian de d-șoara Elisabeta Onciu. 4.

«Arii populare», vioară cu acompaniare de pian, de A. și Zoe Constantinescu. La 19 Decembrie 1922: «Despre caritate», de A. Ludu. Coruri și recitări de școalele medii și primare. Ajustarea orfanilor de războiu și elevilor săraci de către Reuniunea femeilor române și filiala Societății ocrotirea orfanilor din războiu. La 31 Decembrie 1922: 1. Documente despre «Familia Corvinilor» din analele Academiei Române, de Dr. Em. Elefterescu. 2. «Urare de Anul Nou», de Dr. Vas. Hâncu. 3. «Potpourri naționale», de muzica uzinelor.

VIII. *Casa Națională*: 5, în Hunedoara (casina română), Ghelar, Govășdia, Nădăștia-inferioară și Peștișul-mare.

IX. *Averea despărțământului* la 31 Decembrie 1922: Lei 3670.35.

X. *Adunarea despărțământului* s'a ținut în comuna Crișeni (Calan) la 24 Septembrie 1922. A. Ludu, director.

49. Iara-de-jos (mai înainte Indol — jud. Turda-Arieș).

I. Numărul comunelor: 29.

II. Numărul agenturilor: 1.

III. Numărul bibliotecilor: 3.

IV. Raportul despre activitatea despărțământului în anul 1922 nu ni s'a trimis.

Iuliu Cadar, pretor, director.

50. Ibașfalău (jud. Târnava-mică).

I. Numărul comunelor: 37.

II. Numărul agenturilor: 9.

III. Numărul bibliotecilor: 9.

IV. Despărțământul a încasat taxe dela membri; despre activitatea sa în genere nu a înaintat raport pentru anul 1922/23. La adunarea generală din Noembrie 1922 despărțământul a fost reprezentat prin directorul său, dl Dr. Ilarie Holom, împreună cu alți 9 membri ai «Asociațiunii».

V. Despărțământului i s'au trimis 20 biblioteci populare pentru a le plasa în agenturi.

51. Ileanda-mare (jud. Solnoc-Dobâca).

Acest despărțământ s'a înființat în adunarea convocată de delegatul comitetului central dl Victor Motogna, dir. liceului «Andrei Mureșianu» din Dej, și ținută în Ileanda-mare la 15 Iunie 1923. Despărțământul constă din comunele aparținătoare plasei Ileanda-mare, în număr de 52.

Director al despărțământului a fost ales dl *Valer Cosma*, preot în Ileanda-mare. S'a ales totodată și comitetul despărțământului.

52. Iliă-Murășană (jud. Hunedoara).

- I. Numărul comunelor: 46.
- II. Numărul agenturilor: 26.
- III. Numărul bibliotecilor: 26.
- IV. Case culturale sunt: 4.
- V. Cooperative sunt: 3.
- VI. Adunarea despărțământului, cu rezultate frumoase s'a ținut în 2 August 1922 în comuna Zam, despre care s'a raportat în anul 1922.

Constantin Moldovan, protopop, director.

53. Jibou (jud. Selagiu).

- I. Numărul comunelor: 37.
- II. Numărul agenturilor: 3, una mai veche în Chechiș, care stagnează, iar două, înființate în cursul anului, în Someș-Odorhei și în Gâlgău, cari desvoaltă o activitate culturală de toată lauda.
- III. Numărul bibliotecilor: 3, biblioteca propriu zisă a despărțământului cu 246 cărți, apoi biblioteca agenturii «Gâlgău» cu 120 cărți și cea din Chechiș, al căreia număr de cărți nu a fost arătat din partea agenturei.
- IV. Dl Ioan Cioban, învățător, a ținut curs de analfabeți în comuna Gâlgău.
- V. Cooperative de desfacere în comun și valorizare s'au înființat, prin conlucrarea desp., în Gâlgău și Creaca.
- VI. În comuna *Gâlgău* s'a înființat cu conlucrarea desp. un cămin cultural, care prin contribuțiile benevole ale sătenilor și la stăruința preotului și învățătorului este provăzută cu masă, scaune, dulap pentru cărți și abonează 7 foi cari sunt la dispoziția sătenilor.
- VII. Numărul membrilor: 3 fondatori, 6 pe vieață, 38 activi, și 22 ajutători.
- VIII. Averele desp. la finea anului 1922 a fost Lei 289'31.
- IX. Desp. vechiu al Jiboului s'a desfăcut în două despărțăminte, unul al Jiboului și altul al Zălăului. Cel dintâiu compus din 37 comune, iar al doilea din 49 comune.

Laurențiu Bran, preot, director.

54. Jiu (jud. Hunedoara).

- I. Numărul comunelor: 14.
- II. În anul 1922 despărțământul a avut 13 membri fondatori, 22 membri pe vieață și 54 membri activi în total 89.
- III. A avut o singură agentură în comuna Vulcan.
- IV. Despărțământul a avut 2 biblioteci populare: una de 150 volume în Petroșeni și alta în Vulcan.

V. Cursuri de analfați s'au ținut de către membrii despărțământului I. Albu și David Al, retribuți fiind de societatea «Petroșani», în comunele Petroșani și Vulcan.

VI. În cursul anului 1922 despărțământul a ținut 3 prelegeri populare, împreună cu recitări și concert. Astfel în 10 Decembrie a vorbit dl institutor I. Zepa «Despre educația în familie», în 17 Decembrie dl primpretor Dr. G. Drăgan «Despre rostul administrației» și în 31 Decembrie dl profesor Dr. E. Ciurchescu, având ca subiect «Din lumea stelelor». Fiecare prelegere a fost împreună cu recitări și coruri. La reușita acestor serate au contribuit: liceul de stat din Petroșeni, școlile primare din Petroșeni, cari au dat recitări și corurile, iar societatea «Petroșani» a dat orchestra. Prelegerile au fost ascultate de muncitori, asistând la fiecare 400 muncitori.

VII. Averele despărțământului în anul 1922 a fost 4108 Lei.

VIII. Adunarea desp. s'a ținut în Petroșeni la 12 Noiembrie 1922 cu rezultate laudabile. Ing. *Iosif Iancu*, director.

55. Lipova (jud. Timiș).

I. Numărul comunelor: 25.

II. Dl *Aurel Cioban*, avocat în Lipova, nu a prezentat nici în acest an raport despre activitatea despărțământului.

56. Lăpușul-unguresc (jud. Solnoc-Dobâca).

I. Numărul comunelor: 27.

II. Numărul agenților: 16.

III. Numărul bibliotecilor: 14.

IV. Membri înscriși pe anul 1923: a) pe viață 1; b) activi: 33; c) ajutători: 456. În comunele unde s'au înscris membri s'au organizat și agenți, dintre cari unele funcționează cu râvnă.

Agenturi sunt în: Boereni, Rohia, Poiana-porcului, Borcut, Suciul-de-jos, Suciul-de-sus, Groși, Larga, Lăpușul-român, Dobric, Costeni, Libotin, Văleni, Vima-mică, Inău, Mașca. Îndeosebi lucră agenții din Suciul-de-jos, care are 6 ziare abonate, cea din Rohia cu 3 ziare, din Borcut cu 3 ziare și cea din Poiana-porcului cu 3 ziare.

V. *Biblioteci* sunt în: Boereni, Rohia, Poiana, Borcut, Suciul-de-jos, Suciul-de-sus, Groși, Larga, Lăpușul-român, Dobric, Costeni, Libotin, Lăpușul-unguresc. Numărul cărților din fiecare bibliotecă e de 48—50, donate dela centru. Întreg despărțământul are 620—630 volume. Despre numărul cetitorilor nu avem date sigure.

Cooperative sunt 3: Lăpușul-unguresc, Rohia și Suciul-de-sus, cari funcționează regulat.

VI. *Case Naționale* sunt: una în Rohia, edificată prin zelul parohului Nicolae German, iar în Suciul-de-jos Casă culturală, aranjată în edificiul școlii.

VII. *Prelegeri* s'au ținut la adunarea generală din 2 August 1922, de Zaharie Man: Cuvânt de deschidere, dezvoltând textul: «Și nu omul individual, ci munca întregii societăți creiază cultura»; «Să muncim pentru luminarea poporului», conferință de Alexandru Manu, preot-prof. și «Armonia în viață», de Const. Manu, dir. școlar. Cu această ocaziune s'a aranjat o petrecere, a cărei venit a fost destinat pentru despărțământ, însă s'a ajutat din acest venit un țăran inundat: Nicolae Stoian din Mașca.

În 5 Dec. 1922 s'a aranjat o reprezentație teatrală cu cor, declamări, executate de elevii școlii medii, comemorându-se centenarul morții regelui munților Avram Iancu. Protopopul Zaharie Man a vorbit despre cultul eroilor gândirii și a faptelor. Dl. Dr. Ioan Petruț, avocat, a ținut o conferință despre faptele și viața lui Avram Iancu. Elevii școlii medii au predat două monoloage și o piesă teatrală.

În 5 August 1923 s'a ținut adunarea generală a despărțământului cu o ședință festivă în amintirea morții mitropolitului Andreiu Șaguna, după un program bogat și select.

S'au ținut prelegeri populare în comunele: Suciul-de-jos, Suciul-de-sus, Groși, Larga, Lăpușul-român, Borcut, Văleni, Rohia, Boereni, Poiana-porcului, Dobriținaș și Stoiceni. Amintesc, că în unele comune ne-am unit cu «Asociația preoților A. Șaguna», fiindcă suntem tot aceiași membri și la una și la alta.

Conferențieri au fost următorii și au vorbit: 1. Z. Man: Despre «Asociațiune» și însemnătatea ei pentru neam. Numai îmbrățișând Românul industria, meseriile și comerțul va deveni adevărat stăpân pe țara lui. Sfaturi și îndemnuri pentru buna creștere a copiilor în familie. 2. Alexandru Manu, preot-prof.: Datorința părinților de a-și purta copiii la școală. Din păcatele noastre: beția, pizma, mândria, jurământul strâmb, înjurăturile, concubinajul. Supunerea și respectul față de legile țării. Să nu ne umilim în fața străinilor. 3. Constantin Manu, inv.-dir.: Datini bune și datini rele. 4. Dr. Grigore Manu, medic: Primul ajutor medical. Boalele venerice. 5. Nicolae Cristea, învățător: Despre meserii, industrie și comerț. 6. Procopiu Cotuș, inv.: Rolul școlii în viața noastră. 7. Vasile Latiș, inv.: Despre curățenie. Conferențierii s'au deplasat în două grupe. Pentru conferențieri dl. prim-pretor I. Bărbos a pus la dispoziție trăsuri gratuite din fiecare comună.

Averea despărțământului e de Lei 2,921.—.

Zaharie Manu, protopop, director.

57. Lugoj (jud. Caraș-Severin).

I. Numărul comunelor: 111.

II. Numărul agenturilor: 2.

III. Numărul bibliotecilor: 12.

IV. Desp. nu a fost reorganizat nici în anul trecut, deși reorganizarea lui a devenit așa de necesară, mai ales prin împrejurarea, că el se compune din comunele a 5 plase, fiecare din ele având nevoie de câte un desp. aparte. Avem însă nădejdea, că dl Dr. Gheorghe Popovici, protopresbiter, dir. desp., va satisface, printre multele d-sale îndatoriri, cât mai îngrabă posibil, și acestei arzătoare chestiuni de organizare culturală.

Dlui Grecu, secretarul «Reuniunii economice a jud. Caraș-Severin», care în numele acestei reuniuni ne-a cerut 14 biblioteci populare pentru a le plasa în sate, i s'a dat acest număr de biblioteci, având să le distribue cu ocazia expozițiilor ce Reuniunea aranjază, luând în fiecare caz contact cu despărțămintele, resp. agenturile «Asociațiunii», pentru o colaborare mai strânsă între societatea noastră și între numita reuniune.

58. Mărghita (jud. Bihor).

I. Numărul comunelor: 43.

II. Numărul agenturilor: 8.

III. Numărul bibliotecilor: 8.

IV. În urma retragerii dlui Dr. Iuliu Chiș, avocat, dela conducerea despărțământului a fost ales, în această calitate dl Vasile Bianu, primarul Mărghitei.

În 15 Iulie 1923, Ministerul Cultelor și Artelor, în înțelegere cu «Asociațiunea» a aranjat o manifestațiune culturală în Mărghita, Ministerul fiind reprezentat prin dl Dr. Zenovie Păclișanu, director general al Ministerului Cultelor și de câțiva artiști.

59. Mediaș (jud. Târnava-mare).

I. Numărul comunelor: 28.

II. Numărul agenturilor: 3.

III. Dl director al desp., Dr. *Eugen Sânpetrea*n, judecător, a stăruit pentru înscrierea unui număr însemnat de membri, de toate categoriile, dela cari ni-a transpus taxele încassate. Desp., i s'a trimis 300 ex., cărți pentru facerea unei propagande cât mai intensive în cadrele instituției noastre.

60. Mercurea (jud. Sibiu).

I. Numărul comunelor: 24.

II. Numărul agenturilor: 4.

III. Numărul bibliotecilor: 9.

IV. Desp. și-a ținut adunarea cercuală în comuna Apolduț-de-jos la 19 Octomvrie 1922. Directorul, dl *Avram S. Pecurariu* a vorbit: Despre «Asociațiune»; Ilie Beu: Explicarea legii agrare; Ioan Popa: Prelegere din stupărit; Dr. Dumitru Nicolae: Prelegere din igienă. S'au înscris membri noi și s'au încasat taxele dela membrii vechi. S'a reconstituit desp. realegându-se comitetul cel vechiu în frunte cu dl protopresbiter A. P. Pecurariu.

61. Mercurea-Ciuc (jud. Ciuc).

I. Desp. a fost înființat în 5 Iunie 1922 și constă din toate comunele județului Ciuc, afară de 8 comune, cari formează desp. Giurgeu al «Asociațiunii».

II. Despărțământul a avut în 1922 următorii 42 membri: 1 fondator, 17 pe vieață și 24 membri activi, cari toți și-au achitat taxele, dintre cari s'a trimis centrului suma de Lei 3,920 ce i se cuvine din taxe, rămânând pe seama despărțământului suma de Lei 120.—.

III. Agenturi nu s'au putut înființa în cursul anului 1922, însă sunt pe cale de înființare.

IV. Pe teritoriul desp. există o singură bibliotecă a «Asociațiunii»: în Orașul Mercurea-Ciuc, la sediul despărțământului și care se compune din 100 cărți.

Din cauză că desp. nu a dispus până în prezent de un dulap pentru bibliotecă, în care să se poată aranja cărțile, în cursul anului 1922 nu au prea fost consultate.

V. Cursuri de analfabeți nu s'au ținut.

VI. Prelegeri s'au ținut:

1. La 5 Iunie 1922: Despre «Drepturile și datorițele poporului român în noua situație», ținută în comuna Livezi de dl I. Vlad, preot.

2. La 5 Iunie 1922: «Despre procese», ținută în comuna Livezi de dl Nicolae Lateșiu, sub-revizor școlar.

3. La 16 Iulie 1922: Despre «Drepturile și obligămintele cetățenești», ținută în comuna Voșlobeni de dl Dr. I. Lupaș, profesor universitar.

4. La 16 Iulie 1922: Despre «Foloasele învățaturii», ținută în comuna Voșlobeni de dl I. Vlad, preot.

5. La 12 August 1922 despărțământul a aranjat o *producțiune teatrală-corală*, cu un program bogat și bine ales, având o reușită morală și materială peste așteptare în acest centru săcuiesc cu o mână de Români.

S'a jucat: *comedia* «Cinel-Cinel» de V. Alecsandri; dialogurile: «Locotenentul și țiganul» și «Nu plânge Dăniluț». S'a cântat de *corul despărțământului*: «Serenada» de Marschner; «Cântarea» de Mezetti, «Voiajul în China» de Bazin și «Marșul.

Călărașilor» de T. Popovici; s'a declamat și s'au executat jocuri naționale în costume naționale românești.

VI. Averea despărțământului:

S'a încassat din taxele membrilor pe 1922 suma de Lei 120.—
 Venit curat dela producțiunea din 12 August 1922
 suma de „ 6,715·90
 Dobândă după banii depuși la Banca «Harghita»
 din loc suma de „ 223·34
 Total . . . Lei 7,059·24

Minus cheltuelile:

Pt. un dulap de bibliotecă . . . Lei 1,500.—
 „ o ștampilă a despărțământului . „ 65.—
 „ hârtie de note și cărți de teatru . „ 78·50 = Lei 1,643·50

Total averea în bani, în 20 Iunie 1923 . . . Lei 5,415·74

VII. Pentru înființarea unei Case Naționale în sediul despărțământului, s'a înaintat cerere la Comisia agrară din orașul Mercurea-Ciuc încă la 20 Iulie 1922 pentru darea unui lot de casă pe seama despărțământului.

VIII. În 16 Martie 1923 a încetat din viață dl Adrian Roșian, secretarul literar al desp., în care despărțământul își pusese mari nădejdi. *Nicolae Comaniciu*, revizor școl., director.

62. Mociu (jud. Cojocna).

I. Numărul comunelor: 28.

II. Numărul agenturilor: 5.

III. Numărul bibliotecilor: 6.

IV. Despărțământul s'a reorganizat în anul 1921, când s'a desfăcut în două: în despărțământul Mociului și despărțământul Sârmașului-mare. În anul 1922/23 directorul despărțământului a încassat taxe dela membri și le-a înaintat cassei centrale.

Simion Ciuca, protopop, director.

63. Murăș-Ludoș (jud. Alba-de-jos).

I. Numărul comunelor: 28.

II. Numărul agenturilor: 9.

III. Numărul bibliotecilor: 14.

IV. Despărțământul s'a reorganizat în anul 1921. Adu-narea despărțământului din anul 1922 s'a ținut în Murăș-Ludoș, la 29 August. Directorul a vorbit: «Despre scopurile și nizu-ințele «Asociațiunii» și a parentat pe fostul președinte al instituțiunii noastre A. Bârseanu. S'au ținut 5 conferențe: din partea directorului 3, iar din partea d-lor I. Bosdoc, profesor și Iuliu Căpălnean, preot, câte una. S'au înscris membri noi și s'au încassat taxele dela membrii vechi. S'a reales director al des-

părtământului vechiul director și comitetul cercual, s'au trimis reprezentanții la adunarea generală a «Asociațiunii» și s'au luat dispoziții pentru a se obține teren pe seama Caselor Naționale, ce ar fi să se înființeze în comune.

Adunarea despărtământului din anul 1923 s'a ținut în 5 August 1923. Cu această ocazie s'a înscris un număr frumos de membri. Din raportul comitetului cercual rezultă că în acest an s'au ținut următoarele conferențe, anume: în Chimitelnic, Enea Pop Bota, protopop: «Isvoare noi de bunăstare»; în Cheța-de-Murăș, Ioan Vulcuțiu, director școlar: «Importanța școlii»; în Bogata-de-Murăș, Ioan Vulcuțiu, director școlar: «Credința la strămoșii noștri romani și daci»; în Zau, Ioan Vulcuțiu, director școlar: «Despre măiestrii» și Ionel Oltean, student în drept: «Poesia poporană»; în Gheja, Enea Pop Bota, protopop în Ludoșul-de-Murăș: «Insemnătatea negoțului și măiestriilor în România Mare» și I. Constantinescu, profesor la școala cooperatistă din Ludoș: «Băncile populare și societățile cooperatiste»; în Ludoș, Ioan Modrigan, preot în Gheja: «Gheorghe Lazăr».

În Cheța, Bogata și Zau conferențele au fost însoțite de cântări, executate de corul școlii medii de băieți din Ludoșul-de-Murăș.

Enea Pop Bota, protopop, director.

64. Murăș-Oșorheiu (jud. Murăș-Turda).

Acest despărtământ, reorganizat îndată după războiu, a dezvoltat câțva timp o activitate exemplară. În adunarea din 18 Aprilie 1922 a fost ales nou director al despărtământului dl *Ioan Cheri*, director de liceu. Dl A. Filimon a ținut cu această ocazie o conferență: despre însemnătatea arheologică a județului Murăș-Turda. S'au înscris membri și s'au încasat taxe dela ei.

Raport despre o altă activitate a despărtământului nu a intrat.

65. Murăș-Uioara (jud. Alba-de-jos).

I. Numărul comunelor: 29.

II. Numărul agenților: 6.

III. Numărul bibliotecilor: 6.

După ce dl director Emil Pop, protopop, s'a retras dela conducerea desp., comitetul a încredințat cu reorganizarea acestuia pe dl Ioan Modrigan, preot și profesor în Gheja. Pentru agentura din Murăș-Uioara, înființată în legătură cu Reuniunea meseriașilor și comercianților români din localitate, s'a trimis o bibliotecă populară.

66. Năsăud (jud. Bistrița-Năsăud).

I. Numărul comunelor: 34.

II. Numărul agențiilor: 33.

III. Numărul bibliotecilor: 34.

IV. Desp. a ținut ultima adunare cercuală în comuna Mocod, la 18 Ianuarie 1923 și totatunci și o adunare de comitet. Directorul a vorbit despre «Asociațiune», iar dl Dr. Alexandru Ciple: despre vieța primilor creștini. S'a reconstituit comitetul desp. realegându-se director dl Ioan Păcurariu. S'au aprobat socotelile și bugetul desp. și s'a constituit agentura din Mocod. Se constată că acest despărțământ se numără între despărțăminte, cari au mai mulți *membri* fondatori și pe vieță. Membri fondatori la Casa Națională centrală are 4; iar pentru ridicarea unei Case Naționale în Năsăud banca «Mercur» din acel oraș a donat suma de Lei 100,000—

Agenturi are desp. în fiecare comună de pe teritoriul său, cu excepția Cărlibabei.

Biblioteci ambulante are 2, iar începuturi de biblioteci în toate comunele; ele însă reclamă sporire.

Din cauza greutăților de comunicație și mai cu seamă a inundației năpraznice venite asupra comunei Năsăud, intelectualii de acolo, trebuind să sprijinească acțiunea de ajutorare a celor loviți de nenorocire, n'au putut să țină prelegeri populare.

Înainte de catastrofă însă, predincioși tradițiilor, profesorii dela Liceul «Gheorghe Coșbuc», membri ai «Asociațiunii», au ținut conferențe pentru intelectuali și elevi în sala de gimnastică a liceului, anume domnii: Ioan Păcurariu, Vasile Bichigean, Vichentie Simiganovschi, Emil Mărcușiu, Ștefan Scridon, Dr. Alexandru Ciple, Ioan Partene și Mihail Lipan.

S'au ținut prelegeri pentru soldații batalionului staționat în Năsăud.

Corpul didactic al școlii urbane de stat din Năsăud a desfășurat o activitate intensivă ținând prelegeri populare împreună cu producțiuni (declamări, cântări și mici teatre) în Năsăud și satele învecinate.

Emil Ștefănuțiu, preot în Feldru, a aranjat reprezentații teatrale cu cântări în Feldru, în Telciu (cu ocazia consacării bisericii monumentale de acolo) și în Năsăud (cu prilejul excursiei studenților universitari din Cluj la Hordou și Năsăud.)

Producțiuni și prelegeri populare s'au ținut și în comunele: Rodna-Veche, Rodna-Nouă, Ilva-Mare, Sângeorgiul-Român, Rebrîșoara și în alte comune, dela cari nu ne-au sosit rapoarte.

Ioan Păcurariu, profesor, director.

67. Nocrich (jud. Sibiu).

I. Numărul comunelor: 15.

II. Numărul agenturilor: 15.

III. Numărul bibliotecilor: 15.

IV. Desp. și-a ținut adunarea cercuală în Nocrich, la 1 Octombrie 1922, sub conducerea dlui Eugen Muntean, delegatul comitetului central, care a vorbit despre «Asociațiune» și a parentat pe regretatul nostru președinte al «Asociațiunii» Andrei Bârseanu. Se constată, că desp., nu a putut desvolta mai multă activitate, mai ales și din cauză că în comune s'a pornit, din alte părți, înființarea de case culturale-naționale, paralizându-se în mod neînțeles și nearmonic activitatea «Asociațiunii», și având ca urmare o lipsă de activitate rodnică și binefăcătoare. Intelectualii din Nocrich au aranjat șezători culturale, iar cu poporul, indeosebi, a ținut școală în serile de iarnă. La luminarea poporului a contribuit în mod însemnat cercul cultural al învățătorilor din plasa Nocrich, precum și grupurile culturale proești. În adunare s'a constituit comitetul desp., alegându-se de director dl *Ioan Alexandru*, preot. Pentru agentura «Asociațiunii» din Țichindeal s'a dăruit o bibliotecă populară.

68. Orade (jud. Bihor).

I. Numărul comunelor: 175.

II. Cu reorganizarea despărțământului a fost încredințat dl Dr. Aurel Lazar. Adunarea de reorganizare s'a ținut la 15 Martie 1923 în Oradea-mare cu un succes deosebit de îmbucurător. La apelul dlui Dr. A. Lazar, a răspuns un număr frumos de intelectuali, și s'au înscris la «Asociațiune»: 12 membri fondatori, 22 membri pe viață și 27 activi încassându-se suma de Lei 6790. De la comitetul vechiu s'a primit suma de Lei 78-35 bani.

Director al despărțământului a fost ales cu aclamațiune dl Dr. Aurel Lazar. S'a ales și un comitet de acțiune.

În vederea organizării propagandei culturale, la propunerea președintelui, s'a împărțit despărțământul în 10 secții, alegându-se pentru fiecare secție persoanele potrivite în scopul organizării prelegerilor populare.

Reorganizat astfel despărțământul a început propaganda culturală la sate în mod vrednic de toată lauda, luând în programul de muncă colaborarea cu Reuniunea femeilor și alte societăți culturale.

O serbare frumoasă a aranjat despărțământul în ziua de sf. Gheorghe în frunțașa comună Cefa. Președintele despărțământului dl Dr. A. Lazar, însoțit de prefectul județului dl Iulian Peter a dus cu sine la Cefa o mână de oameni cu inimi calde,

simțitoare, cum sunt dl Dr. Ștefan Muntean, secretarul desp. «Astrei», dl Dr. Romul Costa, fiul comunei Cefa și o delegație a tinerilor universitari, condusă de președintele organizației lor, dl Ioan Magyar.

La Cefa sunt întimpinați cu flori de locuitorii comunei, în frunte cu prim-pretorul plășii dl Dr. A. Greavu și notarul comunei dl Gh. Petca, care adresează cuvinte de binevenire intelectualilor sosiți. De aci se îndreaptă toți spre biserică, care este arhiplină și dă înfățișarea unei învieri. La sfârșitul liturgiei pâr. Dr. Muntean, talmăcește evangelia și scoate în relief rolul femeii în viața familială a țaranului, mișcând inimile femeilor din Cefa, emoționate de însemnătatea ce li se dă.

Terminată slujba dumnezeiască, toată lumea se adună în fața primăriei, unde dl Dr. Lazar, reamintește cu câtă însuflețire a îmbrățișat poporul din Cefa în trecut «Astra». Arată însemnătatea «Asociațiunii» în cadrele țării nouă, indemnând poporul să-și cultive sufletul cu cultură, cu carte românească, căci cărturarii, în frunte cu dl prefect al județului au venit la Cefa în numele culturii, în numele cărții românești.

O fetiță dela școala primară oferă dlui președinte un buchet însoțit de o scurtă recitare.

Au rostit cuvântări calde, înălțătoare de inimi și întărire sufletească, cari au contribuit nespus de mult la luminarea și îndrumarea tuturor, prefectul județului dl Iulian Peter, dl Dr. Ștefan Muntean, secretarul «Astrei» și dl Dr. Costa, fiul comunei. Președintele societății universitarilor dl Magyar, mulțumesc conducătorilor «Astrei», arătând rolul tinereții și necesitatea colaborării.

Un elev cântă doina «Mănec-te bade amarul», altul recitează poezia «Negru Vodă», iar dl Mărcuț, student universitar declamă poezia «Mare e Dumnezeu» și cântă doina «Arză-te focul pădure».

Dl Dr. Lazar încheie conferențele, dând țăranilor îndemnuri frumoase, în urma cărora atât în Cefa, cât și pentru comunele Martihaza și Atiaș, de unde încă erau de față mulți locuitori, s'a înființat câte o agentură a «Astrei».

Din Cefa reprezentanții «Astrei» pleacă la Inand, unde sunt binevenți de părintele Bonaț. Dl prefect al județului spune emoționat de însuflețirea cefanilor, că e condus de ideea culturii pentru unirea Românilor într'un cuget și vrea să strângă legăturile sufletești dintre popor și intelectuali pentru înălțarea țării.

Dl Dr. Lazar arată scopul venirii și însemnătatea cărții. V'am adus cărți, spune Dr. Lazar, să le cetiți, să vă deschideți mintea ca să simțiți românește, să cunoașteți trecutul vostru, neamul vostru și țara voastră.

Părintele Dr. Muntean arată însemnătatea bisericeii și rolul ei din trecut pentru cauza națională.

Domnii Magyar și Mărcuț declamă poeziile: «Noi vrem pământ» și «Anul 1848».

Se hotărăște apoi și aici înființarea agenturii «Astrei», care s'a și constituit ca și în comunele, Cefa, Marțihaza și Atiaș.

Dela Inand delegații «Astrei» pleacă la Gepiu, unde erau adunați țaranii în număr foarte frumos. Dl Dr. Lazar arată necesitatea îmbrățișării industriei și comerțului. În Gepiu deasemenea se hotărăște înființarea agenturii «Astrei» făcându-se și înscrieri de membri. Reprezentanții desp. Orade al «Astrei», mulțumiți de rezultatul îmbucurător al primei descinderi în provincie, îmbărbătați de încrederea cu care au fost primiți, au hotărât să nu scape nici o ocazie de a coborâ în mijlocul poporului dornic de lumină.

III. Amintim cu multă bucurie, că P. S. Sa Părintele episcop Dr. Valeriu T. Frênțiu, în dorința de a înființa agenturi de ale «Astrei», cu ocaziunea vizitațiunilor canonice în dieceza Sa, a cerut comitetului central 50 biblioteci populare, cari s'au și pus imediat la dispoziția înaltului prelat.

Tot cu bucurie amintim, că dl Petre Dejeu, prof., numit fiind de consilier cultural al municipalității Orade, asigură «Asociațiunea» de tot sprijinul Dsale.

În urma celor de mai sus constatăm cu deosebită satisfacție și mulțumire sufletească, că «Asociația» se bucură de îmbrățișare călduroasă din partea tuturor intelectualilor înțelegători, având concursul tuturor factorilor de seamă din părțile marginase și expuse ale țării. Astfel nădăduim, că prin munca conștientă și bine organizată, săvârșită cu dragoste de luminătorii poporului, «Astra» va ajunge la realizarea problemelor sale spre înaintarea neamului și întărirea țării noastre.

Dr. Aurel Lazar, avocat, director.

69. Orăștie (jud. Hunedoara).

I. Numărul comunelor: 27.

II. Numărul agenturilor: 4.

III. Numărul bibliotecilor: 12.

IV. Despărțământul și-a ținut adunarea generală în Orăștie la 8 Iulie 1923, în sala de teatru a hotelului central. Președintele dl Dr. Aurel Vlad, comemorează în cuvântul de deschidere, prin cuvinte alese, pe cel mai mare arhieru român, care a fost Andreiu Șaguna, la semicentenarul morții sale. Amintește mai departe, că tocmai în anul acesta se împlinesc 10 ani dela moartea lui A. Vlaicu și roagă pe toți cei de față să-i dea sprijinul pentru a reorganiza despărțământul, desvoltându-se o

activitate cât mai rodnică în viitor și a lua măsurile necesare ca la toamnă să se poată aranja serbări demne de memoria lui A. Vlaicu. — La această adunare s'au înscris: 1 membru fondator, 22 membri pe viață și mai mulți membri activi, încasându-se suma de 4110 Lei.

Urmează reorganizarea despărțământului. Dl dir. al desp. Dr. A. Vlad, fiind ocupat în alte direcții, roagă adunarea să aleagă alt director. La propunerea comisiei de candidare se alege dir. al desp. dl Aron Demian, dir. liceului «A. Vlaicu» din Orăștie.

Noul director mulțumește pentru încrederea manifestată față de D-sa, totodată aduce mulțumiri fostului director dlui Dr. A. Vlad, pentru munca și sprjinul ce dă vieții noastre culturale pe toate terenele.

Iși desfășură apoi disertația despre marele Arhiepiscop A. Șaguna, apoteozând pe marele bărbat al bisericii, neamului și al culturii românești.

Dl prof. G. Pârvu, delectează adunarea cu câteva puncte de cor, executate de maturizanții liceului «A. Vlaicu», cari terminând în zilele acelea cu examenul de maturitate, și-au ținut de datorie să a-și mai da încă odată prețiosul lor concurs.

Liceanii: d-șoara O. Lupan, d-nii G. Secași și C. Ivan au jucat piesa teatrală: «Florin și Florica» spre deplina mulțumire a publicului.

Dela acest despărțământ, care dispune de forțe intelectuale considerabile mai ales între membrii corpului didactic, purtătorii steagului culturii, nădăjduim o activitate rodnică și folositoare în era de libertate a zilelor noastre.

Dir. desp. *Aron Demian*, dir. lic. «A. Vlaicu».

70. Orșova (jud. Caraș-Severin).

I. Numărul comunelor: 20.

Acest despărțământ s'a înființat la 29 Octomvrie 1922. Cu ocaziunea constituirii s'au înscris 6 membri fondatori, 40 membri pe viață, 154 activi și 1 ajutător, în total 196.

Cu ocaziunea constituirii *agenturilor* din comunele Iabla- nița, Mehadia și Topleț, de asemenea cu ocaziunea înființării agenturilor din Eșelnița, Domașnia și Cornea s'a înscris un număr îmbucurător de membri, așa că numărul total al membrilor din desp. trece peste 300.

Conferențe și șezători culturale s'au ținut în anul 1923.

Căminuri sau case culturale în anul 1922 au fost în comunele: Cornea, Iabla nița, Mehadia și Eșelnița, înființate din inițiativa preotului și învățătorului din comunele respective.

Director al desp. este dl lt.-colonel *Lazăr Gamber*. Incredințat cu constituirea desp. a fost dl preot din Mehadia Coriolan Buracu, care s'a achitat, cum nu se poate mai bine, de sarcina ce a luat asupra sa. Cassei centrale i s'au trimis drept taxe, pentru lozuri vândute dela loteria «Asociațiunii» suma de Lei 16,122. Abia la început, acest desp. se numără între despărțămintele fruntașe ale «Asociațiunii», care în scurt timp a dezvoltat o activitate foarte îmbucurătoare și promite rezultate îmbelșugate pentru viitor, mulțumită zelului și stăruințelor depuse de vrednicii conducători ai acestui despărțământ.

Lazar Gamber, lt.-colonel, director.

71. Panciova (jud. Torontal).

Acest despărțământ, încorporat la Iugo-Slavia, eră unul din cele mai harnice despărțăminte ale «Asociațiunii», a constat din 16 comune, cu 5 agenturi, 5 biblioteci și o casă culturală în Satul-nou.

72. Râșnov (jud. Brașov).

- I. Numărul comunelor: 5.
- II. Numărul agenturilor: 5.
- III. Numărul bibliotecilor: 5.
- IV. Acest despărțământ, constător din fruntașele comune: Râșnov, Ghimbav, Cristian, Vulcan și Codlea s'a organizat de către dl Aurel Nistor, conferențiarul cultural al «Asociațiunii», în adunarea ținută în Râșnov la 2 Iulie 1922.
- V. Case culturale: 1, Râșnov.

Ioan Nan, preot, director.

73. Reghin (jud. Murăș-Turda).

- I. Numărul comunelor: 31.
- II. Numărul agenturilor: 7.
- III. Numărul bibliotecilor: 31.¹
- IV. Imediat după reorganizarea despărțământului, la 19 Februarie 1923, s'a compus un comitet de propagandă culturală, cu scopul de a eși după puțină în fiecare sărbătoare în comunele despărțământului, având în vedere ca subiect de conferență în prima linie lămurirea poporului despre menirea «Asociațiunii», combaterea bolilor venerice, răspândite în mod îngrijitor în satele noastre românești, și însuflețirea poporului pentru

¹ În toamna anului 1921 s'a fost dat din partea «Asociațiunii» câte o serie de cărți pentru toate comunele (124) din județul Murăș-Turda; câte o serie de cărți s'a dat deasemenea și din partea dlui C. Brătășanu, deputat și a altor oameni de bine.

idealul național prin pilde istorice. N'au lipsit din programul de propagandă nici conferențele de caracter mai general, prin cari s'au evidențiat căile de progres pe care trebuie să apuce fiecare bun român.

De vreme ce reconstituirea despărțământului este de dată recentă, comitetul de propagandă nu a putut cercetă până acuma decât numai următoarele comune din despărțământ:

La 18 Martie 1923 s'a organizat prima serie de conferențe în comuna Filea, ținute de domnii Dr. Eugen Nicoară, despre bolile venerice, dl Gheorghe Maior, despre rostul «Asociațiunii» și dl Dr. Alexandru Ceușianu, despre originea faptelor vitejești și viitorul neamului românesc, mulțumind din partea comunei domnii Gheorghe Căzan, preot și Petru Boțan, secretar. Aici s'a predat o bibliotecă complectă pentru întregirea bibliotecii populare existente deja în comună.

La data de 25 Martie 1923 a descins comitetul în comunele Râpa-de-sus și Râpa-de-jos, unde domnii Dr. Eugen Nicoară, Gheorghe Maior și Dr. Alexandru Ceușianu au ținut vorbiri cu acelaș subiect, mulțumind în numele poporului părintele Ioan Maloș, secretarul Petru Boțan și învățătorul Ștefan Șular din Râpa-de-sus. S'a înființat în ambele comune câte o bibliotecă poporală.

La data de 22 Aprilie s'au ținut conferențele cu subiectul sus amintit în comuna Maiorești, tot de aceiași conferențieri, înființându-se și o bibliotecă poporală.

Tot asemenea s'au ținut conferențele la data de 10 Iunie 1923, în comuna Rușii-munți, unde a mulțumit în numele poporului părintele Ciril Dumbrava. S'a înființat o bibliotecă poporală.

La data de 17 Iunie 1923 s'a ținut ședință în comuna Murăreni, unde au vorbit domnii Dr. Eugen Nicoară, Gheorghe Maior, Dr. Alexandru Ceușianu și Enea Popa, înființându-se totodată și o bibliotecă poporală.

În 24 Iunie 1923 au ținut conferență în comuna Dumbrava profesorul Ioan Suciu despre unele obiceiuri rele pe la sate, Gheorghe Maior despre menirea «Asociațiunii» și Enea Popa despre muncă, progres și cinste. Au mulțumit în numele comunei secretarul Petru Boțan și studentul Ioan Deac. S'a înființat și aici o bibliotecă poporală.

La data de 8 Iulie 1923 a descins un grup de conferențieri în comuna Lueriu, ținând conferențe domnii Ariton M. Popa, protopop, despre necesitatea școlii și a meseriilor, Dr. Eugen Nicoară, despre rolul «Astrei» și flagelul boalelor venerice, Mihail Macavei, profesor, despre unirea ce trebuie să domnească în popor și Dr. Alexandru Ceușianu, despre trecutul glorios și viitorul neamului. A răspuns în numele poporului părintele Alexandru Runcan, mulțumind și pentru bibliotecă poporală înființată acolo.

Judecând în general succesul obținut până acuma, propaganda culturală întreprinsă, promite cele mai bune rezultate. Pretutindeni poporul, condus de vrednicii conducători ai satelor, a primit pe conferențieri cu cea mai sinceră dragoste. Ca dovadă poate servi faptul că în toate comunele parcurse până acuma s'a înscris un număr neașteptat de mare de membri-nou, contribuindu-se astfel în mod efectiv la întărirea «Asociațiunii» în ținutul nostru atât de mult neglijat.

V. Despărțământul are la 30 Iunie 1923: 2 membri fondatori, 20 pe vieață, 161 activi și 162 ajutători, total 345.

VI. Averele despărțământului la 30 Iunie 1923 Lei 1649-93.

Dr. Eugen Nicoară, medic, director.

74. Săcele (jud. Brașov).

I. Numărul comunelor: 8.

II. În toate comunele aparținătoare acestui despărțământ s'au înființat agenturi ale «Asociațiunii» deodată cu case de sfat și cetire pentru cultivarea poporului.

III. Biblioteci există în fiecare comună și sunt cetite de numeroși cetitori. Biblioteca din Satulung (2 biserici) numără aproape 5000 volume.

IV. Pentru a avea o casă culturală proprie, biserica a cedat o casă a sa pentru a cărei reparații a votat 35,000 Lei iar restul de 15,000 Lei, s'a colectat, așa că în luna August se va putea lua în folosință.

V. În scopul promovării culturii poporului s'au aranjat în decursul anului aproape în fiecare comună «Șezători literare» cu program variat. În serbătorile Crăciunului s'a dat o producțiune cu cântări, declamări și teatru. În 22 Aprilie un grup de studenți din Brașov, sub conducerea dlui prof. Gh. Popa, a dat un festival în com. Satulung, la care prof. Gh. Popa a ținut o foarte instructivă conferință despre «Folosul cetitului și ce să cetim?» La Rosalii studenții universitari din țara Bârsei fiind invitați au dat un festival cu program variat și bogat. S'au aranjat mai multe petreceri câmpenești.

La 29 Iunie s'a făcut în Săcele comemorarea a 50-a de la moartea marelui arhiereu Șaguna. După parastasul oficiat în toate bisericile în susnumita zi, la orele 4 p. m. s'a aranjat un mare festival, cu discurs comemorativ, cântări și declamări în fața unui public numeros.

În general vieța culturală pulsează în mod satisfăcător în comunele din acest tinăr despărțământ și sperăm, că pe viitor stăruințele harnicilor conducători vor da roade tot mai îmbucurătoare.

Zenovie Popovici, preot, director.

75. Sălciua (jud. Turda-Arieș).

I. Numărul comunelor: 22.

II. Agenturi comunale sunt 10, în comunele: Baia-de-Arieș, Lunca, Lupșa, Ocolișul-mare, Ponor, Poșaga-de-jos, Poșaga-de-sus, Sălciua-de-jos, Sălciua-de-sus și Șasavința. Activitatea din agenturi s'a mărginit la ținerea de cetiri și aranjarea de șezători.

III. În cele 10 agenturi avem 10 biblioteci cu 665 volume. Numărul cetitorilor s'a urcat la 582.

IV. În iarna anului 1922/23 s'au ținut 2 cursuri de anal-fabeți: în Mogoș-Miclești și Șasa. Conducătorii cursurilor au fost: Macaveiu Cutean și Victor Bârsan, învățători. Aceste cursuri au fost urmate de 15 adulți.

V. Numărul prelegerilor ținute e de 23. Conținutul prelegerilor a fost parte religios-cultural, parte istoric și economic. Cele mai multe prelegeri le-a ținut corpul profesoral al școlii medii «Petru Șpan» de aici, anume directorul Ioan Ardelean, profesorul Gheorghe Alexandrescu și protopresbiterul Vasile Gan, apoi Vasile Șpan, preot, Petru Sabău, preot, Victor Bârsan, învățător și Vasile Gan, preot. Învățătorii plasei cu ocazia conferențelor lor semestrale și lunare încă au ținut prelegeri și pentru popor.

VI. Serate culturale (șezători), împreunate uneori și cu teatru și producții aranjate de preoții și învățătorii locali, au fost de toate 26. E de remarcă și aci faptul, că elevii școlii medii «Petru Șpan», conduși de profesorii lor s'au perondat până acum prin 5 comune, jucând teatru, aranjând șezători cu cântări, declamări și cetiri amuzante publicului asistent.

VII. Expoziții nu s'au aranjat.

VIII. Cooperative sunt în despărțământ 4.

IX. Case culturale iarăș 4.

X. Averele despărțământului e de 1500 Lei în bani gata și depuneri.

XI. Despărțământul s'a organizat din nou în adunarea cercuală a sa din anul 1922.

XII. Membri are desp.: 15 pe vicață, 26 activi și 35 ajutători.

Vasile Gan, protopresbiter, director.

76. Săliște (jud. Sibiu).

I. Numărul comunelor: 15.

II. Numărul agenturilor: 6; aceste agenturi se află în Căcova, Găteș, Gurarâului, Orlat, Sibiel și Tilișca.

III. Numărul bibliotecilor: Aproape în toate comunele din despărțământ sunt biblioteci școlare, parohiale, învățătoresți sau de alt fel, din cari locuitorii pot împrumută cărți de cetit în toată vremea. Biblioteci populare ale «Asociațiunii» sunt 6 cu 643

volum; Cacova cu 247 vol.; Mag cu 275 vol.; Sibiel cu 50 vol. și Aciliu cu 50 volume.

IV. Cursuri de analfabeți nu s'au ținut, deoarece în acest despărțământ sunt puțini neștiutori de carte. În generațiile mai tinere aproape nu se mai găsesc analfabeți.

V. Prelegeri aranjate în Săliște și jur. În acest despărțământ pulsează viața românească și se fac eforturi pentru progres în toate direcțiile. Întru realizarea acestor străduințe nobile se întrec sprijinindu-se reciproc: Despărțământul, prin directorul său Dr. Dumitru Borcea, protopop în Săliște, Cercul cultural al învățătorilor, Reuniunea meseriașilor, Reuniunea economilor, Reuniunea femeilor, Reuniunea de cântări și Reuniunea pompierilor, ținând prelegeri, aranjând serate, conveniri sociale, în cercul membrilor lor.

Despărțământul a aranjat următoarele prelegeri: În *Săliște*: 1. Relele sociale de după războiu și mijloacele pentru combaterea lor, de dl Valer Pop, prim pretor; 2. Combaterea boalelor infecțioase, de Dr. Mihaiu Lupaș; 3. Despre economia de munte, de răposatul Ioan Chirca. În *Sibiel*: 1. Despre unirea principatelor române, de I. Dobrotă, inv.; 2. Precauțiuni contra febrei tifoide, de răposatul Dr. Petrache Bucșan; 3. Spicuri din revista: «Plugarul luminat», de economistul I. Topârcean; 4. La «Ziua eroilor», când s'a făcut desvălirea frumosului monument al eroilor din Sibiel, ridicat de dl Ioanș Petra, au vorbit: 1. Despre cultul eroilor, Dr. D. Borcea; 2. Despre oamenii mari ai neamului, I. Manta sen.; 3. Despre virtuțile cetățanești-creștinești, Dr. N. Petra; 4. Din istoria comunei Sibiel, Ioan Groza, notar. *La 10 Maiu*: 1. Despre însemnătatea zilei, Valeriu Popoviciu. *La alte ocaziuni*: 1. Despre educație, subvizorul N. Bembea; 2. Indemnuri pentru luminarea minții, Val. Popovici; 3. Ce să cetească poporul, I. Dobrotă. *La ziua încoronării*: 1. Despre zilele de mărire ale neamului, Val. Popovici. 2. Lucrările de toamnă pentru cultura pomilor, V. Popovici. În *Tilișca*: 1. Despre educația intelectuală și morală a tinerimii, I. Bratu; 2. Despre apa cea vie, conf. de conținut religios, de preotul Ioan Iosof. *La ziua eroilor*: 1. Despre eroii căzuți în luptă, Pant. Bratu. Cu plăcere constatăm aici faptul, că în conformitate cu circulara «Asociațiunii» Nr. 1163/1922, dintre toate comunele din despărțământ, singură Tilișca a sărbătorit în luna Septembrie după vrednicie, cu un program ales pe Avram Iancu, vorbind poporului din «Vieța și faptele eroului» dl I. Bratu, dir. școlar. Cu această ocazie s'a colectat pentru monumentul lui Iancu suma de 150 Lei. În *Cacova* s'au ținut 2 prelegeri prin preotul I. Hanzu: 1. Prevenirea și combaterea tifosului. 2. Despre cele mai alese soiuri de poame din Cacova și jur. În *Gura-riului*: 1. Despre folosul însoțirilor, au vorbit preoții Ioan Manta și Ionel Manta, în vederea înființării unei cooperative. 2. Com-

baterea unor obiceiuri rele din comună, de I. Manta sen. 3. Insemnătatea Reuniunilor de meseriași, de I. Manta sen. In *Orlat*: 1. Despre vierit, de I. Stoia, inv. Cu ocazia adunării «Cercului cultural» al învățătorilor din plasa Săliște a ținut o conferință profesorul C. Criștiu despre Avram Iancu. De prezent intelectualii din Orlat sunt preocupați de înființarea unei «Casine» ori — «Casă de lectură» pentru intelectuali, meseriași și plugari. In *Galeș*: 1. Insemnătatea cultului eroilor de Nicolae Răchițan, preot. In *Aciliu*: 1. Despre Mitropolitul Andreiu Șaguna și Români din Ardeal, părintele I. Avram.

Cercul cultural al învățătorilor din plasa Săliștei a ținut următoarele prelegeri: In *Orlat*: 1. Unire și bunăînțelegere, de I. Brătu. In *Săliște*: 1. Rolul școlii românești, de Ilie Brad. 2. Rolul familiei în educațiune, de Ioan Bratu. 3. Importanța cercurilor culturale, de Dr. Ioan Lupaș. In *Cacova*: 1. Despre scopul urmărit de cercurile culturale, combatând relele din popor, de I. Bratu. 2. Sănătatea și păstrarea aceleia, de I. Dobrotă. 3. Despre stupărit, de Alexandru Vlad, preot.

La ținerea acestor ședințe și-a dat concursul și «Corul bărbătesc» din Săliște, executând frumoase cântări naționale, religioase și cântece populare de conținut diferit.

VI. Serate artistice cu cântări și declamări, cu jocuri naționale și producțiuni teatrale s'au ținut în Aciliu, Cacova, Galeș, Gurarâului, Mag, Orlat, Săliște, Sibiel și Tilișca. Au fost aranjate mai ales de învățători cu elevii de școală și de alte societăți, nu însă în cadrele «Asociațiunii».

VII. Prin conlucrarea membrilor agenturii s'a înființat în Sibiel o «Sală de lectură», unde locuitorii cetesc jurnale, cărți, reviste și discută chestiile de interes obștesc. S'a hotărât și zidirea unei «Case Naționale», împreună cu pavilion de joc, cu o casă de cetire, care să servească și de sală pentru producțiuni teatrale.

VIII. Prin conlucrarea membrilor «Asociațiunii» s'au înființat cooperative în Gurarâului și Orlat, însă nu în cadrele «Asociațiunii».

Dr. Dumitru Borcia, protopop, director.

77. Salonta-Mare (jud. Bihor).

I. Numărul comunelor: 13.

II. Acest despărțământ, care s'a organizat prin dl Dr. Moise Coșiu, avocat în Salonta-Mare, în adunarea ținută la 26 August 1921, s'a desfăcut din despărțământul «Tinca».

Raport despre activitatea desp. în anul 1922/23 nu s'a înaintat. Ceeace am putut află este, că s'a stăruit pentru câștigarea unui teren pe seama «Casei Naționale» în comuna Salonta-mare.

Dr. Moise Coșiu, avocat, director.

78. Săn-Nicolaul-mare (jud. Timiș-Torontal).

I. Numărul comunelor (odinioară 31): 7.

II. Numărul agenturilor: 3, în Saravale, Cenadul-mare și Valcani.

Agentura din *Valcani* s'a organizat de cătră dl Dr. Ioan Demian în adunarea ținută la 19 Decembrie 1922, vorbind poporului despre „Asociațiune“. Dl Gh. Popovici a vorbit despre stricăciunile cauzate de alcoolism. Dl Gh. Ioanovici a cântat la violină; au urmat apoi cântări solo, coruri, declamații și un dialog despre bunacuiință. S'au înscris 14 membri activi și s'a constituit agentura sub prezidenția dlui Petru Han.

Agentura din *Cenadul-mare* a fost organizată tot de cătră dl Dr. I. Demian la 24 Decembrie 1922, vorbind poporului despre „Asociațiune“. S'a executat apoi un frumos program artistic, cântând corul Cenăzenilor și al Sânmiclăușenilor, după care au urmat declamări. Dl L. Cioban a vorbit despre „rolul conducătorilor față de popor și viceversa“, dând o mulțime de sfaturi cu privire la îmbrățișarea meseriilor și a comerțului.

S'au înscris 2 membri fondatori, 8 membri pe viață, 24 membri activi și 19 abonenți la Biblioteca populară a „Asociațiunii“. În sfârșit s'a constituit agentura alegându-se președinte dl Gheorghe Ionescu, preot.

Agentura din *Saravale* s'a constituit în adunarea din 28 August 1922 cu 17 membri activi și 4 ajutători.

Toate aceste trei agenturi au funcționat și funcționează.

În comuna Valcani au ținut prelegeri populare învățătorii Eremie și George Popovici, preotul Ștefan Oprean și notarul P. Han, primii doi ținând disertații despre educația copiilor, alcoolism și urmările lui stricăcioase. În o serie de 3 prelegeri, iar părintele Șt. Oprean despre cultură și religie. Corul copiilor de școală au cântat „Pe-al nostru steag e scris unire“, „Hora unirii“ și „Trăiască Regele“, etc. iar notarul P. Han a disertat despre datorițele cetățeanului față de stat, constituția țării și despre administrație.

În Cenadul-mare agentura de asemenea a ținut 4 serate și prelegeri populare, la cari părintele V. Deciu și părintele G. Ionescu au ținut prelegeri, citind bucăți frumoase din operele lui G. Coșbuc și Vlahuță, apoi despre morală și însemnătatea creșterii populațiunii, apoi despre meserii. Învățătorul D. Bozian a cântat cu corul copiilor de școală mai multe cântări naționale, religioase și a declamat poezii frumoase din G. Coșbuc și V. Alecsandri. Tot această agentură a aranjat și o petrecere populară cu cântări de cor și cu jocuri naționale (călușerul și bătuta).

În Săn-Nicolaul-mare despărțământul „Asociațiunii“ de asemenea a aranjat trei serate literare foarte succese. Au disertat Dr. I. Demian, dir. despărțământului despre „Viața și activitatea

literară a lui Andreiu Bârseanu, fostul președinte al „Asociațiunii“, despre „Astra“ și frumoasa ei chemare în zilele noastre, apoi despre folosul comerțului și industriei cu referință la țara noastră, și cu frumoase îndemnuri pentru îmbrățișarea acestor ocupațiuni. Părintele A. Stefi Oprean a disertat despre groaznicele pierderi ale populației bănățene prin avorturi și lipsa de sfințenie în căsătorie, dl Ludovic Cioban, dir. al școlii populare, *despre alcoolism* și urmările dezastruoase ale acestui flagel, părintele Petru Fleșeriu a disertat despre Vasile Lucaciu și viața lui, L. Cioban despre însemnătatea științei în economia națională.

Țăranul istet și plin de satiră Ion Voichiță a declamat mai multe bucăți comice din operele lui T. Speranță, domnii învățători Pavel Anuichi și George Ioanovici, cu vocea și violina au cântat mai multe bucăți artistice: Doina Oltului, Plânge Bistrița, Doina ciobanului, Doina Mureșului, diferite cântări la violină. Acești doi domni învățători au stat despărțământului în ajutor cu cântările de voce și violină nu numai în Sân Nicolaul-mare, ci și în satele din jur ca Valcani și Cenadul-mare cu ocasiunea adunărilor de constituire ale agenturilor, necruțând osteneală și timp și făcând frumoase servicii la reușita acestor adunări.

Totasemenea corul reuniunii de cântări „Doina“ din Sân-Nicolaul-mare a contribuit în această comună și îndeosebi în Cenadul-mare la succesul moral al seratelor și adunărilor ținute.

III. Averele despărțământului Sân-Nicolaul-mare constă în prezent din o depunere de Lei 41025 la „Banca Centrală Bănățană“, pentru industrie și comerț, fil. Sân-Nicolaul-mare (centr. Timișoara).

Agentura din Valcani are 70 Lei depuși la banca „Vălcăneana“ din Valcani, iar agentura din Cenadul-mare 215 Lei.

La sfaturile și îndemnul dat de „Asociațiune“, și cu concursul despărțământului s'au înființat cooperative sătești în: Sân-Nicolaul-mare, Saravale, Igrîș și în comuna Nereu. Fiecare cooperativă a deschis și câte o prăvălie.

IV. Adunarea despărțământului s'a ținut la 21 Noemvrie 1922 în Sân-Nicolaul-mare sub conducerea dlui Dr. I. Demian, directorul despărțământului, vorbind despre activitatea „Asociațiunii“ în trecut și despre însemnătatea ei pentru viitor, iar în legătură cu acestea descriind viața și activitatea literară a fostului președinte al „Asociațiunii“ A. Bârseanu, împreună cu meritele dânsului pentru această instituțiune. S'a discutat și aprobat planul de activitate al despărțământului pentru anul viitor. S'a făcut apoi înscrierea de membri și abonamente la Biblioteca poporală a „Asociațiunii“. Dl Ștefan Oprean, preot, a ținut o conferință cu titlul: „Mai rău decât războiul“, în care a sbiciuit relele obiceiuri ale sistemului de un copil și perderilor de sarcini, obicinuite în părțile bănățene. În sfârșit s'a declamat și cântat.

Dr. I. Demian, avocat, director.

79. Șărmașul-mare (jud. Cojocna).

- I. Numărul comunelor: 16.
- II. Numărul agenturilor: 3, în Șărmaș, Țag și Țăgșor.
- III. Numărul bibliotecilor: 3, în Șărmaș, Țăgșor și Sân-georgiul-de-Câmpie.
- IV. Numărul membrilor: 1 fondator, 2 pe vieață și 51 activi.
- V. Acest despărțământ a fost desfăcut din desp. Mociu și organizat aparte ca nou despărțământ în adunarea din 4 Octombrie 1921.

Adunarea generală a desp. din anul curent s'a ținut la 2 August n. a. c. în piața-mare a târgului de vite din Șărmaș, împreună cu conduct etnografic, la care au luat parte peste 5000 de săteni de pe «Câmpie», cu expoziție de țesături, serată artistică și dansantă, cari au reușit peste așteptare.

Prezenți au fost la această adunare și dl Dr. Zenovie Pâclișan, membru coresp. al Academiei, director general în Ministerul cultelor și artelor, însoțit de distinși artiști ai Teatrului Național din București, dl Dr. Ioan Georgescu, secretarul general al «Astrei», dl Sever Dan, deputat ș. a.

Această adunare a fost una din cele mai reușite adunări culturale; pe câmpia Ardealului, în tot cazul cea mai de seamă.

Gavril Hintea, preot în Șărmașel, director.

80. Satu-mare (jud. Satu-mare).

- I. Numărul comunelor: 40.
- II. Numărul agenturilor: 7.
- III. Numărul bibliotecilor: 7.
- IV. Acest despărțământ în trecutul apropiat a desvoltat o activitate satisfăcătoare. Raport despre activitatea sa în decursul anului de gestiune 1922/23 nu ne-a sosit.

Conducător: *Dr. Mihai Pop*, avocat.

81. Sebeș (jud. Sibiu).

- I. Numărul comunelor: 23.
- II. Numărul agenturilor: 20.
- III. Numărul bibliotecilor: 18.
- IV. Cercul cultural al învățătorilor din plasa Sebeș a ținut 5 conferințe.

În *Lancrăm*: Despre plantele de leac: Ioan Pavel. Despre fericire: Alexandru Duvlea. În *Câlnic*: Românul în lumina adevărată: Teodor Trifa. În Sebeș: Despre Alba-Iulia, istoricul ei.

Raport general despre activitatea desp., pe anul de gestiune 1922/23 nu ni-s'a trimis.

Director: *Sergiu Medianu*, protopop.

82. Seini (jud. Satu-mare).

I. Numărul comunelor: 63.

II. Despre adunarea generală a acestui despărțământ ce a fost convocată pe ziua de 24 August 1922 cu un program bogat nu s'a raportat comitetului central.

Nu s'a înaintat până acum nici raport despre activitatea despărțământului.

Gavril Szabo, protopop, director.

83. Șercaia (jud. Făgăraș).

I. Numărul comunelor: 18.

II. Numărul agenturilor: 11.

III. Numărul bibliotecilor: 17.

Raport despre activitatea despărțământului pe anul de gestiune 1922/23, nu s'a înaintat.

Dr. Nicolae Boeriu, avocat, director.

84. Sibiiu (jud. Sibiiu).

I. Numărul comunelor: 37.

II. Numărul agenturilor: 7.

III. Numărul bibliotecilor: 22.

La aceste biblioteci se mai adaug încă 14 înființate de Ministerul cultelor și artelor în Tălmăcel, Șelimbăr, Poplaca, Sadu, Bungard, Moșu, Avrig, Porcești, Sebeșul-de-jos, Sebeșul-de-sus, Veștem, Brad, Cașoiș și Racovița cu câte 100—200 cărți.

IV. Conferențe pentru intelectuali, aranjate de secretarul literar al «Asociațiunii» Dr. I. Georgescu, în Sibiiu: Cu prilejul adunării generale, ținute în 8 și 9 Noemvrie 1922 în Sibiiu: 1. Testamentele noastre corporale și sufletești: Dr. G. Preda. 2. Tot atunci s'a organizat de unii membri ai Societății Scriitorilor Români, membri în acelaș timp și ai secției literare-artistice a «Asociațiunii» o șezătoare literară. 3. «Trei Mihai»: M. Eliescu. 4. L. Pasteur: Dr. G. Preda și I. P. S. Sa Mitropolitul Dr. N. Bălan. 5. Cehoslovacia cu proiecțiuni de schiopticon: Horea P.-Petrescu. 6. Arta română și alte probleme artistice, 6 conferințe: I. D. Ștefănescu, profesor. 7. Însemnătatea culturală și literară a Sibiului: Dr. I. Georgescu, cu prilejul șezătorii S. S. R. în Sibiu, la 17 Maiu 1923.

V. Conferențe pentru meseriașii din Sibiiu încă s'au ținut mai multe: 1. Armata națională și socialismul. 2. Existența lui Dumnezeu etc. de către domnii: Trandafir Scorobețiu, I. Dăncilă, Silv. Țeposu, Dr. Lazar Popoviciu și Dr. Vasile Lăzărescu, în cadrul Reuniunii meseriașilor.

VI. Prelegeri la sate: 1. În Sadu, Tălmăcel și Șura-mare, cu subiectele: Despre economia rațională și despre pomărit: Profesor Demetriu Comșa. 2. În Bungard: Despre societățile:

de asigurare de vite: Vasile Moșoiu. 3. In Bungard și Mohu: Regenerarea morală prin biserică și școală: Trandafir Scorobef, asesor consistorial.

Învățătorii noștri, ca și în anii trecuți, încă au ținut mai multe conferențe, cari au fost împreunate în unele locuri cu producțiuni școlare: teatru, dans, declamări și coruri. În *Porcești*: Despre originea și trecutul neamului românesc: Mih. Ogorean. Despre muncă și cruțare: Iosif Stoica. Despre păstrarea obiceiului și portului țărănesc: Ioan Dragomir. Sfaturi igienice: Nicolae Crețiu. În *Sebeșul-de-sus*: Despre puterea sufletului românesc: Ioan Ciolan. În *Șelimbăr*: Vieța și faptele voevodului Mihaiu Viteazul: Mih. Ogoreanu. Despre legătura dintre școală și familie, relevând dragostea de muncă ce trebuie să se desvoalte la educația tineretului: N. Crețiu. Vieța românească în trecut și viitor: Ioan Ciolan. Despre tovarășii: T. Stoia. etc. etc.

VII. S'a luat inițiativa pentru înființarea de Case culturale în Mohu, Noul-săsesc, Vurpăr, Rășinari, Sibiiu, Poplaca, unde s'a înființat și o cooperativă. Unele din aceste comune dispun în scopul alcătuirii caselor culturale, de fonduri, cari întrec suma de Lei 100,000.—.

VIII. Societăți pentru tinerime sunt pe cale de a se înființa în mai multe comune.

IX. Numărul membrilor: 71 fondatori, 161 pe vieță, 312 activi și 46 ajutători.

X. Desp. și-a ținut adunarea cercuală în Ocna-Sibiiului la 12 August 1923, în care s'a reorganizat, alegându-se noul comitet, în frunte cu d-nul Dr. Gheorghe Preda, directorul Ospiciului de alienați Sibiiu, s'au înscris membri și s'au ținut două instructive conferențe, una: despre trecutul istoric al Românilor din județul Sibiiului, de dl Stefan Meteș, membru corespondent al Academiei Române și alta: despre însemnătatea cooperativelor de dl Nicolae Giulea, prof. univ. Adunarea a hotărât să se desfacă desp. în 3 despărțăminte noi: al Sibiiului, Ocnei și Avrigului.

Mai departe ținem să mulțumim, și la acest loc, d-lor *Timotei Popovici* și *Nicolae Oancea*, primul profesor la școala normală «Andrei Șaguna» al doilea la liceul «Gh. Lazăr» pentru concursul pe care acești domni au binevoit a-l da la diferite ocaziuni, ridicând prin prestațiuni muzicale festivalurile artistice, aranjate în cadrele instituțiunii noastre, la un nivel instructiv și înălțător.

Asemenea mulțumim dlui *Dumitru Axente*, care ori decâteori i-se solicită concursul prețios al d-sale pentru a jucă vre-un rol la reprezentațiile teatrale, aranjate de directorul nostru artistic, nu pregetă a-și pune talentul d-sale în serviciul «Asociațiunii».

Trandafir Scorobefiu, asesor cons., director.

85. Sighet (jud. Maramurăş).

I. Numărul comunelor: 35.

II. Numărul bibliotecilor: 35.

Toate aceste biblioteci au fost dăruite de centrală. În Şimleu, s'a înfiinţat o frumoasă bibliotecă pentru tinerime, din darul de Lei 10,000 al dlui N. Simian, întru pomenirea neuitatului său fiu Valer.

III. În şedinţa de comitet al acestui desp. ţinută la 27 Decembrie 1922 s'au luat dispoziţii:

a) pentru ţinerea unui ciclu de şezători literare-artistice pentru popor în Sighet.

b) pentru înfiinţarea de agenturi în toate comunele.

c) pentru desfacerea despărţământului în două: al Sighetului şi Şugătagului.

d) pentru înjgheburile unui ciclu de conferinţe cu caracterul universităţilor populare.

e) să se înceapă o activitate cât mai intensivă şi pe toate căile contra alcoolismului.

IV. Adunarea generală a fost convocată pe 3 Iulie 1923 la ora 11 a. m. în Sighetul-Marmaţiei. Raport nu s'a înaintat.

Dr. Vasile Chindriş, avocat, director.

86. Sighişoara (jud. Târnava-Mare).

I. Numărul comunelor: 38.

II. Numărul bibliotecilor: 38, constatatoare din câte 50 cărţi, toate înfiinţate în 6 Noembrie 1921, de comitetul central cu ocazia serbărilor culturale ţinute în Sighişoara.

Pentru tânăra Reuniune a meseriaşilor şi comercianţilor români din Sighişoara, încă s'a dăruit o bibliotecă populară a «Asociaţiunii» din partea comitetului central.

Raport despre activitatea despărţământului nu s'a înaintat.

Dr. Toma Cornea, director.

87. Şimleu (jud. Selagiu).

I. Numărul comunelor: 30.

II. Numărul agenturilor: 15.

III. Numărul bibliotecilor: 22.

IV. Acest despărţământ s'a reorganizat în anul 1921.

Adunarea cercuală pentru anul 1923 s'a ţinut în Şimleu la 8 Iulie 1923 cu un program bogat, dându-se o importanţă deosebită manifestaţiunilor culturale, prin concursul lor, dl Dr. Z. Păclişanu, trimisul Ministerului Cultelor şi Artelor, împreună cu o seamă de artişti dela «Teatrul Naţional» din Bucureşti, dl Tzigara-Samurcaş şi P. S. Sa Dl Episcop Dr. Iuliu Hossu.

Dr. Alexandru Aciu, director.

88. Tășnad (jud. Selagiu).

- I. Numărul comunelor: 40.
- II. Numărul bibliotecilor: 5.
- III. Numărul agenturilor: 1, în comuna Chegea, care s'a înființat la 5 Noemvrie 1922. Raport despre activitatea despărțământului în anii de gestiune 1921/22 și 1922/23 n'a intrat.

Demetriu Coroian, protopop, director.

89. Teaca (jud. Cojocna).

- I. Numărul comunelor: 38.
- II. Numărul agenturilor: 7.
- III. Numărul bibliotecilor: 7.
- IV. Numărul membrilor: 3 fondatori, 11 pe vieață, 9 activi și mai mulți ajutători. Taxele le vor transpune cassei centrale reprezentanții desp. la adunarea generală din Timișoara.

V. Prelegeri au ținut, după rapoartele intrate, aproape fiecare preot și învățător în comuna sa. Comitetul desp. nu a putut organiza prelegeri din cauza comunicațiunii grele.

S'a proiectat desfacerea desp. în două: al Tecei și Ormenișului pentru înlesnirea propagandei culturale.

Despărțământul a desfăcut calendare de ale «Asociațiunii» și lozuri dela loteria acesteia. Despărțământul are 15 lozuri plătite și Lei 69.50 în număr.

Directorul strămutându-se din Teaca, se retrage dela conducerea desp.

Basilii Podoabă, protopop, director.

90. Teiuș (jud. Alba-de-jos).

- I. Numărul comunelor: 13.

Deoarece acest despărțământ e prea mic își cere complectarea cu comunele din apropiere: Mihalt, Obreja, Coșlari, Sântimbru și Oieșdea. Cele dintâi două, aparținătoare despărțământului Blaj, iar cele din urmă trei aparținătoare despărțământului Alba-Iulia.

- II. Numărul bibliotecilor: 20.

- III. Numărul membrilor: 1 fondator, 14 pe vieață, 15 activi și 23 ajutători.

- IV. Despărțământul s'a reorganizat în adunarea cercuală, ținută la 24 Iunie a. c. în Teiuș la stăruința conferențiarului nostru dl Ioan Neagoe, alegându-și președinte pe dl Petru Suciuc, preot în Teiuș; vice-președinte pe dl Vasile Bărluț.

Cu această ocazie s'au rostit 3 conferențe: 1. Conferențiarul «Asociațiunii» dl Ioan Neagoe despre: «Activitatea și însemnătatea mare ce o are «Asociațiunea» în cultura poporului român». 2. Istoricul Ștefan Meteș despre: «Importanța și însem-

nătatea ce au avut-o Românii din județul Alba-de-jos în istoria poporului român». 3. Ioan Breaz, student în litere și președintele cercului studentesc de Alba-Iulia despre: «Cultură», arătând însemnătatea culturii și foloasele ce le aduce.

V. În 8 Iulie a. c. ținându-se o consfătuire în comuna Stremți, cu reprezentanții societăților culturale din Stremți, Geoagiul-de-sus, Cetea, Geomal și Gârbova, la propunerea conferențiarului nostru dl Ioan Neagoe, aceste societăți au hotărât intrarea în cadrele «Asociațiunii».

VI. Pentru cassa centrală au intrat din acest despărțământ Lei 2006.—

Petru Suciu, preot, director.

91. Timișoara (jud. Timiș).

I. Numărul comunelor: 86.

II. Numărul agențiilor: 2.

III. Numărul bibliotecilor: 15.

IV. Acest despărțământ, reconstituit în vara anului 1922 a luat întinse măsuri pentru pregătirea adunării generale a «Asociațiunii» și a serbărilor împreunate cu aceasta, care se va ține în Timișoara la 28 și 29 August n. a. c. Dl Dr. Aurel Căndea, medic-șef, direct. spitalului de stat din Timișoara, într'o consfătuire avută cu intelectualii din această localitate, la 28 Maiu 1922, a înscris la instituțiunea noastră 16 membri pe viață și 9 membri activi.

I. Petrovici, dir. regional al Inv. sec., director.

92. Tinca (jud. Bihor).

I. Numărul comunelor: 23.

II. Numărul agențiilor: 3.

III. Numărul bibliotecilor: 14.

IV. Acest despărțământ, care a fost reorganizat de către dl Dr. Aurel Pințea, avocat, în mijlocul unei însuflețiri rare, la 7 Martie 1921, dela această dată n'a mai înaintat nici un raport despre activitatea sa.

Dr. Aurel Pințea, avocat, director.

93. Treiscaune (jud. Treiscaune).

I. Numărul comunelor: 21.

II. Numărul agențiilor: 1.

III. Numărul bibliotecilor: 1.

Despre activitatea despărțământului pe anul de gestiune 1922—1923, nu ni s'a raportat.

IV. Dl inginer Baiu Crăciun, dir. regional silvic în Sf. Gheorghe, a întreprins din inițiativă particulară o propagandă

extraoficioasă în sfera sa de activitate oficioasă în acest județ, precum și în județul Ciuc, dovedind, după cum s'a raportat și anul trecut, un rezultat foarte satisfăcător.

V. Din partea prefecturii acestui județ s'a întreprins o activitate culturală cu scop de a închege rândurile în sânul conducătorilor vieții românești din Sf. Gheorghe, ținând în această localitate mai multe șezători culturale și artistice, la cari a participat și ofițerimea și la cari și-a dat concursul și orchestra ofițerilor-elevi ai școlaelor de aplicație ale infanteriei.

Eugen Popescu, revizor școlar, director.

94. Turda (jud. Turda-Arieș).

I. Numărul comunelor: 29.

II. Numărul agenturilor: 19.

III. Numărul bibliotecilor: 19.

IV. Activitatea despărțământului, dela 15 Iunie 1922 până la 15 Iunie 1923, se rezumă în următoarele:

1. A ținut *30 de prelegeri populare* cu subiect diferit, în 12 comune, și anume: Petru Suci, dir. de liceu: 9; Dr. V. Cerghizan, prof.: 4; Dr. V. Moldovan, avocat: 3; Dr. Savu, prim medic jud.: 2; Gr. Biji, prof.: 2; O. Bugner, prof.: 2; Mihail Găzdac, dir. de școală: 2; Ioan Murășanu, prof.: 2; Aurel Nanu, prof.: 1; Gr. Rațiu, prof.: 1 și Teodor Murășanu, prof.: 2, total 30.

2. A reorganizat *12 agenturi* și anume: Ceanul-Deșert, Banabic, Tur, Sând, Ceanul-Mare, Beiu, Luna-de-Arieș, Sâncraiu, Grind, Hărăstăș, Petridul-de-jos și Petridul-de-sus, înscriind alți 15 membri pe viață, 208 membri ordinari și 13 membri ajutători și înființând 18 biblioteci cu peste 600 de volume, primite dela centru.

V. Despărțământul are pe anul 1922—23: 2 membri fondatori, 46 membri pe viață, 290 membri activi și 270 membri ajutători, total 608.

Adunarea despărțământului din anul 1923 s'a ținut în comuna Ghiriș, la 7 Iulie. Cu această ocazie desp. a aranjat o expoziție de țesături și cusături, o expoziție de copii din comunele: Ghiriș, Luna, Sâncraiu, Poiana, Cristișiu, Agârbiciu și Urca, și o întrecere de jocuri românești.

Au fost expuse aproape 200 obiecte din industria de casă, din comunele: Ghiriș, Luna, Sâncraiu și Agârbiciu, distribuindu-se 15 premii în valoare de Lei 670.—.

La expoziția de copii au luat parte circa 300 de mame cu odraslele lor. S'au împărțit 21 de premii în valoare de Lei 1,100.—.

La întrecerea de jocuri românești au luat parte flăcăii și tineretul din Ghiriș și din Luna-de-Arieș, cărora li s'a distribuit premii în suma de Lei 350.—.

Despărțământul are o avere în bani de Lei 5,000.—.

Petru Suciu, dir. de liceu și dir. desp.

95. Vârșeț (jud. Timiș).

Acest despărțământ, înainte de războiu era unul din cele mai active despărțăminte ale «Asociațiunii». Orașul Vârșeț cu câteva comune trecând la Iugo-Slavia, din restul comunelor rămase la noi se va organiza un nou desp. al instituției noastre.

Intrucât se poate, comit. central va căuta să țină legătură și cu desp. de peste graniță: Biserica-Albă, Becicherec și Panciova, încorporate la Iugo-Slavia, trimițându-le cărți și încurajându-le.

96. Vințul-de-jos (jud. Alba-de-jos).

I. Numărul comunelor: 24.

II. Numărul agenturilor: 1 în Daia-română, careia i s'a trimis o bibliotecă populară.

III. Acest despărțământ s'a constituit la 25 Iunie 1922 de dl Vasile Vasilca, pretor în Vințul-de-jos și se compune din comunele aparținătoare plasei cu același nume. S'a înscris un număr frumos de membri și s'a pus la cale o activitate culturală de seamă.

Vasile Vasilca, pretor, director.

97. Vințul-de-sus (jud. Turda-Arieș).

I. Numărul comunelor: 17.

II. Numărul agenturilor: 4.

III. Numărul bibliotecilor: 4.

IV. Despărțământul s'a reorganizat în adunarea cercuală din 17 Iulie 1921, iar adunarea generală pentru anul trecut s'a ținut în 23 Maiu 1922.

Directorul desp. dl *Căpâlnean* este și președintele agen-turei «Asociațiunii» din Vereșmort, în care calitate a dezvoltat o activitate culturală din cele mai îmbucurătoare. A înființat în Vereșmort o agentură și o casă națională în cadrele cărora s'a dezvoltat un program vrednic de toată lauda.

S'au abonat și cetit regulat 10 diferite ziare. S'a deschis biblioteca Casei Naționale, care numără 200 volume. S'au aranjat 14 reprezentații teatrale, corale, declamatorice, în cari s'au predat 32 piese teatrale, s'au declamat 19 poezii. S'au aranjat și 2 tablouri vii, la Crăciun și la Anul-Nou. Succesul cultural și educativ este din cele mai îmbucurătoare. Dela reprezentații s'au încassat în cursul anului Lei 7000, cu cari s'a făcut o bină

stabilă și s'au dat premii școlărilor la finea anului școlar. Acum ar dori să înfiripeze o orchestră și să-și zidească Casa Națională.

Ioan Căpâlnean, preot, director.

98. Vișeu-Iza (jud. Maramurăș).

I. Numărul comunelor: 20.

II. Numărul agenturilor: 4.

III. Numărul bibliotecilor: 1.

IV. Dl Emil Bran, directorul acestui despărțământ, raportează, că în conformitate cu circulara comitetului central Nr. 1675/1922, a luat dispoziții pentru reorganizarea despărțământului, care nu a mai funcționat dinaintea războiului. Comitetul executiv a întocmit programa de activitate și seria prelegerilor populare pentru toate comunele continuând pretutindeni propaganda de deșteptare.

99. Viștea (jud. Făgăraș).

I. Numărul comunelor: 24.

II. Numărul membrilor: 4 fondatori, 39 pe vieață și 70 activi.

Aceștia din urmă înscriși toți la adunarea generală a despărțământului, ținută în 25 Maiu 1922 în Porumbacul-de-sus. Membri activi prin agenturi nu s'au înscris. Se atribue lucrul acesta împrejurării că Biblioteca «Asociațiunii» nu apare regulat.

III. Agenturi și biblioteci: 22.

Despre activitatea agenturilor directorul despărțământului arată că nu i s'a raportat, dar cunoscând oamenii conducători, este convins că au ținut în decursul iernii prelegeri. Are cunoștință că în mai toate satele s'au ținut la serbătorile Crăciunului producțiuni teatrale. La sate sunt gazete abonate în număr încă prea mic, dar și din acestea unele mai mult strică decât folosesc.

Spiritul materialist și neinteresul față de cultura și lumina proprie, — dăinuiește.

IV. În chestia losurilor «Asociațiunii» nu s'a putut face nimic. Atâta că cu ocazia prelegerilor s'a publicat în fiecare sat numele celor ce au câștigat. Câștigurile în despărțământul Viștea au fost numai în cărți. Vor căuta în toamna și iarna anului 1923 să facă mai mult, precum se vor sili să ajute munca centrului și pe alte căi.

Cu ocazia prelegerilor ținute s'au împărțit broșurile date de biroul central în număr de 700.

Directorul despărțământului Pavel Borzea, în legătură cu cercurile religioase, a ținut 5 conferințe religioase-culturale în: Corbi, Viștea-de-sus, Ucea-de-sus, Drăguș și Feldioara.

Secretarul despărțământului Augustin Șandru a ținut în cadrul «Asociațiunii» 16 prelegeri în comunele: Arpașul-de-sus, Ucea-de-sus, Corbi, Feldioara, Viștea-de-jos, Viștea-de-sus, Rucăr, Beșimbac, Drăguș, Sâmbăta-de-sus-Răsăriteană, Sâmbăta-de-sus-Apuseană, Sâmbăta-de-jos, Voivodenii-mari, Ludișor, Voila și Bruiu. Spesele de deplasare (cărașia) în sumă de mai bine de Lei 800 le-a plătit Cooperativa de Consum din Viștea-de-jos.

În prelegeri s'a arătat rostul «Asociațiunii», însemnătatea cărții și s'a insistat îndeosebi asupra necesității organizării țărânimii în cooperative de aprovizionare și desfacere în comun.

S'a înființat din partea despărțământului în Feldioara, Corbi și Rucăr câte o cooperativă, cari merg bine.

Convingerea conducătorilor desp. Viștea este că cooperativele trebuie să devină niște cetăți economice, cari să sprijinească ridicarea culturală în satul lor.

În legătură cu propaganda aceasta s'au concentrat în Cooperativa din Viștea-de-jos 14 cooperative, cu scopul aprovizionării în comun și cu scopul ca din venitul acestei centralizări să fie sprijinite tendințele culturale în despărțământul Viștea.

Averea despărțământului este un fond de Lei 500 în administrarea centrului, — precum și un schiopticon cu diapozitive: «Vieța lui Hristos».

Ținerea adunării cercuale este proiectată pentru finea lunii August 1923 în Viștea-de-jos, la care va fi invitat să participe și centrul prin delegat.

Pavel Borzea, preot, director.

100. Zălau (jud. Selagiu).

I. Numărul comunelor 46.

II. Din comunele aparținătoare plasei Cehul-Silvaniei, s'a înființat un nou despărțământ al «Asociațiunii», în adunarea ținută la 29 Iunie 1923.

În urma propunerii dlui Dr. Zenovie Păclișanu, director general în Ministerul Cultelor, s'a ales director al desp. dl Dr. Nicodim Cristea, primarul orașului Zălau, împreună și biroul și membrii comitetului cercual.

Cu această ocazie, sub prezidenția dlui Dr. Z. Păclișanu, s'a ținut și o manifestațiune culturală.

S'au înscris: 4 membri fondatori, 22 membri pe vieță și 20 membri activi, dela cari s'a încasat suma de Lei 6250.— taxe și un dar de Lei 100.— dela dl Dr. Gh. Pop, avocat în Zălau, total deci Lei 6350.—.

Despărțământului i s'au trimis 15 biblioteci populare, cari să se plaseze în agenturile ce se vor înființa în comune, împreună cu statutele și regulamentele «Asociațiunii».

Dr. Nicodim Cristea, primar, director.

101. Zărnești (jud. Făgăraș).

- I. Numărul comunelor: 5.
 - II. Numărul agenților: 5.
 - III. Numărul bibliotecilor: 5.
 - IV. Desp. și-a ținut adunarea generală în 3 Decembrie 1922 și a înaintat raportul despre activitatea desp. în anul trecut împreună cu taxele de la membri, cu abonamentele la revista «Transilvania», cu abonamentele la calendarul «Asociațiunii» pe 1923 și cu sumele încasate pentru biletele de loterie ce a desfășurat în despărțământ. Constatăm cu mulțumire, că acest desp., prin munca desinteresată ce desvolcă directorul său, dl *Dr. Pompiliu Nistor*, pentru toate problemele îmbrăționate de «Asociațiune», se numără între cele mai active despărțăminte ale acesteia.
-

Anexa: II.

Secțiile științifice-literare ale „Asociațiunii pentru literatura și cultura po- porului român“ (Astra), Sibiiu.

Nr. 1012/1923.

Proces Verbal

*luat în ședința plenară a secțiilor științifice-literare,
ținută în Sibiiu, la 13 Iulie 1923.*

Ședința I-a.

Președinte:

Dr. Octavian Russu.

Notar:

Ioan Georgescu.

1. Vineri, în 13 Iulie 1923, dimineața la ora 9, vice-președintele «Asociațiunii» deschide ședința plenară printr'o cuvântare potrivită. Întâiu semnaleză marea pierdere îndurată de instituțiunea noastră prin moartea ilustrului ei președinte, Andreiu Bârseanu, amintește de votul aproape unanim al adunării generale trecute care l-a chemat pe D-Sa să conducă această instituție în anul de doliu, proclamat cu această ocaziune, remarcă și pierderea mai recentă ce se simte în urma morții regretatului membru activ al secției noastre economice, Nicolae Petra-Petrescu, și invită întreaga asistență să binevoiască a da expresiune unanimității regretelor, în modul îndatinat, prin ridicare. După acest act de pietate, D-Sa constată frumoasa activitate culturală dezvoltată de membrii secțiilor noastre științifice-literare, grupați în jurul fruntașului despărțământ Cluj al «Asociațiunii» noastre, precum și de alți membri, și speră un viitor mai fericit pentru această instituție, având sprijinul devotat al atâtor membri valoroși. Salutând pe membrii prezenți într'un număr atât de considerabil, declară ședința plenară deschisă.

Se ia act cu însuflețire de cuvântarea de deschidere a președintelui.

2. Se constată numărul membrilor prezenți:

Din secția literară-artistică: I. Agârbiceanu, Cluj; Axente Banciu, Brașov; Dr. Valer Branisce, Lugoj; Ion Gorun, Sibiiu; Dr. Horia Petra-Petrescu, Sibiiu; I. U. Soricu, Sibiiu; Nicolae Băilă, Sibiiu; Vasile Stoica, București;

din secția istorică-etnografică: Dr. Elie Dăianu, Cluj; Dr. Silviu Dragomir, Cluj; Vasile Goldiș, Arad; Alexandru Lapedatu,

Cluj; Dr. Ioan Lupaș, Cluj; T. V. Păcățian, Dicio-Sân-Mărtin; Nicolae Togan, Sibiu; Mateiu Voileanu, Sibiu; Ioan Banciu, Sibiu; Ștefan Metes, Cluj;

din secția de științe sociale: Dr. Lucian Borcia, Sibiu; Petru Drăghici, Sibiu; Dr. Iuliu Maniu, București; Dr. Aurel Vlad, Orăștie;

din secția medicală: Dr. Ilie Beu, Sibiu; Dr. Nicolae Comșa, Sibiu; Dr. G. Preda, Sibiu; Dr. Alex. Vaida-Voevod, Cluj; Dr. A. Dobrescu, Brașov; Dr. Fl. Vilt, Sibiu;

din secția științelor naturale: A. Ciortea, Cluj;

din secția școlară: Nicolae Bogdan, Cluj; Dr. Vasile Bologa, Sibiu; Ioan F. Negruțiu, Blaj; Marin Ștefănescu, Cluj; Dr. I. Bunea, Sibiu; Dr. Ioan Coltor, Blaj; D. Lăpădat, Săliște;

din secția economică: D. Comșa, Sibiu; N. Iancu, Sibiu; I. A. de Preda, Sibiu; Constantin Pop, Sibiu; Dr. N. Vecerdea, București; Ioan Neagoe, Sibiu.

3. Cu verificarea procesului verbal se încredințează dnii: Petru Drăghici, senator și Dr. George Preda, Sibiu.

4. Secretarul literar al «Asociațiunii», dl I. Georgescu, își cetește raportul către ședința plenară. Afară de perderile semnalate de dl Dr. O. Russu, dl secretar mai înregistrează încă următoarele perdi: Dr. Guilelm Șorban, membru corespondent în secția literară-artistică; Dr. Petru Bucșan, membru corespondent în secția medicală și Traian I. Fărcaș, membru corespondent în secția școlară. Amintește cu numele pe ceice au primit calitatea de membri ai secțiilor științifice-literare, fiind aleși în ședința plenară din urmă, apoi face o reprivire amănunțită asupra sprijinului acordat comitetului central al «Asociațiunii», atât din partea secțiilor ca organizații speciale, cât și din partea singuraticilor membri ai acestor secțiuni. Arată însemnătatea lansării publicațiilor, a loteriei culturale întreprinsă în timpul din urmă, precum și a nevoii de a se solidarisa toți membrii nu numai pentru apărarea «Asociațiunii» noastre de eventuale atacuri și primejdii, ci și pentru prosperarea acestei instituțiuni, indicând totodată și mijloacele practice ce le crede potrivite pentru soluționarea norocoasă a acestor trei probleme. În resumat secretarul literar propune ședinței plenare să se declare *in comun* asupra următoarelor puncte: 1. Să se trimită câte o telegramă omagială M. Sale Regelui Ferdinand I, președintelui nostru de onoare, și A. S. R. Principelui moștenitor Carol. 2. Să se mulțumiască d-lui T. V. Păcățian pentru terminarea cu succes a importantei lucrări «Jertfele Românilor din Ardeal, Banat, Crișana, Sătmăr și Maramurăș, aduse în războiul mondial din anii 1914—1918». 3. Să se mulțumiască institutului de credit și economii «Albina» pentru subvenția de 50,000 Lei, acordată instituției noastre. 4. Să se declare, dacă publicațiile

noastre și anume: revista «Transilvania», «Biblioteca populară a Asociațiunii» și «Biblioteca Astra» sunt bine îngrijite și corespund posibilităților momentului? 5. Să se chibzuiască ce s'ar mai putea face, fără sacrificii materiale prea mari, pentru o cât mai bună reușită a centenarului morții lui Gheorghe Lazăr. 6. Lansarea publicațiilor noastre: a) prin abonamente; b) prin cereri de a se abonă aceste publicații de către diferite instituții (școli, biblioteci, spitale, cafenele, casinouri ș. a.); c) prin recomandatii orale și în scris; d) colportagiu de librărie, de școală, de târg ș. a. 7. Sprijinirea loteriei noastre culturale: a) prin articole de ziar în principalele ziare ale țării; b) prin cumpărare de bilete chiar cu renunțare la anumite necesități zilnice; c) prin recomandatii făcute în scurte conferințe la concerte, teatre ș. a. 8. Solidaritate în apărarea «Asociațiunii» de eventuale acuze și atacuri nedrepte, precum și în sprijinirea justelor ei cauze (de a i-se evacua casele și a i-se lăsa la libera ei dispoziție pentru bibliotecă și muzeu). 9. Alegerea conferențiarului pentru ședința solemnă a secțiilor cu prilejul adunării generale viitoare. 10. Eventuale modificări la actualul regulament al secțiilor. 11. Fixarea diurnelor. — *In particular*, secțiile neconstituite să ia măsuri pentru constituirea și organizarea lor. În înțelegere cu cassierul să-și fixeze fiecare secție budgetul anului viitor. Deosebit i-se atrage atenția secției literare-artistice pentru aflarea, cel puțin în acest an, a unei modalități de colaborare cu «Societatea pentru fond de teatru român», precum și a modalității de a organiza expoziția de cărți, începută la Sibiu, și în alte centre. Secției istorice-etnografice i-se atrage atenția asupra premiului Scotus Viator pentru lucrarea despre revoluția din 1918 și unirea Ardealului cu România, precum și asupra premiului «Asociațiunii» de 10,000 Lei pentru o lucrare despre anii 1848—9 și faptele de arme ale lui Avram Iancu, mai departe asupra viitoarei expoziții etnografice dela Timișoara, precum și asupra îndrumărilor ce sunt a se fixa pentru muzeele noastre istorice și etnografice. Secția școlară să colaboreze la aranjarea serbărilor comemorative Gheorghe Lazăr și să execute programa activității extrașcolare (conferințe, prelegeri, șezători, universități populare, cursuri de analfabeți, colportagiu în școală pentru răspândirea publicațiilor «Asociațiunii» etc.). Secția economică să organizeze cursuri de împletit cu ajutorul vre unui maestru specialist, expoziții ș. a. Secția medicală să dea ajutor președintelui ei la elaborarea geografiei medicale, popularizare de cunoștințe sanitare prin conferințe, prelegeri, scrieri ș. a.

• Raportul secretarului literar se ia la cunoștință și e primit ca bază de discuție.

5. Dintre propunerile secretarului literar cele de sub punctele 1, 2 și 3 se primesc fără discuție, autorizându-se biuroul cu executarea lor.

6. D. Alex. Lapedatu, prof. univ. și membru activ în secția istorică-etnografică, întreabă dacă raportul citit de dl secretar literar se publică în întregime așa cum s'a citit sau nu? I-se răspunde că nu se publică decât în rezumat.

Se ia act.

După aceasta ședința plenară trece în secții.

Ședința a II-a.

Președinte:

Dr. Elie Dăianu.

Notar:

Ioan Georgescu.

7. După amiazi, la ora 4; președintele citește textul celor două telegrame menite a se trimite M. S. Regelui și A. S. R. Principelui moștenitor, cerând aprobarea celor două texte.

Se acordă.

8. Se ia act de telegramele și scrisorile sosite până în momentul de față. Scrisoarea d-lui Virgil Șotropa, profesor în Năsăud, se citește pentru a se atrage atenția întregii ședințe plenare a secțiilor științifice-literare asupra nevoii de a salva arhivele orașelor noastre, amenințate cu înstrăinare și distrugere.

9. Întâiu își citește fiecare secție raportul ei particular, pe urmă se începe discuția generală punct de punct. Raportul secției literare-artistice îl citește dl Dr. H. P.-Petrescu. Al celei istorice, președintele acestei secții dl T. V. Păcățian. Al celei de științe sociale dl P. Drăghici. Al celei medicale dl Dr. Preda. Al celei de științe naturale dl A. Ciortea. Al celei școlare dl Dr. I. Coltor, raportor ad-hoc. Al celei economice dl Ioan Neagoș, raportor ad-hoc.

Se ia act de toate aceste rapoarte.

10. Secția literară, luând în considerare că majoritatea membrilor se află la Cluj propune să fie ales președinte dl G. Bogdan-Duică, iar raportor dl Dr. Nicolae Drăgan.

Se ia act.

11. Secția de științe sociale se constituie astfel pe un timp de trei ani: Președinte dl Iuliu Maniu, vice-președinte dl Lucian Borcia, iar raportor pe timp nedeterminat dl Petru Drăghici.

Se primește.

12. Biuroul și comitetul central al «Asociațiunii» e rugat să ia măsurile necesare pentru reorganizarea secției tehnice-industriale.

Se admite.

13. Publicațiile «Asociațiunii», așa cum apar în prezent sunt bine îngrijite și corespund posibilităților momentului, conform părerii secțiilor: literară-artistică, medicală și economică. Aceasta din urmă își exprimă dorința ca aceste publicații să îmbrățișeze din ce în ce mai mult și chestiuni economice. Secția istorică-etnografică insistă în special asupra necesității de a se censura prealabil de către singuraticile secții lucrările ce urmează a se publică.

Se ia act.

14. În legătură cu publicațiile «Asociațiunii» d. Alexandru Lapedatu face câteva observații asupra modului cum aceste publicații sunt îngrijite în prezent; exprimă dorința de a se reîmpări numerele epuizate din «Biblioteca populară», precum și aceea de a se respecta caracterul «Bibliotecii Astra», ca o bibliotecă de cercetări asupra limbei, literaturii, istoriei și geografiei naționale, iar privitor la revista «Transilvania» își spune părerea că această revistă ar îndeplini un rol mai important ca revistă pentru familie, ilustrată, și cu apariție mai regulată, având caracter literar și cultural mai pronunțat decât are în prezent.

Se ia act de observațiunile d-lui Lapedatu și se va ține seamă de ele pe măsură ce mijloacele financiare ale «Asociațiunii» vor îngădui înlăptuirea lor.

15. Secțiile: literară-artistică, medicală și economică recunosc și admit importanța lansării publicațiilor, a loteriei și a altor cauze a «Asociațiunii», așa cum a expus-o secretarul literar. Cea istorică observă că acestea nu intră în atribuțiile ei, rămânând ca biroul și comitetul central al «Asociațiunii» să caute mijloacele pentru o rezolvare norocoasă a lor.

Se ia act.

16. Dl Silviu Dragomir, membru în secția istorică, e însărcinat să rostească o cuvântare cu prilejul adunării generale dela Timișoara.

Se ia act și biroul va îngriji ca această hotărîre să se execute.

17. Secția literară-artistică își exprimă din nou dorința ca tratativele dintre «Asociațiune» și «Societatea pentru fond de teatru român» să se intensifice și să ducă la bun rezultat.

Se ia act, Această dorință se va comunica din nou și «Societății pentru fond de teatru român».

18. Secția literară-artistică își mai exprimă dorința de a organiza expoziția de cărți începută în Sibiu și în alte orașe, precum și aceea de a se distribui din nou premiul «Andrei»

Mureșianu», mai mult ca o distincțiune de ordin moral decât ca o recompensă materială.

Se ia act, rămânând ca secția, în înțelegere cu comitetul central, să caute a înfăptui aceste dorințe.

19. Secția istorică-etnografică constată că la premiul *Scotus Viator* de 2000 Lei a intrat o singură lucrare intitulată «Revoluția din 1918 și unirea Ardealului cu România», purtând motto: «Prin democrație la progres». Secția și ședința plenară acceptând concluziile raportorului propune a se decernă acestei lucrări premiul de 2000 Lei, pe lângă condiția specificată în raport de a se completa manuscrisul cu un capitol despre intrarea armatei române în Oradea-mare.

Primindu-se propunerea, se desface plicul și se constată numele autorului distins cu acest premiu:
Dr. Ioan Clopoșel.

20. La concursul de 10,000 Lei pentru istoria anilor 1848/9 a intrat asemenea o singură lucrare, a d-lui T. V. Păcățian, căruia secțiunea și ședința plenară, în baza considerațiilor și motivelor invocate în raport, propune asemenea a i se acorda premiul de 10,000 Lei și a se publica lucrarea în «Biblioteca Astra».

Biuroul e însărcinat a comunica această hotărîre comitetului central.

21. Secția medicală propune a se da o mai mare dezvoltare publicațiilor de combatere contra plăgilor sociale și în special contra alcoolismului, căutând în acest scop a conlucra și cu cercurile științifice din străinătate.

Se ia act și biuroul, precum și comitetul sunt rugate a lua măsurile necesare în vederea acestui scop.

22. Dl Dr. Dobrescu, membru corespondent al secției medicale, e dispus a retipări pe cheltuiala sa lucrarea de mult epuizată din biblioteca poporală a «Asociațiunii»: «Cum să trăim?» ilustrând-o și cu figuri în text, după care «Asociațiunea» ar urmă să pregătească clișeele necesare.

Propunerea d-lui Dr. Dobrescu se primește cu mulțumită și biuroul e învitat a afla modalitățile pentru o cât mai grabnică înfăptuire a acestei propuneri.

23. Membrii secției promit tot concursul lor devotat președintelui secției încât privește elaborarea geografiei medicale.
Se primește.

24. Pentru înfăptuirea problemelor sale, secția medicală propune a i se votă suma de 15,000 Lei.

Se ia act și propunerea se transmite comitetului central.

25. Secțiunea economică insistă ca comitetul central al «Asociațiunii» să intervină la ministerul agriculturii ca, cu ocaziunea expropriierilor, să se facă rezerve de case naționale din terenurile menite pentru lărgirea vetrei satelor, precum și din cele două iugăre ce se pot rezervă, în baza art. 40 din legea agrară, pentru școli și biserici, să se destine câte o parcelă și pentru zidirea de case naționale în fiecare comună.

Se primește. Hotărârea se comunică comitetului central pentru a face intervențiile necesare.

26. Secțiunea școlară e de părerea că «Asociațiunea» trebuie să se ocupe de comemorarea centenarului morții lui Gheorghe Lazăr prin comitetul ei central. Secțiunea a luat contactul cu ministerul instrucțiunii publice, după ce ea stabilise un program al serbărilor centenare și, la avizul acestuia, de comun acord cu comitetul de organizare al serbărilor de comemorare, a fixat programul următor: Serbările vor ține 3 zile, 30 Sept. până 2 Oct. În ziua întâiu ele vor avea loc la București cu un parastas la mitropolie, cu o serbare la Ateneu, cu o conferință a d-lui G. Adamescu, un pelerinaj la statuia de pe Bulevard, o ședință la Academia Română cu cuvântare de dl Ioan Bianu, iar seara festival la teatrul național cu piesă istorică despre G. Lazăr de dl. N. Iorga. În ziua a doua, serbarea să aibă caracter școlar și să se țină la Avrig, unde liceele G. Lazăr din Sibiu și București să fie conducătoarele serbării, fiind delegați profesori și elevi din întreaga țară. În ziua a treia se va comemora la Sibiu din partea Consistorului și a Seminarului cu asistența școlilor locale. Ministerul de instrucție să ia măsuri să se serbeze în toate școlile de toate gradele și categoriile această aniversară. Liceele să fie invitate să fixeze un premiu anual de 300—500 Lei pentru cea mai bună lucrare făcută de elevii cl. VIII. asupra lui Gh. Lazăr. Lucrea premiată să se cetească într-o ședință festivă. Bustul lui Gh. Lazăr să se așeze în aula universităților și a școlilor superioare. Să se răspândiască chipul lui Gh. Lazăr. Consistoarele bisericilor românești să fie invitate a publică circulare către toate parohiile pentru comemorarea acestui centenar cu care ocaziune să se distribue exemplare din broșura comemorativă tipărită de «Asociațiune».

Programul acesta acceptat, după mai multe discuții la care au participat d-nii Dr. I. Coltor, Dr. V. Braniște, Dr. G. Preda, Dr. S. Dragomir și V. Stoica se comunică comitetului central pentru executare în înțelegere cu celelalte comitete organizatoare.

27. În legătură cu comemorarea lui Gh. Lazăr secția economică propune să se aranjeze, cu ocaziunea aceasta, o expoziție locală de industrie casnică în comuna Avrig.

Se primește.

28. Secțiunea școlară constată că, între împrejurările schimbate, trebuie schimbat și rostul secțiunii școlare care s'a organizat în forma de acum la 1914. În consecință propune ca președintele secțiunii să elaboreze noul proiect de reorganizare al secțiunii.

Se primește. Președintele secției va fi rugat să elaboreze acest proiect.

29. Secția de științe sociale, așa cum s'a constituit deocamdată, ia angajamentul ca în timp de un an să prezinte în ședințele secțiunii trei probleme sociale (conferințe, expuneri, comunicări), care să serviască ca obiecte de discuție și să fie tratate și în publicitate.

Se ia act.

30. Dl A. Ciortea, membru în secția de științe naturale, după ce constată neactivitatea secției și cauzele acestei neactivități, propune a se adresa membrilor acestei secțiuni întrebarea, dacă vor și pot să se angajeze la o muncă mai intensivă în cadrele secției sau renunță la calitatea lor de membri? Dl Dr. I. Radu i-a comunicat că, pe lângă toată bunăvoința, nu-i rămâne timp să munciască ceva și pentru secția aceasta. O premenire se impune, mai ales acum când nevoile sunt mult mai mari decât în trecut. E nevoie de o bibliotecă pentru popularizarea științelor și de 5—8 conferențieri buni. Numai ceice țin cel puțin o conferință anual și scriu o broșură să fie admiși ca membri. Dacă nu se introduce un spirit mai activ în sinul secției, nu e nici un motiv care să justifice existența ei.

Se ia act. Biourul și comitetul central sunt invitate a lua măsuri pentru reorganizarea acestei secțiuni.

31. Dl Marin Stefanescu propune pentru lansarea loteriei «Asociațiunii» să se redacteze un apel către directorii de despărțăminte pentru a stăruî cât mai mult pentru vânzarea de bilete cu ocazia organizării de agenturi, biblioteci, serbări și alte manifestații în comunele rurale și urbane în cadrele instituțiunii noastre.

Se ia act. Biourul e însărcinat cu executarea acestei hotărâri.

32. Se proclamă următorii membri noi: d-ra Dr. Jindra Flajșhansova, lectoră de limba română la universitatea din Bratislava, dl Antoniu Kudrnač, atașat cultural al legațiunii ceho-slovace din București, dl Ioan Bușiția, profesor de desen la liceul Samuil Vulcan din Beiuș, dl Francisc Hubic-Vertileanu, profesor de muzică la liceul «S. Vulcan» din Beiuș, și dl Leca Morariu, profesor și redactor în Cernăuți, membri corespondenți; dl Dr.

Ioan Coltor, profesor de teologie în Blaj, membru activ în secția școlară.

Se ia act. Alegerea nouilor membri se comunică prin comiteul central, adunării generale viitoare.

33. La propunerea președintelui ședinței, d-lui Dr. Elie Dăianu, propunere sprijinită și de d-nii V. Goldiș, Dr. V. Brăniște ș. a. ședința plenară renunță în unanimitate la diurnele ce s'ar cuveni membrilor externi ai secțiilor științifice-literare.

Se ia act.

34. La sfârșitul ședinței dl vice-președinte Dr. Octavian Russu mulțumește tuturor membrilor secțiilor noastre științifice-literare pentru interesul și bunăvoința ce o arată față de cauzele «Asociațiunii», închizând ședința la ora 7 după amiazi.

D. U. S.

Dr. Octavian Russu m. p.,
vice-președinte.

Ioan Georgescu m. p.,
secretar.

S'a cetit și verificat:

Petru Drăghici.

Dr. Gheorghe Preda.

Anexa III.

Nr. 1089—1923.

Onorată adunare generală!

Alăturat ne luăm voie a Vă transpune socotelile «Asociațiunii» pe anul financiar expirat 1922.

Incassările fondului general cu reportul anului anterior au fost de Lei 650,123·75 și anume taxe de membri fondatori și pe viață Lei 97,346—, taxe de membri activi și ajutători (50%) Lei 77,459·99, abonamente la revista «Transilvania» Lei 13,936—, abonamente la biblioteca populară Lei 11,448·54, interese de efecte Lei 42,085·85, interese de cont-curent Lei 9,890·31, chirii Lei 11,725—, taxe de administrare Lei 7,770—, ajutor din partea statului Lei 200,000—, și în fine reportul pentru biblioteca populară de Lei 150,000—. Creștere mai însemnată față de anul anterior este la taxele de membri de Lei 59,802·40, dovada cea mai eclatantă de interesul ce marele public îl arată față de instituțiunea noastră.

Cheltuielile au fost de Lei 531,696·67 și anume: biblioteca populară Lei 104,774·45, revista Transilvania Lei 83,769·50, secțiile științifice-literare Lei 79,404—, încălzit Lei 32,649·28, spese de cancelarie Lei 22,393·91, reparaturi Lei 21,599·52, spese extraordinare Lei 20,652·70, prelegeri populare Lei 15,734—, emisiuni Lei 8,565—, tipărituri mărunte Lei 5,468·35, luminat Lei 5,501·19, bani de cvartir Lei 4,670—, interese de cont-curent Lei 3,080·97, contribuție Lei 1,642·80, grădină Lei 1,381— și salare Lei 120,310—.

Restul de Lei 118,527·08 s'a folosit parte în amortizări, parte ca dotații pentru anul viitor și anume: la edificiul muzeului s'a amortizat Lei 10,000—, la casa din strada Șaguna Nr. 6 Lei 5,000—, iar ca dotații s'au dat bibliotecii pentru mobilier Lei 15,000—, fondului general Lei 16,731·08, fondului de pensii al funcționarilor Lei 21,796—, iar bibliotecii populare pentru tipărirea de cărți noi în viitor Lei 50,000—.

Fondurile și fundațiunile administrate de «Asociațiune» au crescut în mod normal. Creșteri peste normal au fost la fundația Păcurariu-Bianu de Lei 236,000—, la fundația Petre Mușănuș de Lei 44,671—, la fundația Albon de Lei 60,000—, provenite din vânzări de case și moșii și la fondul Constantin Brâncoveanu de Lei 16,000—, provenite din încassările taxelor de membri fondatori noi la Casa națională centrală.

În stoțul efectelor fondului și fundațiilor s'au făcut schimbările următoare: s'au scos din contul optărilor de acții

792 acții Albina, Sibiu, 240 acții Forestiera, Cluj, 180 acții Crișana, Brad, 100 acții Uzinele Reșița, 25 acții Sebeșana, Caransebeș, acții cari s'au repartizat pe diferitele fonduri cari dispuneau de numărare. În contul optării de acții, pe lângă cele avute, am mai optat 10 acții Centrala cărții din București în valoare de Lei 5,000.—.

În decursul anului trecut am mai primit ca fundații nouă dela familia Andreiu Bârseanu Lei 50,000.—. La acest fond a mai contribuit familia Tiberiu și Dumitru Eremie Lei 5,000.—, «Asociațiunea» a contribuit Lei 10,000.—, «Albina» institut de credit Sibiu Lei 10,000.—, iar pentru mărirea fondului s'a lansat liste de subscripții. Un anonim a mai contribuit câte Lei 5,000.— pentru casele naționale ale «Asociațiunii» din comunele Vurpăr și Roșia, județul Sibiu. Decedând în cursul anului văduva Iohana Moldovan născută Farkaș, care a testat averea sa «Asociațiunii», am mai primit 2 libele Albina despre Lei 7,000.—, o obligație cu 4 $\frac{1}{2}$ % a Cassei de păstrare săsești de Cor. 10,000.—, precum și chiria realităților în suma de Lei 10,276.—, sumă care s'adaugat fundațiunii Bădilă-Moldovan.

Averea administrată de «Asociațiune» (afară de imobile) se urcă la suma de Lei 1.980,896.20 din cari subtrăgând pozițiile transitoare de Lei 165,459.78, rămâne o avere de Lei 1.815,436.42.

Terminând Vă rugăm:

1. Să luați la cunoștință acest raport.
2. Să censurați conturile: Bilanț Venituri și Cheltuieli și aflându-le în ordine, să hotărâți descărcarea pe anul de gestiune 1922.

Sibiu, la 31 Decembrie 1922.

Dr. Octavian Russu m. p.,
vice-prezident.

Romul Simu m. p.,
secretar.

Anexa III a).

Bilanț general la

Activa	Lei	b.	Lei	b.
Contul Cassa			3172	99
Realități:				
Edificiul Muzeului 80000.—				
Amortizare 10000.—	70000	—		
Edificiul din str. Șa-				
guna Nr. 6 65000.—				
Amortizare 5000.—	60000	—		
Edificiul din str. Șaguna Nr. 8	30000	—		
„ internatului de fete	50000	—	210000	—
Efecte:				
Efectele fondului general	249810	—		
„ fondurilor și fundațiilor	568260	—		
Optări de acții noi	56637	20	874707	20
Depuneri spre fructificare			314285	21
Transport			1402165	40

31 Decembrie 1922.

P a s i v a	Lei		Lei	
		b.		b.
Fondațiunea Păcuraru-Bianu			324119	35
Fondul gen. cu donația Belloiu și Pană	285493	85		
Dotația anului curent	16731	08	302224	93
Fondațiunea G. Sândeau			104777	56
" Petru Mureșanu			81409	65
" Andreiu Bârseanu			67185	—
" Mihail Albon			62760	96
" Ion Olteanu			60133	94
Fondul de penzii al funcț.	38204	—		
Dotația anului curent	21796	—	60000	—
Fondațiunea Ion Petranu			55383	64
" Niculae Iorga			46011	40
" Const. Brâncoveanu			45050	—
" Internatului de fete			40007	68
Fondațiunea Gr. Filepp			37153	62
" Ion și Ecat. Russu			33018	60
" Regele Ferdinand I.			30000	—
" Sidonia Munteanu			28509	96
" I. Bădila-Moldovanu			24385	61
" Ioan Nichita			26554	90
" Teodor Sandul			23878	40
Fondul Mihail Kogălniceanu			20359	—
Fondațiunea N. Matora			15463	38
Fondul Vasile Alecsandri			14414	28
" Adam Buda din Rea			13491	70
" Gheorghe Barițiu			13206	33
" Andreiu Mureșanu			12947	26
" Avram Iancu			12821	60
" Gheorghe Coșbuc			12350	—
Fondațiunea Gheorghe Anca			10367	20
" Gheorghe Boieriu			10306	55
Fondul Simion Bărnuțiu			10000	—
" Vasile Stroiescu			10000	—
" Nicolae Grigorescu			10000	—
" Nicolae Bălcescu			10000	—
" Inocențiu M. Klein			10000	—
" Gheorghe Lazăr			10000	—
Transport			1648292	50

A c t i v a	Lei	b.	Lei	b.
Transport .			1402165	40
Fondațiunea T. Sandul cont. sep.			17492	76
" G. Sândeau . . .			14966	16
" G. Anca			4850	80
" N. Russu			11	33
Contul cărții în editura proprie			14313	—
" Albina			186435	—
" Diverși-Debitori			340661	75
Bibliotecile Asociațiunii (centrală, regionale și sătești)				
Muzeele Asociațiunii (centrale și regionale)				
Arhiva Asociațiunii				
Mobilier				
Transport .			1980896	20

P a s i v a		Lei	b.	Lei	b.
	Transport .			1648292	50
Fondul	Ioan Creangă			10000	—
"	Andrei baron de Șaguna			10000	—
"	Alexandru Odobescu			10000	—
"	Timoteiu Cipariu			10000	—
"	Ioan M. Moldovanu			10000	—
"	Titu Maiorescu			10000	—
"	Aurel Vlaicu			10000	—
"	Alexandru Ion Cuza			10000	—
"	Mihail Eminescu			10000	—
Fondațiunea	Gr. Forro			9015	01
"	Ioan Suciuc			7735	76
"	Bibl. univ. Cluj			6088	76
"	Ion Roman			5642	68
"	Ioan Iancu			5094	41
"	Mihail Marinoviciu			4639	74
"	Pop Maior			4430	84
Fondul	stipendițiilor			3937	50
Fondațiunea	N. Densușianu			2984	66
"	N. Opincariu			2873	66
"	desp. Timișoara			2880	—
"	Teodor Mihali			2557	63
"	I. Balomiri			2263	51
"	Radu Riureanu			2051	43
"	Ion Gallianu			1687	32
"	I. Bozacu			1658	01
"	Dr. I. Moga			1623	17
"	Carmen Sylva			1500	—
"	anonimă Dobâca			1392	01
"	Dimitrie Birăuțiu			1145	09
"	culturală a băncilor			983	05
"	E. D. Bașota			858	17
"	internatul Petran			695	66
"	I. Simu			655	53
"	despărțăm. Viștea			550	—
Fondul	despărțământ. Deva			506	95
"	" Ceica			501	40
"	Ioan cav. Pușcariu			444	61
"	Simion Stoica			289	84
"	dep. Nichita			212	08
	Transport .			1815191	88

A c t i v a	Lei	b.	Lei	b.
Transport .			1980896	20
Total .			1980896	20

Sibiiu, la 31 Decemvrie 1922.

Dr. Vasile Bologa m. p.,
controlor.

Examinaând acest cont am constatât, cã este exact și în

COMISIUNEA

Sibiiu, la 31 Iulie 1923.

Nicolae Togan m. p.

Dr. Ilie Beu m. p.

S'a aprobat în ședința comitetului.

Dr. Octavian Russu m. p.,
vice-prezident.

P a s i v a	Lei	b.	Lei	b.
Transport .			1815191	88
Fondul despărțământ. Jibou . .			128	17
" " Torac . .			53	49
" " Visău-Iza . .			35	54
" secției medicale			20	—
" despărțământ. Crasna .			7	34
Contul Darul Vasile Stroiescu			19777	39
" Biblioteca	27959	86		
" donația anului curent .	15000	—	42959	86
" Biblioteca populară . .			50000	—
" Oferte pentru muzeu .			52722	53
Total .			1980896	20

Ioan Banclu m. p.,
cassier — contabil.

consonanță cu cărțile de contabilitate purtate corect.

DE REVIZUIRE:

Ioan Vătășan m. p.,
rev. expert.

central ținută la 4 August 1923.

Romul Simu m. p.,
secretar.

Anexa III b)

Venite și spese la

C h e l t u i e l l	Lei	b.	Lei	b.
Salare			120310	—
Biblioteci populare			104774	45
Revista «Transilvania»			83769	50
Secțiile științifice-literare	2454	—		
Secția istorică	35950	—		
Secția artistică	41000	—	79404	—
Incălzit			32649	28
Spese de cancelarie			22393	91
Reparaturi			21599	52
Spese extraordinare			20652	70
Prelegeri populare			15734	—
Exmisiuni			8565	—
Tipărituri			5468	35
Luminat			5501	19
Bani de cvartir			4670	—
Interese de cont-corent			3080	97
Contribuție			1642	80
Grădină			1381	—
A m o r t i z ă r i :				
Edificiul Muzeului	10000	—		
Casa de chirii din Strada Șa- guna Nr. 6	5000	—	15000	—
Transport			546596	67

31 Decembrie 1922.

Venituri	Lei	b.	Lei	b.
Taxe de membri fondatori și pe viață	97346	—		
Taxe de membri activi și ajutători (50%)	77459	90	174805	90
Ajutoare			200000	—
Biblioteca populară	150000	—		
Secția artistică	28472	15	178472	15
Interese după efectele fondului general	42085	85		
Interese de cont-corent	9890	31	51976	16
Revista «Transilvania»	13926	—		
Biblioteca populară	11448	54	25374	54
Chirii			11725	—
Taxă de administrare			7770	—
Transport			650123	75

C h e l t u i e l i	Lei	b.	Lei	b.
Transport . .	546596	67		
<i>Dotații pentru anul viitor:</i>				
Biblioteca: pentru mobilier . .	15000	—		
Fondul general	16731	08		
Fondul de pensii	21796	—		
Biblioteca populară pentru cărți noui	50000	—	103527	08
Total . .			650123	75

Sibiiu, la 31 Decembrie 1922.

Dr. Vasile Bologa m. p.,
controlor.

Examinând acest cont, am constatat că este exact și în consonanță

Sibiiu, la 31 Iulie 1923.

C O M I S I U N E A

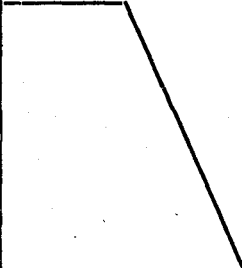
Nicolae Togan m. p.

Dr. Ilie Beu m. p.

S'a aprobat în ședința comitetului

Dr. Octavian Russu m. p.,
vice-prezident.

V e n i t u r i	Lei	b.	Lei	b.
Transport . .			650123	75
Total . .			650123	75

Ioan Banciu m. p.,
cassier-contabil.

cu documentele de cassă și cu registrele de cont. purtate corect.

D E R E V I Z U I R E :

Ioan Vătășan m. p.,
revizor-expert.

central, ținută la 4 August 1923.

Romul Simu m. p.,
secretar.

Anexa IV.

Nr. 937—1923.

Proiectul de buget.

Onorată adunare generală!

În alăturare ne luăm voie a Vă prezenta proiectul de buget al «Asociațiunii» pe anul 1924.

Cheltuieli:

1. *Biblioteci:* Pentru întregirea celor 3000 de biblioteci populare ale «Asociațiunii» cu broșuri folositoare, prevedem suma de Lei 40,000— pentru înființarea câte unei biblioteci regionale în fieștecăre sediu de despărțământ, prevedem pe lângă stocul de cărți ce îl avem suma de Lei 10,000—, pentru întregirea bibliotecii centrale a «Asociațiunii» cu cărți și reviste străine, pentru compactare și conservare, luăm suma de Lei 10,000— În total pentru biblioteci prevedem în buget suma de Lei 60,000—.

2. *Muzee:* Pentru înființarea și susținerea câte unui muzeu regional în fiecare centru de despărțământ prevedem suma de Lei 50,000— iar pentru întregirea și conservarea muzeului central alte 50,000— Lei, în total pentru muzee Lei 100,000—.

3. *Case Naționale:* Pentru ajutorarea caselor naționale sătești prevedem suma de Lei 20,000— iar pentru a celor regionale, Lei 5,000— asemenea și pentru casa națională centrală. În total pentru case naționale Lei 30,000—.

4. *Prelegeri și conferențe:* Pentru salariul, diurnele conferențiarului și alte conferențe preliminarăm suma de Lei 70,000— iar pentru conferențele de la orașe Lei 5,000— În total pentru prelegeri și conferențe Lei 75,000—.

5. *Premii:* Pentru încurajarea agriculturii, culturii vitelor, grădinilor, comerțului etc. prevedem suma de Lei 5,000— iar pentru instruirea de analfabeți preliminarăm o sumă de Lei 5,000—. În total pentru premii Lei 10,000—.

6. *Expoziții:* Expoziții proiectăm atât pentru popor cât și pentru intelectuali, pentru aranjarea câte unei expoziții agricole, de porturi, de copii, de jocuri și frumuseță preliminarăm suma de Lei 5,000— iar ajutor pentru aranjarea unei expoziții de pictură suma de Lei 5,000—. În total pentru expoziții prevedem suma de Lei 10,000—.

7. *Publicații:* Pentru editarea revistei «Transilvania» precum și a bibliotecii «Astra» preliminarăm suma de Lei 100,000—. Pentru biblioteca populară a «Asociațiunii» precum și pentru biblioteca

tineretului Lei 20,000—. In total pentru publicații suma de Lei 120,000—.

8. *Conservarea și adaptarea realităților*: canalizare, apă, contribuție etc. reclamă o sumă de Lei 3000—, grădina, reparații etc., o sumă de Lei 8000— iar mobilierul suma de Lei 10,000—. In total pentru conservarea și adaptarea realităților suma de Lei 21,000—

9. *Cheltuieli de administrare*: Prevedem: Salare pentru biroul central suma de Lei 256,680—, pentru secțiile științifice-literare Lei 10,000—, tipărituri mărunte suma de Lei 6000—, pentru luminat Lei 2,000—, pentru încălzit Lei 20,000—, exmisiuni Lei 5660—, bani de cvartir Lei 5660—. In total pentru cheltuieli de administrare Lei 306,000—.

10. *Taxe*: Taxele membrilor fondatori și pe viață le capitalizăm cu Lei 30,000—. In total suma cheltuielilor e de Lei 762,000—

Venite:

1. *Taxe de membri*: Taxele ce sunt a se încasa dela membri fondatori și pe viață le prevedem cu suma de Lei 100,000—, taxe de membri activi (50%) Lei 100,000—, taxele membrilor ajutători Lei 10,000—. In total prevedem încasări la taxe de membri Lei 210,000—.

2. *Abonamente*: 1000 abonamente la revista «Transilvania», à 50 și 75 Lei aduc o sumă de Lei 50,000—, abonamente la biblioteca populară à 25 și 35 Lei și vânzarea de cărți vor aduce suma de Lei 25,000—. In total abonamente Lei 75,000—.

3. *Interese*: După efectele fondului general Lei 15,000—. După depunerile aceluiaș fond Lei 3000—. In total Lei 18,000—.

4. *Subvenții și ajutoare*: Pentru trebuințele generale prelinăm suma de Lei 300,000—, iar pentru muzee Lei 100,000—. In total la subvenții și ajutoare Lei 400,000—.

5. *Diverse*: La chirii prevedem suma de Lei 52,000—, taxe de administrare suma de Lei 5000—, extraordinare Lei 2,000—. In total diverse venituri suma de Lei 59,000—. Totalul venitelor Lei 762,000.

Bugetul fondurilor și fundațiilor administrate de «Asociațiune» e făcut după normativul de administrare și afară de mici excepțiuni, notate în particular la fiecare fond sau fundațiune, nu e nimic ce ar merita mențiune specială.

Sibiu, în 3 Iulie 1923.

Dr. Octavian Russu m. p.,
vice-prezident.

Romul Simu m. p.,
secretar.

Anexa IV a)

Bugetul „Asociațiunii“

C h e l t u i e l i	Lei	b.	Lei	b.
I. Fondul general.				
Biblioteci:				
<i>a) Biblioteci populare.</i>				
Serii de cărți pentru 3000 biblioteci populare	40000	—		
<i>b) Biblioteci regionale.</i>				
Serii de cărți pentru 100 biblioteci regionale	10000	—		
<i>c) Biblioteca centrală.</i>				
Compactare și aranjament	10000	—	60000	—
Muzee:				
<i>a) Muzeu regional.</i>				
Procurări de obiecte noi și conservare	50000	—		
<i>b) Muzeul central.</i>				
Procurări de obiecte noi și cons.	50000	—	100000	—
Casa națională:				
<i>a) Casa națională sătești.</i>				
Planuri și emisiuni la fața locului	20000	—		
<i>b) Casa națională regională.</i>				
Planuri și emisiuni la fața locului	5000	—		
<i>c) Casa națională centrală.</i>				
Capitalizare	5000	—	30000	—
Conferințe și prelegeri:				
<i>a) Conferințe populare.</i>				
Salarul conferențiarului și alte conferințe	70000	—		
Transport	70000	—	190000	—

pe anul 1924.

V e n i t u r i	Lei	b.	Lei	b.
I. Fondul general.				
Taxe de membri:				
Taxe de membri fondatori și pe vieață	100000	—		
Taxe de membri activi (50%) .	100000	—		
„ „ „ ajutători (50%)	10000	—	210000	—
Interese:				
După efectele fondului general	15000	—		
După depunerile fondului gen.	3000	—	18000	—
Abonamente:				
Abon. la revista «Transilvania»	50000	—		
„ „ «Biblioteca populară»	25000	—	75000	—
Ajutoare:				
Ajutor pentru trebuințele gene- rale	300000	—		
Ajutor pentru muzeele «Asocia- țiunii»	100000	—	400000	—
Diverse:				
Chirii dela realitățile «Asocia- țiunii»	52000	—		
Taxe de administrare	5000	—		
Venite extraordinare	2000	—	59000	—
Transport .			762000	—

C h e l t u i e l i	Lei	b.	Lei	b.
Transport .	70000	—	190000	—
<i>b) Conferențe pentru intelectuali.</i>				
Spese de drum și diurne. . .	5000	—	75000	—
Premii:				
<i>a) Premii populare.</i>				
Pentru încurajarea agriculturii, comerț., creșterii de copii . .	5000	—		
<i>b) Premii pentru intelectuali.</i>				
Pentru instruirea analfabeților .	5000	—	10000	—
Expoziții:				
<i>a) Expoziții populare.</i>				
Ajutor la aranjarea de expoziții agronom. și com.	5000	—		
<i>b) Expoziții pentru intelectuali.</i>				
Ajutor la aranjarea unei expoziții	5000	—	10000	—
Publicații:				
<i>a) Publicații literare.</i>				
Revista «Transilvania» și «Biblio- teca Astra»	100000	—		
<i>b) Publicații populare.</i>				
Biblioteca populară și a tinere- tului vezi și Biblioteca pop. .	20000	—	120000	—
Conservarea realităților:				
Apă, canalizare, contrib., asig. .	3000	—		
Reparaturi	5000	—		
Grădină	3000	—		
Mobiliar	10000	—	21000	—
Transport .			426000	—

Venituri	Lei	b.	Lei	b.
Transport .			762000	—
Transport .			762000	—

C h e l t u i e l i	Lei	b.	Lei	b.
Transport .			426000	—
Spese de administrare:				
Salare	256680	—		
Secțiile științifice-literare	10000	—		
Spese de cancelarie și tipărituri	6000	—		
Luminat	2000	—		
Incălzit	20000	—		
Bani de cvartir	5660	—		
Esmisiuni	5660	—	306000	—
Capitalizare				
Fondului general capit. taxelor membrilor fond.			30000	—
			762000	—
<i>II. Fondățiunea Dr. Anca.</i>				
Replătire din datorie	205	—		
Taxă de adm. și alte spese	45	—		
Capitalizare	25	—	275	—
<i>III. Fondaț. Bădilă-Moldovan.</i>				
Taxă de administrare	200	—		
Capitalizare	35000	—	35200	—
<i>IV. Fondaț. Bibl. univ. Cluj.</i>				
Diferite spese	60	—		
Capitalizare	240	—	300	—
<i>V. Fondățiunea D. Bașota.</i>				
Taxă de administrare	10	—		
Capitalizare	40	—	50	—
<i>VI. Fondățiunea Boieriu.</i>				
Stipendii și ajutoare	240	—		
Taxă de administrare	90	—		
Capitalizare	80	—	410	—
Transport .			798235	—

V e n i t u r i	Lei	b.	Lei	b.
Transport .			762000	—
			762000	—
<i>II. Fondațiunea Dr. Anca.</i>				
Interese de efecte	275	—	275	—
<i>III. Fondaț. Bădilă-Moldovan.</i>				
Interese de efecte	800	—		
Chirie	34400	—	35200	—
<i>IV. Fondaț. Bibl. univ. Cluj.</i>				
Interese de depunere	300	—	300	—
<i>V. Fondațiunea D. Bașotă.</i>				
Interese de efecte	50	—	50	—
<i>VI. Fondațiunea Boierlu.</i>				
Interese de efecte	410	—	410	—
Transport .			798235	—

C h e l t u i e l i	Lei	b.	Lei	b.
Transport .			798235	—
<i>VII. Fondatiunea A. Buda.</i>				
Ajutor muzeului din Hațeg . .	200	—		
Capitalizare	450	—	650	—
<i>VIII. Fondul Densușianu.</i>				
Taxe de administrare	25	—		
Capitalizare	100	—	125	—
<i>IX. Fondaț. anonimă Dobâca.</i>				
Taxă de administrare	15	—		
Capitalizare	60	—	75	—
<i>X. Fondatiunea Marinoviciu.</i>				
Stipendii și taxă de adm. . .	65	—		
Capitalizare	135	—	200	—
<i>XI. Fondatiunea Moga.</i>				
Stipendii și taxă de adm. . .	70	—		
Capitalizare	30	—	100	—
<i>XII. Fondatiunea Nichita.</i>				
Ajutor școalelor din Sălaj . .	500	—		
Taxe de adm. și alte spese . .	200	—		
Capitalizare	800	—	1500	—
<i>XIII. Fondatiunea I. Olteanu.</i>				
Ajutor la diferite școale . . .	1000	—		
Taxă de adm. și capitalizare .	2000	—	3000	—
<i>XIV. Fondaț. Păcurar-Bianu.</i>				
Taxe de adm. și alte spese .	800	—		
Capitalizare	30000	—	30800	—
Transport .			834665	—

V e n i t u r i	Lei	b.	Lei	b.
Transport .			36235	—
<i>VII. Fondățiunea A. Buda.</i>				
Interese de efecte	650	—	650	—
<i>VIII. Fondul Densușianu.</i>				
Interese de depozit	125	—	125	—
<i>IX. Fondaț. anonimă Dobâca.</i>				
Interese de efecte și depozit .	75	—	75	—
<i>X Fondațiunea Marinoviciu.</i>				
Interese de efecte	200	—	200	—
<i>XI. Fondațiunea Moga.</i>				
Interese de efecte	100	—	100	—
<i>XII. Fondațiunea Nichita.</i>				
Interese de efecte	1500	—	1500	—
<i>XIII. Fondațiunea I. Olteanu.</i>				
Interese de efecte	3000	—	3000	—
<i>XIV. Fondaț. Păcuraru-Bianu.</i>				
Interese de efecte și depuneri	30800	—	30800	—
Transport .			834685	—

C h e l t u i e l i	Lei	b.	Lei	b.
Transport .			834685	—
<i>XV. Fondațiunea I. Petran.</i>				
Stipendii	1000	—		
Taxă de adm. și capitalizare .	1500	—	2500	—
<i>XVI. Fondațiunea Roman.</i>				
Stipendii	100	—		
Taxă de adm. și capitalizare .	150	—	250	—
<i>XVII Fondațiunea I. Russu.</i>				
Stipendii	500	—		
Taxe de adm. și capitalizare .	550	—	1050	—
<i>XVIII. Fondațiunea T. Sandul.</i>				
Stipendii	700	—		
Taxe de adm. și replătiri din dat.	700	—	1400	—
Total .			839885	—

Sibiiu, la 3 Iulie 1923.

Dr. Vasile Bologa m. p.,
controlor.

Aprobat în ședința comisiei

Dr. Ilie Beu m. p.

Nicolae Togan m. p.

Aprobat în ședința comitetului

Dr. Octavian Russu m. p.,
vice-prezident.

V e n i t u r i	Lei	b.	Lei	b.
Transport .			834685	—
<i>XV. Fondatiunea I. Petran.</i>				
Interese de efecte și depozit .	2500	—	2500	—
<i>XVI. Fondatiunea Roman.</i>				
Interese de efecte	250	—	250	—
<i>XVII. Fondatiunea I. Russu.</i>				
Interese de efecte	1050	—	1050	—
<i>XVIII. Fondatiunea T. Sandul.</i>				
Interese de efecte	1400	—	1400	—
Total .			839885	—

Ioan Banciu m. p.,
cassier-contabil.

financiare, ținută la 4 Iulie 1923.

Ioan Vătășan m. p.,
revizor expert.

central, ținută la 5 Iulie 1923.

Romul Simu m. p.,
secretar.

Anexa V.

**Lista burselor și ajutoarelor date de „Asociațiune“
pe anul școlar 1922/23.**

1. <i>Domițian Baci</i> , stud. în med. an. V la univ., Cluj; din fundațiunea « <i>Avram Iancu</i> »	Lei	500.—
2. <i>Maria Betea</i> , elevă în cl. III-a a școlii civile de fete a Statului, Făgăraș; din fundațiunea « <i>Gh. Boeriu</i> »	„	200.—
3. <i>Miron Cimoca</i> , elev în cl. III-a la liceul „Regele Ferdinand“, Turda; din fundațiunea « <i>Ioan și Zinca Roman</i> »	„	100.—
4. <i>Coriolan Cioban</i> , elev în cl. VI-a la liceul „Simeon Bărnuțiu“, Șimleu; din fundațiunea « <i>Ioan și Ecaterina Rusu</i> »	„	100.—
5. <i>Ioan Maxim</i> , stud. univ. în an. II la Facultatea de științe, Cluj; din fundațiunea « <i>I. Petran</i> »	„	500.—
6. <i>Minerva Mușoiu</i> , stud. univ. în an. II la Facultatea de filosofie, Cluj; din fond. « <i>Ioan Petran</i> »	„	500.—
7. <i>Victor Mureșian</i> , stud. în an. III la Școala Politehnică, Timișoara; din fond. « <i>T. Sandul</i> »	„	450.—
8. <i>Vasile Oșel</i> , elev în cl. III-a la liceul „Regele Ferdinand“, Turda; din fundațiunea « <i>Ioan și Ecaterina Rusu</i> »	„	100.—
9. <i>Eugen Pascu</i> , elev în cl. VII-a la liceul din Blaj; din fundațiunea « <i>N. Marinoviciu</i> »	„	60.—
10. <i>Popovici Letiția</i> , elevă în cl. II-a liceului de fete, Sibiiu, dela „Asociațiune“	„	6500.—
11. La 3 eleve ale Liceului de fete al Statului, Sibiiu	„	3700.—
12. La 2 elevi și 2 eleve dela școala primară din Vad; din fundațiunea « <i>Gh. Boeriu</i> » ¹	„	40.—

¹ La alte burse, pentru cari s'a publicat concurs, nu au fost reflectanți.

Anexa VI.

CONSPECTUL SUMAR AL MEMBRILOR „ASOCIAȚIUNII“

				In total	
I.	Membri onorari			20	
II.	Membri secțiilor			402	
III.	Membri fondatori ai Casei Naționale			82	
IV.	Membri din despărțăminte:				
		Membri fondatori	Membri pe viecefă	Membri activi	In total
1.	Desp. Abrud-Câmpeni	11	23	51	85
2.	„ Agnita	1	3	30	34
3.	„ Aiud	5	59	41	105
4.	„ Alba-Iulia	10	23	25	58
5.	„ Almaș	4	26	641	671
6.	„ Baia-mare	25	45	80	150
7.	„ Bandul-de-Câmpie	—	10	21	31
8.	„ Băsești	4	15	104	163
9.	„ Becicherecul-mare	—	1	2	3
10.	„ Beclean	1	1	47	49
11.	„ Beiuș	1	12	17	30
12.	„ Beliu	—	11	5	16
13.	„ Biserica-Albă	3	6	5	16
14.	„ Bistrița	12	12	50	74
15.	„ Blaj	12	30	75	117
16.	„ Bocșa	2	19	30	41
17.	„ Boroșineu	4	18	34	56
18.	„ Boroșsebiș	1	4	15	26
19.	„ Bozoviciu	3	5	16	24
20.	„ Brad	1	41	97	139
21.	„ Bran	1	14	11	56
22.	„ Brașov	20	56	146	222
23.	„ Bucium	—	1	2	3
24.	„ Buziaș	—	8	12	20
25.	„ Caransebeș	4	16	34	54
26.	„ Careii-mari	—	2	30	32
27.	„ Ceica	1	5	13	19
28.	„ Chioar	1	15	69	85
29.	„ Ciachi-Gârbău	—	50	37	87

		Membri fondatori	Membri pe viață	Membri activi	In total
30.	Desp. Ciacova	—	1	12	13
31.	„ Cincul-mare	—	1	59	60
32.	„ Cluj	21	69	85	175
33.	„ Cohalm	1	8	88	96
34.	„ Copalnic-Mănăstur	3	10	53	66
35.	„ Crasna	—	3	38	41
36.	„ Dej	14	26	174	214
37.	„ Deva	7	26	115	148
38.	„ Diciosânmartin	3	12	64	79
39.	„ Dobra	—	5	36	41
40.	„ Făgăraș	7	23	160	190
41.	„ Geoagiu	7	36	60	103
42.	„ Gherla	6	25	24	55
43.	„ Giurgeu	2	10	93	105
44.	„ Gurghiu	—	4	21	25
45.	„ Hălmagiu	1	1	1	3
46.	„ Hațeg	2	30	3	35
47.	„ Huedin	5	50	12	67
48.	„ Hunedoara	8	30	229	267
49.	„ Jara-de-jos	—	—	3	3
50.	„ Ibașfalău	18	16	30	64
51.	„ Ilia-Mureșană	—	1	5	6
52.	„ Jibou	5	6	65	76
53.	„ Jiu	13	20	52	85
54.	„ Lăpușul-unguresc	2	3	97	102
55.	„ Lipova	2	4	12	18
56.	„ Lugoj	8	10	6	24
57.	„ Mărghita	2	10	11	27
58.	„ Mediaș	10	19	184	213
59.	„ Mercurea	3	15	43	61
60.	„ Mercurea-Ciuc	3	17	29	49
61.	„ Mociu	2	6	22	30
62.	„ Murăș-Ludoș	3	6	85	94
63.	„ Murăș-Oșorheiu	17	21	3	41
64.	„ Murăș-Uioara	—	1	3	4
65.	„ Năsăud	20	75	18	113
66.	„ Nocrich	5	15	50	70
67.	„ Oradea-mare	31	50	41	122

		Membri fondatori	Membri pe viață	Membri activi	In total
68.	Desp. Orăștie	19	51	33	103
69.	„ Oravița	—	16	10	26
70.	„ Orșova	5	46	180	131
71.	„ Panciova	2	6	—	8
72.	„ Râșnov	—	2	50	52
73.	„ Reghin	2	16	160	178
74.	„ Săcele	2	2	57	61
75.	„ Sălcuia	—	19	7	26
76.	„ Săliște	6	30	46	82
77.	„ Salonta-mare	3	3	5	11
78.	„ Sânmiclăușul-mare	5	20	66	91
79.	„ Sărmașul-mare	1	2	62	65
80.	„ Satu-mare	4	15	18	37
81.	„ Sebeșul-săsesc	2	26	113	141
82.	„ Seini	1	4	10	15
83.	„ Șercaia	2	20	55	77
84.	„ Sibiiu	70	153	392	615
85.	„ Sighet	—	12	30	42
86.	„ Sighișoara	1	2	25	28
87.	„ Șimleul	1	12	21	34
88.	„ Tășnad	2	15	14	31
89.	„ Teaca	3	12	15	30
90.	„ Teiuș	1	—	11	12
91.	„ Timișoara	12	30	14	56
92.	„ Tinca	—	10	12	22
93.	„ Treiscaune	4	33	50	87
94.	„ Turda	2	28	70	100
95.	„ Vârșeț	—	16	2	18
96.	„ Vințul-de-jos	2	21	58	81
97.	„ Vințul-de-sus	—	2	7	9
98.	„ Vișeu-Iza	—	4	5	9
99.	„ Viștea	4	43	67	114
100.	„ Zălau	4	22	20	46
101.	„ Zărnești	6	27	25	58
102.	„ Afară de desp.	69	95	180	344
	Total	591	2099	5603	8797
	V. Membri ajutători				6417
	Total				15214

Anexa VII.

CONSEMNAREA

membrilor decedați ai „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ în anul de gestiune 1922/23.

I. Membri de onoare.

1. Diaconovich, Dr. Cornel, fost secretar general al «Asociațiunii», Reșița.
2. Iarnik, Dr. I. Urban, prof. universitar, Praga.
3. Pușcariu, Dr. Ilarion, arhiereu ortodox, Sibiiu.

II. Membri fondatori.

1. Nilvan, Dr. Aurel, avocat, Șomcuta-mare.

III. Membri pe viață.

1. Filipan, Dr. Octavian, avocat, fost prefect, Dej.
2. Hențu Nicolae, fost prim-notar comunal, Săliște.
3. Moga, General A., Oradea-mare.
4. Petrescu, Nicolae-Petra, dir. de bancă f. r., Sibiiu.
5. Pop Ștefan, canonic, Blaj.
6. Preda, Dr. Vasile, avocat, Sibiiu.
7. Vârtic Gheorghe, prim-pretor, Năsăud.

IV. Membri activi.

1. Adam, Dr. Gheorghe, avocat, Timișoara.
2. Aron Aurel, preot, Aiud.
3. Borgovan, Vasile Gr., prof. f. p., senator, București.
4. Dragomir Regina, rentieră, Sibiiu.
5. Henegar Valer, prof., Sebeșul-săsesc.
6. Lita Iosif, protopop, Hususeu.
7. Lucaciu, Dr. Vasile, protopop, Satu-mare.
8. Maior, Dr. Ioan, avocat, Aiud.
9. Moldovan Dimitrie, protopop, Sighișoara.
10. Pop Andreiu, prof. de relig., Baia-mare.
11. Roșian Adrian, secret. desp., Mercurea-Ciuc.
12. Simu Ioan, învățător, f. p., Arad.
13. Țieran, Ioan E., librar, Oravița.